

การนำข้อมูลจากฐานข้อมูลและข้อมูลชีวิตภาวะเศรษฐกิจ
มาใช้ประโยชน์เชิงนโยบายและวิเคราะห์เดือนภัย
ประเด็น : แนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลและการบูรณาการข้อมูล SMEs

ภักดี ทองส้ม

เสนอต่อสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

30 กันยายน 2556

**การนำข้อมูลจากฐานข้อมูลและข้อมูลชีวิตภาวะเศรษฐกิจ
มาใช้ประโยชน์เชิงนโยบายและวิเคราะห์เตือนภัย
ประเด็น : แนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลและการบูรณาการข้อมูล SMEs**

ภักดี ทองส้ม
30 กันยายน 2556

1. เหตุผลและความจำเป็น

ตามแผนการดำเนินงานที่ “ผู้รับจ้าง” จะต้องจัดทำส่งมอบให้กับ ขว. เรื่องหนึ่งคือการนำข้อมูลจากฐานข้อมูลและข้อมูลชีวิตภาวะเศรษฐกิจมาใช้ประโยชน์เชิงนโยบายและวิเคราะห์เตือนภัย และเนื่องจากพิจารณาเห็นว่า การนำข้อมูลจากฐานข้อมูลดังกล่าวรวมทั้งข้อมูลชีวิตภาวะเศรษฐกิจมาใช้ประโยชน์เชิงนโยบายและวิเคราะห์เตือนภัยได้นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาข้อมูล ประกอบกับ ขว. ก็มีความประสงค์ที่จะทำการบูรณาการข้อมูลตามข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรีอีกเช่นกัน ดังนั้นจึงขอเสนอแนวทางการพัฒนาข้อมูลและการบูรณาการข้อมูล SMEs เป็นสาระสำคัญภายใต้หัวข้อการนำข้อมูลจากฐานข้อมูลและข้อมูลชีวิตภาวะเศรษฐกิจมาใช้ประโยชน์เชิงนโยบายและวิเคราะห์เตือนภัย

2. สถานภาพข้อมูลและการพัฒนาฐานข้อมูลของ สสว.

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นหน่วยงานแรกๆ และเป็นหน่วยงานหลักเพียงหน่วยงานเดียวที่มีการจัดทำและพัฒนาข้อมูลของ SMEs อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เหตุผลที่สำนักงานจำเป็นต้องมีการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับ SMEs เพราะมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการใช้สำหรับการกำหนดนโยบายและวางแผนส่งเสริม SMEs ข้อมูลจะเป็นตัวบ่งชี้ว่าปัญหาของ SMEs ที่แท้จริงคืออะไร ความรุนแรงของปัญหามีมากน้อยเพียงใด รวมทั้งข้อมูลยังสามารถช่วยชี้แนะได้ว่าแนวทางการจัดการแก้ปัญหาที่เหมาะสมนั้นคืออะไร นอกจากการวางแผนแล้วข้อมูลต่างๆ เหล่านี้ยังเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการอีกด้วยเช่นกัน

ในระยะเมื่อแรกตั้ง สสว. ปี 2545(พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประกาศใช้เมื่อ 6 กุมภาพันธ์ 2543 หลังจากนั้นในปี 2544 มีการตั้งสำนักงานและเริ่มปฏิบัติงานตั้งแต่ประมาณเดือนพฤศจิกายน 2544 เป็นต้นมา) เริ่มมีการวางแผนส่งเสริม SMEs ฉบับที่ 1 และการจัดทำรายงานสถานการณ์ SMEs หรือที่เรียกว่า white paper เล่มแรก(ปี 2543) ทำให้เกิดการเริ่มต้นการจัดทำข้อมูลสำหรับ SMEs ขึ้นมาโดยข้อมูลชุดแรกๆ ที่เห็นว่าควรมีการจัดทำขึ้นได้แก่ GDP การจ้างงานและจำนวนของ SMEs นอกจากนี้ในเรื่องของขีดความสามารถการแข่งขันซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญที่สุดในช่วงของการทำแผนส่งเสริม SMEs ฉบับที่ 1 ก็ได้มีการนำมาพิจารณาจึงเป็นที่มาของการพัฒนาข้อมูลการส่งออกของ SMEs เกิดขึ้น จนกระทั่งในปัจจุบันที่อาจกล่าวได้ว่า สสว. เป็นเพียงหน่วยงานเดียวที่มีข้อมูล

เกี่ยวกับ SMEs อยู่มากที่สุด มากกว่าหน่วยงานอื่นๆ ที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริม SMEs ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ

หลังจากเกิดข้อมูลชุดแรกขึ้นมาแล้ว การพัฒนาข้อมูล SMEs ในระยะต่อมาจนถึงปัจจุบันสามารถแบ่งแยกได้เป็น 4 แนวทางคือ

- 1) การรวบรวมและจัดทำข้อมูลในระดับภาพรวมของ SMEs เพิ่มเติม เช่น ข้อมูลการเกิดใหม่ของธุรกิจ SMEs ซึ่งใช้จำนวนธุรกิจจดทะเบียนนิติบุคคลกับกระทรวงพาณิชย์ ข้อมูลการกระจายตัวของ SMEs ตามสาขาเศรษฐกิจและกระจายตัวตามพื้นที่โดยใช้ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติมาเป็นฐานในการคำนวณ ข้อมูลการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน(จัดทำในบางปี) เป็นต้น
- 2) การจัดทำข้อมูลชี้วัดภาวะเศรษฐกิจของ SMEs ที่เป็นระยะสั้นรายเดือนหรือรายไตรมาส เช่น ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม(Manufacturing Production Index:MPI) ของ SMEs ซึ่งเป็นข้อมูลที่ทำร่วมกับสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, ข้อมูลการสำรวจดัชนีความเชื่อมั่นของผู้ประกอบการภาคการค้าและบริการ(TSSI) ที่ดำเนินการร่วมกับกระทรวงพาณิชย์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการจัดทำดัชนีเฉพาะพื้นที่ เช่น ดัชนีย่านการค้าจตุจักร ดัชนีย่านการค้าในตลาดวโรรสและตลาดต้นลำไยในจังหวัดเชียงใหม่ และมีความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในระดับภูมิภาค เช่น มหาวิทยาลัยขอนแก่นเพื่อทำการสำรวจเก็บรวบรวมข้อมูลภาวะเศรษฐกิจระยะสั้นในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นต้น
- 3) การจัดทำข้อมูล SMEs เชิงลึกในระดับรายธุรกิจ เป็นการจัดทำข้อมูลโดยวิธีการสำรวจโดยให้ครอบคลุมทุกพื้นที่เช่นเดียวกับการทำสำมะโนอุตสาหกรรมและธุรกิจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ งานการสำรวจเพื่อจัดทำข้อมูล SMEs เชิงลึกรายระดับธุรกิจดังกล่าวนี้เป็นงานที่ดำเนินการตามความต้องการของคณะกรรมการบริหารสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ประสงค์ให้มีข้อมูล SMEs แต่ละรายในทุกพื้นที่ และในทุกขนาดของ SMEs โดยเฉพาะอย่างยิ่ง SMEs รายย่อยหรือรายจิ๋วที่คณะกรรมการบริหารฯ(ในขณะนั้น)ให้ความสนใจค่อนข้างมาก ปัจจุบัน สสว. ได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลเชิงลึกเสร็จสิ้นมาแล้ว 2 ระยะ (phases) ซึ่งการสำรวจในระยะแรกได้ครอบคลุมรายจิ๋วค่อนข้างมาก ส่วนระยะ 2 ตัวอย่างค่อนข้างกระจายไปตาม GPP ของในแต่ละจังหวัด ปัจจุบันอยู่ระหว่างดำเนินการในระยะที่ 3 จำนวน 22 จังหวัดซึ่งระยะ 3 นี้จะครอบคลุมตัวอย่างในสาขาที่สำนักงานสถิติแห่งชาติไม่ได้สำรวจ ดังนั้นเมื่อเสร็จสิ้นทั้ง 3 ระยะแล้ว สสว. จะมีข้อมูลเชิงลึกของ SMEs ทั่วประเทศ ข้อมูลเชิงลึกประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปของธุรกิจ รายได้ รายจ่ายหรือต้นทุน การจ้างงาน ปัญหาและอุปสรรคในการทำธุรกิจ เป็นต้น

- 4) การจัดทำข้อมูลเฉพาะเรื่องอื่นๆ เช่น การจัดทำฐานข้อมูลรายอุตสาหกรรมของโครงการวิเคราะห์เตือนภัย ดำเนินการโดย วต.(ในขณะนั้น) ดำเนินงานประมาณปี 2553 ซึ่งเป็นฐานข้อมูลประเภท unstructured หรือในบางกรณีของการจัดทำชุดข้อมูลก็ได้มีการดำเนินงานโดยวิธีการสำรวจ เช่นการสำรวจจำนวนผู้ประกอบการรายย่อย(หาบเร่) ในกรุงเทพมหานครที่ดำเนินการโดยสำนักสารสนเทศ(สท. ในขณะนั้น) นอกจากนี้ยังรวมถึงข้อมูลต่างๆ ที่มีบางสำนักใน สสว. ได้จัดทำขึ้นเป็นการเฉพาะเช่นข้อมูล OTOP ที่ดำเนินการโดย ผน. เป็นต้น

ผลจากการพัฒนาข้อมูลตาม 4 แนวทางดังกล่าว ทำให้ข้อมูลที่ ขว.(และรวมถึง สสว.) มีอยู่ทั้งหมดในปัจจุบันสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทหลักๆ คือ

- 1) ข้อมูลประเภท unstructured data หมายถึงข้อมูลที่ไม่สามารถจัดโครงสร้างของแต่ละรายการให้เป็นโครงสร้างเดียวกันได้ เป็นข้อมูลในเชิงของภาพรวมสรุปหรือข้อมูลทั่วไปของธุรกิจหรือที่เกี่ยวกับธุรกิจ SMEs อาจแสดงในรูปของตารางหรือรูปภาพหรือบรรยายในเชิงพรรณนาโปรแกรมที่ สสว. ใช้ทำงานหลักกับข้อมูลดังกล่าวนี้คือ Microsoft Excel
- 2) ข้อมูลประเภท structured data หมายถึงข้อมูลที่ในแต่ละ record มีรายการ field ข้อมูลต่างๆ เหมือนกัน ข้อมูลลักษณะนี้สามารถนำมาทำเป็นฐานข้อมูลได้

นอกจาก สสว. จัดทำข้อมูลเกี่ยวกับ SMEs แล้วหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานส่งเสริม SMEs ทั้งในระดับนโยบายและปฏิบัติ และรวมถึงหน่วยงานทางสถิติต่างๆก็ได้มีการจัดทำข้อมูลและสถิติเกี่ยวกับ SMEs ด้วยเช่นกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นคือในบางกรณีเกิดความไม่สอดคล้องของข้อมูลขึ้นซึ่งมาได้จากสาเหตุ 3 ประการ ประการแรกอาจเกิดจากการใช้มาตรฐานทางสถิติที่ต่างกัน เช่น การมีนิยามที่แตกต่างกัน การจัดหมวดหมู่ การตีค่าหรือวัดมูลค่าที่แตกต่างกัน เป็นต้น ประการที่ 2 คือการมีคัมรวมหรือขอบเขตที่แตกต่างกัน เช่นกรณีของ SMEs บางหน่วยงานอาจไม่รวมรายจิวที่ไม่จดทะเบียน หรือกรณีการรวมหรือไม่รวมภาคเกษตร นอกจากนี้ยังหมายถึงพื้นที่ด้วยว่าพื้นที่แห่งใดรวมอยู่ในการเก็บข้อมูลหรือไม่รวมและประการที่ 3 อาจเกิดขึ้นได้จากการมีเทคนิคหรือวิธีการของการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต่างกัน ตัวอย่างเช่นข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติที่เก็บรวบรวมโดยการสำรวจสอบถาม ส่วนข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์เป็นข้อมูลประเภท administrative records ซึ่งได้จากการที่ธุรกิจนำเอกสารทางการเงินมารายงานจึงเป็นข้อมูลทางทะเบียนตามที่กฎหมายบังคับข้อมูลทั้งสองแหล่งนี้ไม่มีทางที่จะเท่ากันได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้รัฐบาลโดยนายกรัฐมนตรีซึ่งมีนโยบายที่จะผลักดันให้เกิดการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจึงต้องการให้มีการบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ข้อมูลต่างๆ ไม่ขัดแย้งกัน ได้สั่งการเมื่อ 22 พฤษภาคม 2555 ให้สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรับผิดชอบการบูรณาการข้อมูล SMEs โดยประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่กระทรวงการคลังรับผิดชอบทำฐานข้อมูลด้านการเงินของ SMEs กระทรวงพาณิชย์จัดทำฐานข้อมูลตามกิจกรรมของ SMEs เช่นการส่งออก การ

ผลิต การค้าส่งและค้าปลีก เป็นต้น และกระทรวงแรงงานจัดทำฐานข้อมูลการจ้างงานของ SMEs จำแนกตามประเภทของกิจการ ปัจจุบันอยู่ระหว่างการดำเนินการ

3. ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาข้อมูลของ สสว.

- 3.1 หน่วยงานต่างๆ ภายใน สสว. ยังไม่มีการใช้ข้อมูลจาก ขว. อย่างเต็มที่ ในปัจจุบัน ขว. มีข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับ SMEs อยู่ในระดับที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานพื้นฐานต่างๆ ของ สสว. ได้ในระดับหนึ่งทั้งข้อมูลในระดับภาพรวมและข้อมูลเชิงลึก แต่หน่วยงานต่างๆ ภายใน สสว. โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน รวมทั้งหน่วยงานต่างๆ ที่ทำหน้าที่เขียนข้อเสนอโครงการในแต่ละปียังมีการใช้ข้อมูลดังกล่าวไม่มากพอ ทำให้การใช้ข้อมูลไม่เต็มศักยภาพ
- 3.2 การจัดการข้อมูลในภาพรวมของ สสว. ระยะเวลาในอดีตไม่เป็นระบบที่สมบูรณ์เพียงพอเนื่องจากการกระจายความรับผิดชอบ ทำให้มีการสร้างข้อมูลเกิดขึ้นในสำนักต่างๆ ทั้งในรูปของแฟ้มงานและฐานข้อมูล ยังไม่มีการรวบรวมไว้เป็นศูนย์กลางเดียว และไม่มีการสืบค้นได้โดยสะดวก เมื่อมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างภายใน สสว. เกิดขึ้น ทำให้ข้อมูลดังกล่าวขาดการดูแลรับผิดชอบ ตัวอย่างเช่นข้อมูลภายใต้โครงการวิเคราะห์เตือนภัยและข้อมูลที่สำนักสารสนเทศ(ชื่อในขณะนั้น) เคยได้จัดทำไว้ั้นการสืบค้นในปัจจุบันไม่สามารถทำได้ ถ้าจะมีคำถามว่าในปัจจุบัน สสว. มีข้อมูล SMEs อะไรบ้าง คงจะหาคำตอบได้ยาก ส่วนใหญ่ทราบแต่เพียงข้อมูลที่ ขว. มีและใช้อยู่เท่านั้น
- 3.3 การพัฒนาสารสนเทศของ สสว. ในระยะแรกให้ความสำคัญกับการจัดหา hardware และระบบ Lan เพื่อสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงของภายในองค์กร งบประมาณจำนวนมากถูกจัดสรรไปในเรื่องดังกล่าวในขณะที่เทคโนโลยีของเครื่องคอมพิวเตอร์เปลี่ยนแปลงเร็ว จนทำให้ในบางช่วงมีขยะเครื่องคอมพิวเตอร์ไม่ใช้งานกองอยู่จำนวนมาก ต้องนำไปบริจาคให้กับโรงเรียนในต่างจังหวัด ขณะเดียวกันพื้นที่ที่ทำงานของสำนักงานเป็นพื้นที่เช่า บางพื้นที่มีการใช้งานระยะสั้นก็ต้องส่งคืน เครือข่ายที่เชื่อมโยงต่างๆ ก็ต้องยุติลง แต่งบประมาณที่จัดสรรให้กับการทำเนื้อหาหรือ content ของข้อมูลกลับได้รับในจำนวนที่ไม่มากนัก
- 3.4 ในทำนองเดียวกัน การจัดทำฐานข้อมูล SMEs ของ สสว. ในระยะแรกเป็นฐานข้อมูลเพื่อผู้ประกอบการมากกว่าที่จะเป็นข้อมูลเพื่อการวางแผนส่งเสริม เป็นฐานข้อมูลที่ให้บริการแก่ SMEs บน web based ซึ่ง สสว. จัดการโดยการจ้างที่ปรึกษาดำเนินการและเป็นการจ้างในลักษณะของการซื้อบริการจากที่ปรึกษา มิใช่เป็นการซื้อข้อมูล ดังนั้นในระยะต่อมาเมื่อโครงการสิ้นสุดลง ฐานข้อมูลดังกล่าวจึงไม่ได้ถูกส่งมอบให้กับ สสว. ทำให้ สสว. ไม่มีฐานข้อมูลใดๆ ที่จะให้บริการต่อกับผู้ประกอบการต่อไปได้
- 3.5 กำลังบุคลากรที่รับผิดชอบในด้านข้อมูลของ ขว. มีไม่เพียงพอ ทั้งบุคลากรที่ทำหน้าที่จัดทำและรวบรวมข้อมูล บุคลากรที่สามารถดูแลและจัดการฐานข้อมูล และบุคลากรวิเคราะห์ข้อมูล

เบื้องต้น จำนวนที่ ขว. มีอยู่ไม่เพียงพอ และขาดความต่อเนื่อง นอกจากนี้เนื่องจากงานด้านข้อมูลเป็นงานที่หนักและเป็นงานที่มีบทบาทสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง ต้องการเจ้าหน้าที่ที่มีความอดทนสูงและมีใจรักในด้านนี้โดยตรง ทำให้งานด้านข้อมูลไม่เป็นที่ต้องการของคนส่วนใหญ่ใน สสว. ขณะเดียวกันสำนักงานก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างบุคลากรทางด้านข้อมูลอย่างต่อเนื่องในระยะยาว ไม่มีระบบจูงใจหรือการให้รางวัลกับการทำงานด้านข้อมูล

3.6 ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อความตั้งใจทำงานพัฒนาข้อมูลในขณะนี้อีกประการหนึ่งคือการถูกสอบสวนความผิดอันเนื่องมาจากการจัดจ้างและการควบคุมกำกับโครงการสำรวจข้อมูลเชิงลึกที่มีการจ้างที่ปรึกษาภายนอกซึ่งเป็นบริษัทเอกชนดำเนินการ(ยกเว้น phase 3 ที่ดำเนินการโดยมหาวิทยาลัยของรัฐ) การสอบสวนเกิดขึ้นตั้งแต่ระยะแรกที่ได้มีการดำเนินงานเมื่อปี 2553 ที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องจากโครงการสำรวจข้อมูลเชิงลึกเป็นงานที่ใช้งบประมาณในจำนวนที่สูง จึงเป็นที่ระมัดระวังของคณะกรรมการบริหารให้ถูกต้องและโปร่งใส ในขณะที่งานสำรวจดังกล่าวนี้มีปริมาณงานเป็นจำนวนมาก มีปัญหาในรายละเอียดปลีกย่อยค่อนข้างมาก เมื่อบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการต้องโดนสอบสวนความผิด ทำให้ความมุ่งมั่นที่จะดำเนินงานต่าง ๆ ลดน้อยลง

3.7 ในอดีตที่ค่อนข้างยาวนานมาแล้ว(มากกว่า 5 ปีที่ผ่านมา)สำนักงานเคยมีการจัดทำแผนสารสนเทศของสำนักงานซึ่งเป็นแผนที่ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการบริหารฯ แต่ไม่มีการดำเนินงานตามแผนอย่างจริงจัง ขาดการ monitor แผนและการประเมินผลแผน อย่างไรก็ตามแผนดังกล่าวก็มีจุดอ่อนที่สำคัญคือมุ่งเน้นการพัฒนาสารสนเทศ ไม่ได้มีรายละเอียดด้านการจัดทำและพัฒนาข้อมูล ในปัจจุบันยังไม่มีการทำแผนสารสนเทศขึ้นใหม่หรือการปรับปรุงจากแผนเดิม

3.8 ส่วนงานที่รับผิดชอบดูแลระบบสารสนเทศได้เคยสะท้อนปัญหาของการจัดการระบบสารสนเทศของสำนักงานประการหนึ่งคือ การขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีการจัดทำฐานข้อมูล ทำให้ระบบสารสนเทศที่ส่วนงานสารสนเทศจัดเตรียมไว้รองรับได้ไม่เพียงพอ หรืออาจเกิดปัญหาที่ฐานข้อมูลที่สร้างขึ้นไม่สอดคล้องกับระบบสารสนเทศที่สำนักงานมีอยู่(เอกสารชุดนี้มุ่งเน้นที่การให้คำแนะนำในเรื่องข้อมูลและฐานข้อมูลของ ขว. เป็นหลักมากกว่าระบบสารสนเทศของสำนักงาน)

4. ขอบข่ายของข้อมูลที่ สสว. ควรจะดำเนินการพัฒนา

เนื่องจากข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ SMEs มีอยู่เป็นจำนวนมาก การที่จะพัฒนาข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับ SMEs ทั้งหมดในเวลาเดียวกันคงไม่สามารถเป็นไปได้ ดังนั้นหากเรียงลำดับความจำเป็นตามภารกิจที่กฎหมายกำหนดให้ สสว. ดำเนินการ จึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาข้อมูลตามลำดับคือ

- 1) ข้อมูลรายงานสถานการณ์ SMEs(มาตรา 16(4))
- 2) ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการวางแผนและส่งเสริม และการประสานงานเพื่อการจัดทำแผนปฏิบัติการ
- 3) ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการประกอบธุรกิจของ SMEs

5. ข้อเสนอแนะทางการพัฒนาข้อมูลของ สสว.

5.1 การพัฒนาข้อมูลเพื่อการรายงานสถานการณ์ ควรมีการสร้างข้อมูลเพื่อใช้ชี้วัดสถานการณ์ในระยะสั้นให้มากขึ้น เช่น การนำรายละเอียดข้อมูลใน รง. 8 มาใช้ ส่วนข้อมูลรายปี เช่น GDP, การจ้างงานควรปรับปรุงคุณภาพและวิธีการคำนวณโดยใช้วิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานอื่นเช่นสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้มากขึ้น รวมทั้งการรวบรวมข้อมูลรายปีอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น ข้อมูลการได้รับส่งเสริมลงทุนจาก BOI ข้อมูลการตั้งโรงงานจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น ข้อมูลรายงานสถานการณ์ SMEs ที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ ขว. ควรประสานกับ ธปท. ให้มีการจัดทำคือการเข้าถึงแหล่งเงิน ข้อมูลควรจัดทำต่อเนื่องและรวบรวมรายงานใน white paper ทุกๆปี

5.2 ในด้านการพัฒนาข้อมูลเพื่อการวางแผน ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาข้อมูลในลักษณะของกลุ่มธุรกิจ(cluster) ซึ่งรายละเอียดแนวทางการพัฒนาข้อมูลเป็น cluster ปรากฏตามเอกสารแนบท้าย 1 ของรายงานฉบับนี้

5.3 การพัฒนาข้อมูลการสำรวจ SMEs เชิงลึก

ข้อมูลชุดนี้ถือว่าเป็นข้อมูลที่มีรายละเอียดมากที่สุดที่ สสว. มีและสามารถจัดการได้บนระบบฐานข้อมูล จึงควรสนับสนุนให้หน่วยงานต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานภายใน สสว. ใช้ประโยชน์จากข้อมูลชุดนี้ให้มากที่สุด ให้คุ้มค่ากับงบประมาณที่ได้ใช้จ่ายไป ซึ่งในเบื้องต้น ขว. อาจจำเป็นต้องประชาสัมพันธ์ เช่นการทำบทวิเคราะห์ในแง่มุมต่างๆ เผยแพร่ให้สำนักต่างๆ ได้ทราบ รวมทั้งการทำหน้าที่ประมวลและเรียกหาข้อมูลให้(ในกรณีที่บุคคลภายนอก ขว. ไม่สามารถเรียกใช้ข้อมูลดังกล่าวได้โดยตรง) ในอนาคตถ้าจะมีการสำรวจข้อมูล SMEs เชิงลึกอีกต่อไป แนวทางการพัฒนาการสำรวจควรมีดังนี้(สำหรับรายละเอียดของข้อคิดเห็นต่อการดำเนินงานสำรวจข้อมูลเชิงลึก 22 จังหวัดที่กำลังดำเนินการอยู่ในขณะนี้ ปรากฏตามเอกสารแนบท้าย 2 ของรายงานนี้)

5.3.1 สสว. ไม่ควรดำเนินงานสำรวจข้อมูลเชิงลึกเองเนื่องจากงานสำรวจภาคสนามขนาดใหญ่ในลักษณะนี้นั้น น่าที่จะมีสำนักงานสถิติแห่งชาติเพียงหน่วยงานเดียวที่สามารถทำได้เพราะนอกจากมีอำนาจทางกฎหมายดำเนินการแล้วยังมีความพร้อมในเรื่องบุคลากรและเครื่องมือ รวมทั้งการมีเครือข่ายและหน่วยงานต่างๆ ในระดับพื้นที่ (แม้ว่า สสว. เป็นหน่วยงานของรัฐก็ตามแต่การสำรวจดำเนินการโดยบริษัทที่ปรึกษา

เอกชน ซึ่งมีภาพลักษณ์ของการดำเนินงานที่ต่างจากสำนักงานสถิติแห่งชาติซึ่งเป็นหน่วยงานราชการ)¹

- 5.3.2 ในอนาคตถ้าจะมีการสำรวจข้อมูลเชิงลึกในอนาคตต่อไป สสว. ควรดำเนินการร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติซึ่งจะต้องจัดทำเป็นแผนงานล่วงหน้าที่มีระยะเวลายาวนานพอสมควรเพื่อเตรียมความพร้อมทั้งในเรื่องของบุคลากร การกำหนดรายละเอียดกิจกรรม การประสานงานและฐานข้อมูลประชากรที่เป็นระบบเชื่อถือได้ นอกจากนี้การอุดหนุนงบประมาณให้กับหน่วยงานราชการจะสามารถช่วยลดความยากลำบากให้กับเจ้าหน้าที่ ขว. ได้เป็นอย่างดี และน่าที่จะใช้งบประมาณในจำนวนที่ต่ำเมื่อเทียบกับที่ สสว. ดำเนินการเอง)
- 5.3.3 ควรมีการกำหนดมาตรฐานสถิติ คຸ້ມรวมและขอบเขตที่ชัดเจนและควรคำนึงถึงหลักทางสถิติมากกว่าหลักทางกฎหมายและต้องใช้วิชาการระเบียบวิธีทางสถิติสำหรับการทำสำมะโนและการสำรวจมาเป็นหลักในการดำเนินงาน
- 5.3.4 ควรจัดแยก SMEs รายจิ๋ว(micro enterprise) ออกจาก SMEs(มีความเห็นว่าไม่ควรใช้หลักเกณฑ์ของการไม่จดทะเบียนนิติบุคคลหรือทะเบียนพาณิชย์เป็นตัวกำหนดการเป็นรายจิ๋วแต่ควรใช้ “ขนาด” ซึ่งกำหนดโดยการจ้างงานหรือทุน) และการสำรวจ SMEs เชิงลึกไม่ควรรวม SMEs รายจิ๋วเพราะเป็นประเภทที่เกิดใหม่ง่ายและยุติกิจการง่าย มีที่ตั้งไม่แน่นอน ไม่สามารถกำหนดขอบเขตของกิจการได้ชัดเจน หาขนาดของประชากรที่แน่นอนได้ยาก ทำให้มีผลกระทบต่อ การกำหนดจำนวนตัวอย่างรวมทั้งการประมวลผลค่าสถิติที่ได้จากการสำรวจ ถ้าต้องการสำรวจ SMEs รายจิ๋วควรแยกมาดำเนินการเป็นการเฉพาะ
- 5.3.5 ในกรณีที่ยังงบประมาณมีจำกัด การสำรวจเชิงลึกอาจทำเป็นเฉพาะกรณีไป เช่น สำรวจเฉพาะสาขาที่สนใจ หรือเฉพาะพื้นที่ที่สนใจ เป็นต้น
- 5.3.6 ควรให้ความสำคัญกับคุณภาพของข้อมูลให้มากซึ่งเกิดจากการดำเนินงานที่ถูกต้องและชัดเจนในทุกขั้นตอน การปรับปรุงคุณภาพของข้อมูลที่ปลายทางเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องและไม่สามารถแก้ปัญหา
- 5.4 ให้ความสำคัญกับการประสานงานด้านข้อมูลกับหน่วยงานภายนอก เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งประสบการณ์และผลการดำเนินงานร่วมกัน เป็นการช่วยประชาสัมพันธ์

¹ ในกรณีการเก็บข้อมูลจากสถานประกอบการของสำนักงานสถิติแห่งชาตินั้น ถึงแม้ว่ากฎหมายได้ให้อำนาจในการจัดเก็บไว้ก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติจริงก็เป็นกรยากที่ผู้ประกอบการจะให้ข้อมูลและสำนักงานสถิติแห่งชาติก็ไม่เคยมีการใช้กฎหมายดังกล่าวบังคับ แนวปฏิบัติของสำนักงานสถิติแห่งชาติคือการให้สถิติจังหวัดออกไปเยี่ยมพบทำความเข้าใจกับผู้ประกอบการอยู่เสมออย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการมอบของที่ระลึกให้ในโอกาสสำคัญๆ เช่นปีใหม่หรือการมอบให้เมื่อตอบแบบสอบถามเสร็จ วิธีการเช่นนี้เป็นวิธีที่ดีที่สุดของการได้รับความร่วมมือในการให้ข้อมูลในกรณีของสังคมไทย

ให้หน่วยงานอื่นๆ ทั้งภายนอกและภายใน สสว. ได้รับทราบข่าว. มีข้อมูลอะไรอยู่บ้าง การที่ยังมีหน่วยงานอื่นๆ ใช้ประโยชน์จากข้อมูลมากขึ้นเท่าใด ก็จะเป็นผลงานหรือผลผลิตของ ขว. มากขึ้นเท่านั้น

- 5.5 พยายามยกระดับคุณภาพและมาตรฐานข้อมูลให้เป็นสากลให้มากขึ้นโดยการเข้าร่วมประชุม แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นตลอดจนการดูงานในต่างประเทศโดยเฉพาะในประเทศพัฒนาที่มีความก้าวหน้าในเรื่องข้อมูลระดับสูงๆ เช่น ญี่ปุ่น แคนาดา ออสเตรเลีย เป็นต้น

6. แนวทางการบูรณาการข้อมูล SMEs

สสว. มีแนวทางการบูรณาการข้อมูลอยู่แล้วดังรายละเอียดตามเอกสาร “แนวทางการบูรณาการเพื่อพัฒนาฐานข้อมูล SMEs ของประเทศไทย (ชุดเสนอ รมต.)” ซึ่งในเอกสารดังกล่าวได้กำหนดแผนงานเป็น 3 ขั้นตอนคือการกำหนดมาตรฐานสถิติ การเชื่อมโยงข้อมูลและการบูรณาการข้อมูล(คาดว่าน่าจะหมายถึงการปรับข้อมูลเข้าหากันให้เป็นชุดเดียวกัน) โดยตามแผนกำหนดแล้วเสร็จประมาณธันวาคม 2556 ทั้งนี้มีความเห็นต่อแนวทางการบูรณาการดังกล่าว 2 ประเด็นคือ (1) การกำหนดมาตรฐานข้อมูลเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยุ่งยากและมีรายละเอียดค่อนข้างมาก ต้องใช้ทั้งความรู้ทางเทคนิคและความเห็นในเชิงนโยบายและเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนร่วมค่อนข้างมาก ตัวอย่างเช่นการกำหนดนิยามของ SMEs จึงเป็นไปได้ที่จะไม่สามารถเสร็จสิ้นได้ตามแผนที่กำหนด ดังนั้นควรทำควบคู่ไปกับการบูรณาการข้อมูล ไม่จำเป็นต้องรอให้มาตรฐานเสร็จสิ้นสมบูรณ์ก่อน แต่ทั้งนี้จะต้องค้นหาและอธิบายความแตกต่างของข้อมูล SMEs ของแต่ละหน่วยงานให้ได้ (2) เนื่องจากการทำข้อมูลของหน่วยงานของรัฐต่างๆ ทำขึ้นตามอำนาจที่กฎหมาย การเผยแพร่หรือการเชื่อมโยงสู่ภายนอกจึงทำได้ค่อนข้างจำกัดแม้ว่าเป็นมติ ครม. ก็ตามทางแก้คือในกรณีหน่วยงานใดสามารถเชื่อมโยงข้อมูลได้ก็ทำการเชื่อม แต่ถ้าไม่สามารถให้เชื่อมต่อไปหน่วยงานนั้นก็ต้องจัดส่งข้อมูลในระดับภาพรวมให้ สสว. บนโครงสร้างที่ สสว. กำหนดและอาจจะรวมไปถึงการวิเคราะห์(เป็นแนวทางของการบูรณาการ “งาน” ข้อมูล ไม่ใช่การบูรณาการข้อมูล

นอกเหนือจากมติครม. ดังกล่าวแล้วเห็นว่า สสว. ควรดำเนินการบูรณาการข้อมูลของ สสว. ให้เป็นงานประจำและปฏิบัติต่อเนื่องเพราะงานดังกล่าวนี้นอกจากจะช่วยลดภาระและความซ้ำซ้อนแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อ สสว. ซึ่งเป็นหน่วยงานวางแผนที่สามารถมีข้อมูลใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ แนวทางการบูรณาการข้อมูลของ ขว. ควรมีการดำเนินงานทั้ง 2 ระดับคือระดับภาพรวมและระดับเชิงลึก

- 6.1 การบูรณาการในระดับภาพรวม เป็นการใช้ประโยชน์จากการรวบรวมข้อมูล(บูรณาการ)แต่ละด้านหรือแต่ละเรื่องที่หน่วยงานต่างๆ ที่รับผิดชอบได้ดำเนินการอยู่แล้วภายใต้อำนาจทางกฎหมายหรือตามนโยบายของหน่วยงานนั้นๆ รวมทั้งที่ สสว. จะขอความร่วมมือให้เพิ่มเติมหรือมุ่งเน้นในประเด็นหรือหัวข้อที่สำคัญตามนโยบายของรัฐบาลหรือของคณะกรรมการส่งเสริมฯ ทั้งนี้เห็นว่า มีประเด็นที่ สสว. ต้องดำเนินการถ้าต้องการให้มีการบูรณาการในแนวทางนี้คือ

6.1.1 กำหนดหน่วยงานรับผิดชอบข้อมูลแต่ละด้าน(ในทางกฎหมายและตามมติกรม.หรือนโยบาย) เช่น

- 1) การเงิน หน่วยงานรับผิดชอบคือกระทรวงการคลัง(ตามข้อสั่งการของ นรม. กำหนดให้กระทรวงการคลังดำเนินการฐานข้อมูลด้านการเงิน) และอาจจำเป็นต้องประสานงานกับหน่วยงานอื่น เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารเฉพาะกิจของรัฐ บสย. เป็นต้น
- 2) การจ้างงาน ภายใต้หน่วยงานหลักคือกระทรวงแรงงาน นอกจากนี้สำนักงานสถิติแห่งชาติยังเป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีข้อมูล labor force survey แต่เป็นการถามจากครัวเรือน ไม่ใช่สอบถามจากธุรกิจ
- 3) ข้อมูล SMEs ตามกิจกรรมต่างๆ นรม. ได้สั่งการให้กระทรวงพาณิชย์ ดำเนินการ ทั้งนี้ สสว. อาจขยายเพิ่มเติม โดยการจัดตั้งและยกเลิกกิจการ หน่วยงานที่รับผิดชอบได้แก่กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ข้อมูลจดทะเบียนพาณิชย์ จากอบต. และอบจ. ข้อมูลการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนจากกรมส่งเสริมการเกษตร เป็นต้น
- 4) ข้อมูลการลงทุนจาก BOIและกรมโรงงานอุตสาหกรรม
- 5) ข้อมูลการผลิตจากกระทรวงอุตสาหกรรม(รง. 8)
- 6) ข้อมูลการนำเข้าและส่งออกจากกรมศุลกากร
- 7) ข้อมูลอื่นๆ เช่นการวิจัยและพัฒนา การเข้าถึงเทคโนโลยี การมีและเข้าถึงนวัตกรรม เช่น กรมทรัพย์สินทางปัญญา สวทช. สวทน. วว. สทช.

6.1.2 กำหนดขอบเขต หรือประเด็นเนื้อหาของข้อมูลที่ต้องการ(เพิ่มเติม)เพื่อวัตถุประสงค์สำหรับนำมาใช้ศึกษาและวิเคราะห์ในแต่ละเรื่อง ทั้งเพื่อกำหนดนโยบาย การจัดทำแผนปฏิบัติการ การประเมินสถานภาพและการติดตามและประเมินผล โดยต้องประเมินสถานภาพ ข้อมูลที่มีเพียงพอหรือไม่ มี gap อะไรบ้าง ข้อมูลอะไรที่จำเป็นเร่งด่วน

6.1.3 มอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปดำเนินการ ตามอำนาจหน้าที่ ศักยภาพและงบประมาณของหน่วยงานนั้นๆ โดยอาศัยมติ กรม. หรือ มติคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และให้หน่วยงานดังกล่าวรายงานผลต่อ สสว. ตามที่กำหนดหรือตกลง

6.1.4 สสว. ทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลแต่ละด้าน แล้วทำการวิเคราะห์ เชื่อมโยง ประเมิน และกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหา หรือแนวทางการส่งเสริมในแต่ละด้านที่สอดคล้องกัน

6.2 การบูรณาการข้อมูลเชิงลึกในระดับรายกิจการ ข้อดีของแนวทางนี้คือจะได้ข้อมูลเชิงลึกของแต่ละรายที่ สสว. สามารถนำมาจัดการในลักษณะหรือด้านต่างๆได้ตามที่ต้องการ แต่มีข้อที่ต้องควรพิจารณาคือ

- 6.2.1 หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องต้องยินยอมให้ สสว. ใช้ข้อมูลในระดับรายการได้ (ในทางปฏิบัติทุกหน่วยงานจะอ้างเหตุผลตามกฎหมายสถิติหรือกฎหมายของหน่วยงานนั้นๆ ว่าไม่สามารถให้ข้อมูลเป็นรายการแก่หน่วยงานอื่น (คือ สสว.) ใช้ได้
- 6.2.2 ต้องมี identification number ที่ตรงกันเพื่อให้สามารถอ้างอิงและเชื่อมโยงข้อมูลทั้งหมดเข้ากันได้ การใช้วิธีตรวจสอบด้วยสายตาของบุคคลกับข้อมูลในระดับ 2-3 ล้านรายการเป็นเรื่องที่เป็นภาระมากพอสมควร ผิดพลาดได้ง่ายและใช้เวลามาก
- 6.2.3 ข้อมูลต่างๆ ต้องมีมาตรฐานข้อมูลเดียวกัน ประกอบด้วย
- 1) มีนิยามตรงกัน (สสว. อยู่ระหว่างดำเนินการ / จัดประชุมหาข้อสรุปร่วมกัน)
 - 2) มีความหมายเหมือนกัน
 - 3) มีการจัดหมวดหมู่ตรงกัน
- 6.2.4 มีขอบเขต(coverage) และคุ่มรวมที่ตรงกัน ซึ่งโดยปรกติแล้วจะเป็นเรื่องที่ยุงยากมาก เพราะหน่วยงานต่างๆ จะมีอำนาจหน้าที่ที่ต่างกัน นอกจากนี้การดำเนินงานยังขึ้นกับนโยบายของหน่วยงานนั้นๆ ด้วย
- 6.2.5 มีการตีค่า (valuation) ที่ตรงกัน เช่น มูลค่าการผลิต มูลค่ารายได้ มูลค่าทรัพย์สิน รวมทั้งค่าอื่นๆ เช่น จำนวนการจ้างงาน(การวัดการจ้างงาน) เป็นต้น
- 6.2.6 เวลาการบันทึกค่าควรจะต้องตรงกัน เช่น ต้นปี กลางปี ปลายปี
- 6.2.7 ความถี่ของการรายงานข้อมูล ควรจะต้องสอดคล้องกันเพื่อให้สามารถนำข้อมูลที่รายงานมาเชื่อมต่อกันในแต่ละ field ต่างๆ ได้ครบถ้วน(การตรงกันดังกล่าวเป็นเรื่องของหลักการ อย่างไรก็ตามหากไม่ตรงกันซึ่งโดยแท้จริงแล้วเป็นการยากที่จะตรงกัน ก็สามารถที่จะเชื่อมเข้าด้วยกันได้ แต่การเอาข้อมูลมาจากฐานที่เชื่อมโยงเป็น record เดียวกันนี้มาวิเคราะห์ก็จะต้องระมัดระวังในเรื่องนี้ด้วย อาจไม่สามารถเทียบข้อมูลระหว่าง field หนึ่งกับอีก field หนึ่งที่มาจาก source ที่ต่างกันอาจทำได้จำกัด)
- 6.2.8 สสว. จำเป็นต้องพิจารณาถึงแนวทางในการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งศักยภาพของกำลังบุคลากร และงบประมาณที่เพียงพอในการบูรณาการในลักษณะเชิงลึกนี้ในอนาคตต่อไปด้วย (จากประสบการณ์ที่ผ่านมายังไม่เคยพบการบูรณาการในลักษณะนี้ แต่ที่ทราบกันดีคือการบูรณาการในลักษณะของการทำงานให้บริการร่วมกัน(single window) ของบางหน่วยงานที่มี mou ร่วมกันและเกิดฐานข้อมูลเดียวกันขึ้นมา)

โดยสรุปในเรื่องของบูรณาการข้อมูลแล้วมีความเห็นว่า สสว. ควรบูรณาการข้อมูลทั้งแนวทางตามข้อ 6.1 และข้อ 6.2 ไปพร้อมๆ กัน และใช้ประโยชน์จากทั้งสองแนวทาง

7 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาข้อมูลของ สสว.

- 7.1 ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานต่างๆ ภายใน สสว. มีการใช้ข้อมูลจาก ขว. ให้มากขึ้น นอกจากการใช้ข้อมูลโดยตรงแล้ว ควรมีการใช้ข้อมูลที่ได้จากเทคนิคการคาดประมาณค่าต่างๆ เช่น Input-Output model, macromodel เป็นต้น ทั้งนี้อาจจำเป็นที่เจ้าหน้าที่ ขว. ต้องประมวลผลให้หรือให้คำแนะนำในการวิเคราะห์ในเบื้องต้นให้
 - 7.2 ควรมีการกำหนดแผนงานพัฒนาข้อมูลรวมทั้งสารสนเทศของสำนักงานอย่างเป็นระบบและครบถ้วนเพื่อให้การพัฒนาข้อมูลและสารสนเทศของสำนักงานมีทิศทางที่ชัดเจน สามารถจัดสรรทรัพยากรไปในเรื่องนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
 - 7.3 ควรมีการทบทวนและวางระบบการบริหารจัดการข้อมูลของ สสว. ที่อยู่ในรูปของฐานข้อมูล ตรวจสอบว่าฐานข้อมูลที่ได้มีการจัดทำไว้แล้วมีอะไรบ้าง ระบบ software ในการจัดการ การเรียกใช้งาน การกำหนดสิทธิในการเข้าถึงข้อมูล ทั้งนี้ฐานข้อมูลต่างๆ ของ สสว. ควรใช้วิธีการรวมศูนย์ และเผยแพร่ให้ผู้ใช้ได้รับทราบและมีการใช้งานอย่างเต็มที่
 - 7.4 ควรผลักดันให้มีการประสานงานในเรื่องการจัดทำข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่างๆ ภายใน สสว. อย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง
 - 7.5 ควรให้ความสำคัญกับการสร้างและพัฒนาบุคลากรที่รับผิดชอบในด้านข้อมูล จัดสรรอัตรากำลังให้เหมาะสมกับปริมาณงาน การมีระบบจูงใจและรางวัลให้กับบุคลากรด้านนี้ เช่น กำหนดเป็นคะแนนให้กับค่างานที่สูงกว่างานอื่นๆ เป็นต้น
-

แนวทางการพัฒนาข้อมูล cluster วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ภักดี ทองส้ม

1. เหตุผลและความจำเป็น

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม(SMEs) เป็นภาคเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทยทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ในทางเศรษฐกิจ SMEs เป็นกลไกหลักสำคัญที่สร้างผลผลิตและรายได้ให้กับประเทศ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้ประมวลมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศหรือ GDP ที่เกิดจากการผลิตโดย SMEs ในปี พ.ศ. 2554 มีมูลค่าเท่ากับ 3,859,587 ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 36.6 เมื่อเทียบเป็นสัดส่วนกับ GDP รวมทั้งหมดของประเทศซึ่งมีมูลค่าเท่ากับ 10,539,446 ล้านบาท นอกจากการสร้าง GDP แล้ว การประกอบการของ SMEs ยังเป็นแหล่งสำคัญที่ก่อให้เกิดการจ้างงานในประเทศซึ่งในปี 2554 SMEs โดยรวมทั้งหมดมีการจ้างงานประมาณ 10,995,587 คน คิดเป็นร้อยละ 83.89 เทียบกับการจ้างงานรวมทั้งประเทศ ในด้านสังคมนั้น จากจำนวนการจ้างงานโดย SMEs ในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง จึงส่งผลสำคัญที่เชื่อมโยงไปยังการสร้างความเข้มแข็งให้กับฐานรากของครัวเรือนและชุมชน นอกจากนี้จำนวนวิสาหกิจของกิจการ SMEs ซึ่งมีอยู่มากกว่าร้อยละ 99.8 ของวิสาหกิจรวมทั้งประเทศมีการประกอบการที่เกี่ยวพันเชื่อมโยงระหว่างกันรวมทั้งเชื่อมโยงกับธุรกิจขนาดใหญ่ จึงก่อให้เกิดความเป็น “สังคมผู้ประกอบการ” ขณะเดียวกัน SMEs ก็เป็นแหล่งเรียนรู้ของการเป็น “ผู้ประกอบการ” อีกด้วยเช่นกัน สามารถเป็นจุดเริ่มต้นของการทำธุรกิจและการบริหารธุรกิจได้ด้วยตนเอง รวมกับ SMEs บางส่วนที่ทำธุรกิจโดยการสืบทอดต่อจากรุ่นก่อน

ในอดีตที่ผ่านมาในภาวะที่เกิดปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศ เช่นวิกฤติเศรษฐกิจทางการเงินในปี พ.ศ. 2540 หรือวิกฤติเศรษฐกิจของโลกที่จะส่งผลกระทบต่อเนื่องมายังเศรษฐกิจของไทยในปี พ.ศ. 2550-2551 นั้น SMEs มีบทบาทสำคัญยิ่งในการยับยั้งหรือผ่อนคลายนปัญหา ลดแรงผลกระทบจากวิกฤติปัญหาดังกล่าว ขณะเดียวกันก็เป็นภาคเศรษฐกิจฐานรากที่เป็นตัวขับเคลื่อนให้เศรษฐกิจของประเทศฟื้นฟูกลับมามีฐานะมั่นคงคงเดิมได้อย่างรวดเร็ว ในระยะเวลาอันสั้น จึงนับได้ว่า SMEs ของประเทศไทยเป็นได้ทั้งตัวรองรับปัญหาและกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่สำคัญ

แม้ว่า SMEs มีความสำคัญเป็นอย่างมาก แต่ SMEs ก็มีทั้งจุดแข็งและจุดอ่อนพร้อม ๆ กัน จุดแข็งคือมีความคล่องตัวและยืดหยุ่นสูง มูลค่าเงินลงทุนไม่สูงมากนัก สามารถจัดการการผลิตและการตลาดได้อย่างเป็นอิสระ ตัดสินใจได้รวดเร็ว แต่ขณะเดียวกันจุดอ่อนที่สำคัญของ SMEs คือความไม่เป็นสากล สินค้ายังขาดคุณภาพ มาตรฐาน มีตลาดค่อนข้างแคบเฉพาะในท้องถิ่นเท่านั้น เป็นต้น นอกจากนี้ผลจากปัจจัยภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากนโยบายของรัฐบาลที่สำคัญในขณะนี้คือการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Economic Community หรือ AEC) ซึ่งแม้ว่าจะส่งผลประโยชน์โดยรวมต่อประเทศอย่างกว้างขวาง แต่ SMEs กลับได้รับผลกระทบเนื่องจากความอ่อนด้อยทางธุรกิจและการขาดความพร้อม นอกจากนี้ นโยบายการปรับขึ้นค่าแรง 300 บาทของรัฐบาลก็ส่งผลกระทบสำคัญต่อ SMEs เช่นกันเพราะทำให้ภาระ

ต้นทุนการผลิตปรับสูงขึ้น SMEs อาจส่งผลให้ต้องปิดกิจการ หรือปลดคนงานออก ส่วนผลกระทบจากปัญหาภายนอกอื่นๆ เช่น เศรษฐกิจชะลอตัว ราคาสินค้าและบริการที่เป็นวัตถุดิบมีราคาแพงสูงขึ้น ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อ SMEs ค่อนข้างมากและรุนแรง จึงจำเป็นต้องเร่งริบยกระดับผลิตภาพเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน สร้างศักยภาพและความพร้อมให้กับ SMEs เพราะถ้าหากเกิดผลกระทบและ SMEs ต้องหยุดกิจการแล้ว ก็จะส่งผลให้รากฐานทางเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมเสียหาย

การดำเนินงานเพื่อส่งเสริม SMEs ให้เป็นผลสำเร็จนั้นจำเป็นต้องใช้ทั้งกฎหมายและนโยบาย และแผนงานเป็นเครื่องมือส่งเสริมที่สำคัญ ในด้านกฎหมายปัจจุบันมีพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 คือกฎหมายพื้นฐานที่สำคัญที่สุดเกี่ยวกับการส่งเสริม SMEs ของประเทศ เป็นที่มาของการตั้งคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มีหน้าที่และบทบาทสำคัญคือกำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริม SMEs ของประเทศ การประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อให้การขับเคลื่อนธุรกิจ SMEs ของประเทศไปในทิศทางเดียวกัน และการเสนอแนะให้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม SMEs โดยมีสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางประสานระบบการทำงานส่งเสริม SMEs ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อเป็นแหล่งเงินสำหรับให้ SMEs กู้ยืม หรือเอาไปร่วมทุน(venture capital) ลงทุน อุดหนุน ช่วยเหลือให้แก่ SMEs รวมทั้งการไปใช้เป็นเงินให้ความช่วยเหลือแก่ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจและองค์การเอกชนเพื่อไปดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศ นอกจากนี้ยังมีกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศอีก ที่สำคัญได้แก่พระราชบัญญัติธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม พ.ศ. 2534 เป็นต้น ในด้านนโยบายซึ่งกำหนดโดยภาครัฐนั้นต้องให้ความสำคัญกับการเร่งสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับ SMEs สร้างความพร้อมในการทำธุรกิจโดยการพัฒนาตัวผู้ประกอบการให้มีความรู้ ความสามารถ ยกระดับศักยภาพของแรงงาน รวมทั้งการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้กับ SMEs อย่างเพียงพอ เช่น การเงิน การลงทุน เทคโนโลยีและนวัตกรรม เป็นต้น นอกจากนี้ในเรื่องของกฎหมายและนโยบายแล้วความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนก็มีความสำคัญที่จะต้องดำเนินการร่วมกัน รวมทั้งการรวมตัวกันในทางธุรกิจของผู้ประกอบการเป็นเครือข่ายธุรกิจ

รัฐบาลได้เห็นความสำคัญของการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพราะเป็นภาคเศรษฐกิจที่เป็นฐานรากสำคัญของประเทศ ประกอบกับที่ผ่านมามีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้รับผลกระทบจากปัจจัยภายนอกต่างๆ อย่างมีนัยสำคัญ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งเป็นทั้งหน่วยงานกลางและหน่วยงานหลักในการส่งเสริม SMEs ของประเทศจึงจำเป็นต้องจัดทำนโยบาย แผนงานและโครงการที่เหมาะสมตรงตามสภาพปัญหาและความต้องการของวิสาหกิจขนาดกลาง

และขนาดย่อม และหลังจากนั้นจะมีการประสานงานกับหน่วยปฏิบัติเพื่อมอบหมายให้หน่วยงานดังกล่าวจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อส่งเสริม สนับสนุน SMEs ให้เกิดผลเป็นรูปธรรมต่อไป

การกำหนดนโยบายและแผนงานที่ถูกต้องตรงตามสภาพปัญหาและเงื่อนไขต่าง ๆ ได้นั้นจำเป็นต้องมีข้อมูลที่ต่าง ๆ อย่างสมบูรณ์และเพียงพอ มีความทันสมัย และใช้ข้อมูลต่าง ๆ อย่างถูกต้อง ด้วยเหตุนี้ข้อมูลต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องมีการสร้างและพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามลำดับความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องการ รวมทั้งการสร้างความร่วมมือเพื่อการบูรณาการข้อมูลที่มีอยู่ตามหน่วยงานต่าง ๆ ให้มีความสอดคล้องและสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกัน

รัฐบาลโดยการสั่งการของนายกรัฐมนตรีเมื่อ 22 พฤษภาคม 2555 ได้มอบหมายให้สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นผู้รับผิดชอบประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อการบูรณาการการทำงานด้านข้อมูล SMEs ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยให้กระทรวงการคลังทำฐานข้อมูลด้านการเงินของ SMEs กระทรวงพาณิชย์จัดทำฐานข้อมูลตามกิจกรรมของ SMEs เช่นการส่งออก การผลิต การค้าส่งและค้าปลีก เป็นต้น และกระทรวงแรงงานจัดทำฐานข้อมูลการจ้างงานของ SMEs โดยแยกตามประเภทของกิจการ ปัจจุบันอยู่ระหว่างการดำเนินการ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว เอกสารชุดนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางที่เหมาะสมของการพัฒนาข้อมูลวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีเป้าหมายเพื่อนำไปกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศต่อไป

2. ความหมายของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

นิยามหรือความหมายของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทยในปัจจุบันยังมีการใช้ที่แตกต่างกันอยู่บ้างโดยเฉพาะนิยามที่ใช้กันในระหว่างภาครัฐและเอกชน หรือที่ใช้ในกิจการของธนาคารเป็นต้น อย่างไรก็ตามนิยามที่เป็นทางการโดยการกำหนดจากภาครัฐนั้น มีนิยามกำหนดความหมายของคำว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยกระทรวงอุตสาหกรรมและนิยามที่กำหนดโดยกระทรวงการคลังซึ่งทั้ง 2 นิยามนี้มีความแตกต่างกัน

กระทรวงอุตสาหกรรม ได้ออกกฎกระทรวงอุตสาหกรรม ภายใต้มาตรา 4 และมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 ได้กำหนดความหมายของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไว้ดังมีรายละเอียดนี้

“ข้อ 1 วิสาหกิจขนาดย่อม ได้แก่ กิจการที่มีลักษณะ ดังต่อไปนี้

- (1) กิจการผลิตสินค้า ที่มีจำนวนการจ้างงานไม่เกินห้าสิบคน หรือมีมูลค่าสินทรัพย์ถาวรไม่เกินห้าสิบล้านบาท

- (2) กิจการให้บริการ ที่มีจำนวนการจ้างงานไม่เกินห้าสิบคน หรือมีมูลค่าสินทรัพย์ถาวรไม่เกินห้าสิบล้านบาท
- (3) กิจการค้าส่ง ที่มีจำนวนการจ้างงานไม่เกินยี่สิบห้าคน หรือมีมูลค่าสินทรัพย์ถาวรไม่เกินห้าสิบล้านบาท
- (4) กิจการค้าปลีก ที่มีจำนวนการจ้างงานไม่เกินสิบห้าคน หรือมีมูลค่าสินทรัพย์ถาวรไม่เกินสามสิบล้านบาท

ข้อ 2 วิสาหกิจขนาดกลาง ได้แก่ กิจการที่มีลักษณะ ดังต่อไปนี้

- (1) กิจการผลิตสินค้า ที่มีจำนวนการจ้างงานเกินกว่าห้าสิบคนแต่ไม่เกินสองร้อยคน หรือมีมูลค่าสินทรัพย์ถาวรเกินกว่าห้าสิบล้านบาทแต่ไม่เกินสองร้อยสิบล้านบาท
- (2) กิจการให้บริการ ที่มีจำนวนการจ้างงานเกินกว่าห้าสิบคนแต่ไม่เกินสองร้อยคน หรือมีมูลค่าสินทรัพย์ถาวรเกินกว่าห้าสิบล้านบาทแต่ไม่เกินสองร้อยสิบล้านบาท
- (3) กิจการค้าส่ง ที่มีจำนวนการจ้างงานเกินกว่ายี่สิบห้าคนแต่ไม่เกินห้าสิบคน หรือมีมูลค่าสินทรัพย์ถาวรเกินกว่าห้าสิบล้านบาทแต่ไม่เกินหนึ่งร้อยสิบล้านบาท
- (4) กิจการค้าปลีก ที่มีจำนวนการจ้างงานเกินกว่าสิบห้าคนแต่ไม่เกินสามสิบคน หรือมีมูลค่าสินทรัพย์ถาวรเกินกว่าสามสิบล้านบาทแต่ไม่เกินกว่าหกสิบล้านบาท

ข้อ 3 ในกรณีที่จำนวนการจ้างงานของกิจการใดเข้าลักษณะของวิสาหกิจขนาดย่อม แต่มูลค่าสินทรัพย์ถาวรเข้าลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลาง หรือจำนวนการจ้างงานเข้าลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลาง แต่มูลค่าสินทรัพย์ถาวรเข้าลักษณะของวิสาหกิจขนาดย่อม ให้ถือจำนวนการจ้างงานหรือมูลค่าสินทรัพย์ถาวรที่น้อยกว่าเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา

ข้อ ๔ จำนวนการจ้างงานหรือมูลค่าสินทรัพย์ถาวรตามข้อ ๑ และข้อ ๒ ให้พิจารณาจากหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- (1) จำนวนการจ้างงาน ให้พิจารณาจากหลักฐานแสดงจำนวนการจ้างงานที่ได้จัดทำขึ้นตามที่กฎหมายกำหนด
- (2) มูลค่าสินทรัพย์ถาวร ให้พิจารณาจาก
 - ก. มูลค่าสินทรัพย์ถาวรสุทธิซึ่งไม่รวมที่ดิน ตามที่ปรากฏในงบการเงินล่าสุดของกิจการที่ได้จัดทำขึ้นโดยผู้ทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี หรืองบการเงินล่าสุดของกิจการที่ได้รับการตรวจสอบและแสดงความเห็นโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแล้ว ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี

ข. มูลค่าสินทรัพย์ถาวรสุทธิซึ่งไม่รวมที่ดิน ตามที่ได้รับการประเมินจากสถาบันการเงิน หรือบริษัทที่ปรึกษาทางการเงินที่น่าเชื่อถือ

ในกรณีที่มูลค่าสินทรัพย์ถาวรสุทธิตาม (ก) และ (ข) ต่างกัน ให้ถือจำนวนที่น้อยกว่าเป็นมูลค่าสินทรัพย์ถาวร”

สำหรับกระทรวงการคลังนั้น ภายใต้พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร

ว่าด้วยการลดอัตราและยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 471) พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นกฎหมายทางการคลัง การภาษีอากรที่มีความสำคัญค่อนข้างมากต่อการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศนั้นได้กำหนดไว้ว่า.....

“มาตรา 4 ให้ลดอัตราภาษีเงินได้ตาม (ก) ของ (2) สำหรับบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลแห่งบัญชีอัตราภาษีเงินได้ท้ายหมวด 3 ในลักษณะ 2 แห่งประมวลรัษฎากร และคงจัดเก็บในอัตราดังต่อไปนี้ ทั้งนี้ เฉพาะบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลซึ่งมีทุนที่ชำระแล้วในวันสุดท้ายของรอบระยะเวลาบัญชีไม่เกินห้าล้านบาท

(1) ร้อยละสิบห้าของกำไรสุทธิ เฉพาะส่วนที่เกินหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท แต่ไม่เกินหนึ่งล้านบาท

(2) ร้อยละยี่สิบห้าของกำไรสุทธิ เฉพาะส่วนที่เกินหนึ่งล้านบาท แต่ไม่เกินสามล้านบาท

มาตรา 5 ให้ยกเว้นภาษีเงินได้ตามส่วน 3 หมวด 3 ในลักษณะ 2 แห่งประมวลรัษฎากรให้แก่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลซึ่งมีทุนที่ชำระแล้วในวันสุดท้ายของรอบระยะเวลาบัญชีไม่เกินห้าล้านบาท สำหรับกำไรสุทธิของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลดังกล่าว เฉพาะส่วนที่ไม่เกินหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท”

โดยได้มีการระบุเหตุผลของการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวนี้เพื่อการส่งเสริม และช่วยเหลือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไว้อย่างชัดเจนว่า “เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายในการกระตุ้นและฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ สมควรปรับปรุงการลดอัตราภาษีเงินได้และยกเว้นภาษีเงินได้ สำหรับกำไรสุทธิของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลซึ่งมีทุนที่ชำระแล้วในวันสุดท้ายของรอบระยะเวลาบัญชีไม่เกินห้าล้านบาท โดยลดอัตราภาษีเงินได้สำหรับกำไรสุทธิ เฉพาะส่วนที่เกินหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท แต่ไม่เกินสามล้านบาท และยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับกำไรสุทธิ เฉพาะส่วนที่ไม่เกินหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท เพื่อสนับสนุนการประกอบวิสาหกิจขนาดย่อมและกระตุ้นให้มีการลงทุนในวิสาหกิจดังกล่าวอันจะทำให้เศรษฐกิจขยายตัวเพิ่มขึ้น”

อาจมีข้อโต้แย้งได้ว่าการกำหนดความหมายของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของกระทรวงการคลังภายใต้พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการลดอัตราและยกเว้น

รัฐฎากร (ฉบับที่ 471) พ.ศ. 2551 นี้มิใช่เป็นการกำหนดนิยามของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยตรงแต่เป็นเพียงการกำหนดขอบเขตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่สมควรได้รับการส่งเสริม ภายใต้กฎหมายการคลัง การภาษีอากรของประเทศ ข้อโต้แย้งดังกล่าวก็มีส่วนถูกต้อง อย่างไรก็ตามอาจสรุปได้ว่าความหมายของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่สมควรได้รับการส่งเสริมของกระทรวงการคลังมีความแตกต่างไปจากความหมายของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่กระทรวงอุตสาหกรรมและสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมใช้ มีผลทำให้การดำเนินงานในเรื่องนี้ของภาครัฐยังมีความไม่สอดคล้องกันอยู่บ้าง

3. แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศ

จากความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมดังที่กล่าวแล้วข้างต้น หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานภาครัฐซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการจัดสรรทรัพยากรภาคสาธารณะลงสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดนั้น จึงได้มีการกำหนดแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศ ซึ่งแนวทางที่สำคัญๆ สามารถสรุปได้ดังนี้

4.1 แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นแผนพัฒนาประเทศที่มีความสำคัญสูงสุด จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และเพื่อให้เป็นแผนที่รับรู้กันโดยทั่วไปและสามารถใช้บังคับกับทุกภาคส่วนของประเทศได้อย่างเสมอภาค ดังนั้นเมื่อมีการจัดทำแผนขึ้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงได้ประกาศใช้แผนโดยการตราเป็นพระราชบัญญัติเป็นกฎหมายฝ่ายการบริหารราชการของประเทศ ตลอดระยะเวลาตั้งแต่ประเทศได้เริ่มเข้าสู่กระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบที่ผ่านมานั้น ประเทศไทยมีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติไปแล้วทั้งหมด 10 ฉบับ ปัจจุบันอยู่ในช่วงเวลาของการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) แผนพัฒนาประเทศฉบับนี้ เป็นแผนที่จัดทำขึ้นในช่วงระยะเวลาที่คาดว่าประเทศต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบอย่างรุนแรงกว่าช่วงที่ผ่านมา ดังนั้นจึงได้มีการนำหลักของ "ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" มาประยุกต์ใช้ปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศ เพื่อมุ่งให้เกิดภูมิคุ้มกันและมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาจากทุกภาคส่วน ทั้งในระดับชุมชน ระดับภาค และระดับประเทศ เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายของสังคมที่อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เกิดการพัฒนาประเทศที่สมดุลและยั่งยืน

ในส่วนของการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนั้น นับได้ว่าแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 นี้เป็นแผนแรกที่มีการระบุถึงบทบาท ความสำคัญและกำหนดแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งยังได้กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไว้เป็นเป้าหมาย

ของการพัฒนาประเทศอีกด้วย กล่าวคือจะเพิ่มมูลค่าการผลิตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหรือ GDP ให้มีมูลค่าคิดเป็นสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 ของ GDP รวมของประเทศเมื่อสิ้นแผนพัฒนาในปี 2559

แผนพัฒนา ฉบับที่ 11 ได้มีความเห็นต่อคุณลักษณะของการประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในบริบทของ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง “และการเติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืนไว้ดังนี้ “สำหรับภาคธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และวิสาหกิจชุมชน มีจำนวนไม่น้อยเป็นองค์กรตัวอย่าง ที่มีการบริหารธุรกิจบนฐานการสร้างกลุ่มที่เข้มแข็งในลักษณะเครือข่ายหรือคลัสเตอร์ มีการศึกษาศักยภาพของทุนและวัตถุดิบในชุมชน รวมทั้งองค์ความรู้พื้นฐานและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเน้นการใช้เงินทุนและขยายกิจการอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามกำลังของตนเอง มีกระบวนการผลิตที่ประหยัด เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม วิจัยและพัฒนาสินค้ามุ่งคุณภาพและมาตรฐานอยู่ตลอดเวลา สร้างสินค้าที่มีเอกลักษณ์ มีการตลาดที่ขยายฐานจากตลาดภายในประเทศสู่ต่างประเทศ นอกจากนี้ ผู้ประกอบการมีแนวโน้มดำเนินกิจการเพื่อสังคมเพิ่มขึ้น ทั้งที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด สหกรณ์ และมูลนิธิ มีการแบ่งผลกำไรคืนสู่สมาชิกและชุมชนอย่างมีเป็นธรรม เน้นความซื่อสัตย์ และการแบ่งปัน รวมทั้งผู้ด้อยโอกาสในสังคมได้รับประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ และส่งผลให้สังคมโดยรวมดีขึ้น เช่น การกระจายรายได้และคุณภาพชีวิตดีขึ้น เป็นต้น เป็นการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคมที่เป็นธรรม สร้างสมดุลระหว่างผลกำไร สวัสดิการของประชาชน และความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม”

แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในแผนพัฒนา ฉบับที่ 11 ได้แสดงให้เห็นโดยชัดเจนในส่วนของประเด็นการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ ซึ่งคาดว่าจะปรับไปสู่ทิศทางการเติบโตในรูปแบบใหม่ที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศให้เข้มแข็ง ลดการพึ่งพาปัจจัยจากภายนอก แต่กลับมาสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ประกอบการในภาคการผลิตและบริการ โดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผู้ประกอบการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ และผู้ประกอบการในภาคเกษตรที่มีอยู่ในประเทศให้สามารถใช้ภูมิปัญญา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการยกระดับไปสู่การผลิตและการให้บริการบนฐานความรู้ และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสร้างและส่งเสริมให้มีการเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคต่างๆ บนพื้นฐานการพึ่งพาซึ่งกันและกัน รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก

ในการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่มีคุณภาพและยั่งยืนนั้น มีแนวทางการดำเนินในหลายๆ ด้านซึ่งในแต่ละด้านจะมีความสำคัญต่อการกำหนดแนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเกือบทั้งสิ้น ทั้งนี้เพราะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นวิสาหกิจส่วนใหญ่ของประเทศ จึงถือได้ว่าเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผลักดันให้มีความบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศให้เข้มแข็งและแข่งขัน ซึ่งในส่วนของกรอบโครงสร้างการดำเนินการและการลงทุนนั้น ได้กำหนดแนวทางไว้ดังนี้

- 1) ปรับปรุงโครงสร้างการค้าและการลงทุนให้สอดคล้องกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจของเอเชีย แอฟริกา และเศรษฐกิจภายในประเทศ เสริมสร้างประสิทธิภาพด้านการตลาดและการกระจายผลผลิตไปสู่ตลาดเอเชียและแอฟริกา โดยส่งเสริมภาคเอกชนในการกระจายตลาดสินค้าไปสู่ตลาดใหม่ที่มีศักยภาพทั้งตลาดเอเชียและแอฟริกา และกลุ่มเศรษฐกิจต่างๆ ทั้งระดับทวิภาคีและพหุภาคี สร้างโอกาสทางการตลาดและดูแลรักษาเสถียรภาพราคาสินค้าเกษตร เชื่อมโยงการกระจายผลผลิตจากแหล่งผลิตไปยังผู้บริโภค รวมทั้งพัฒนาการให้บริการของกิจการคลังสินค้า ไซโล และห้องเย็น ตลอดจนพัฒนาสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าของตนเองที่เน้นคุณภาพและมาตรฐานมีการวางระบบการขายและกระจายสินค้าอย่างครบวงจร ด้วยการสนับสนุนการใช้กลไกการประสานความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐในต่างประเทศ
- 2) พัฒนาสินค้าและบริการให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดใหม่ โดยศึกษาพฤติกรรม การบริโภคในเชิงลึกของผู้บริโภคในตลาดเป้าหมายที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามระดับรายได้ที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มผู้บริโภครายได้ปานกลางและระดับสูงในจีนและอินเดียที่มีแนวโน้มจะเป็นกำลังซื้อหลักของประเทศ ศึกษากฎหมาย กฎ ระเบียบและมาตรการที่มีใช้ ภาชีรูปแบบใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งที่เอื้อประโยชน์และเป็นอุปสรรคในการส่งออกของไทยไปยังตลาดใหม่ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและกระตุ้นผู้ประกอบการไทยให้นำมาตรฐานสากลมาใช้ในการผลิต ตลอดจนมุ่งเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มและความแตกต่างให้กับสินค้าและบริการ เพื่อพัฒนาไปสู่อุตสาหกรรมและบริการสร้างสรรค์มากขึ้น
- 3) เร่งรัดการใช้ประโยชน์จากข้อตกลงการค้าเสรีที่มีผลบังคับใช้แล้ว พร้อมทั้งวางแนวทางป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้น โดยสนับสนุนภาคธุรกิจให้ใช้ประโยชน์จากข้อตกลงการค้า และการลงทุนที่มีผลบังคับใช้แล้ว ตลอดจนสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจและความตกลงการค้าเสรีต่างๆ เพื่อเตรียมพร้อมในการพัฒนาสินค้าและบริการให้สอดคล้องกับกฎ ระเบียบ มาตรฐานต่างๆ รวมทั้งปรับบทบาทเปลี่ยนแปลงของโลกที่ส่งผลต่อความต้องการของตลาดในอนาคต พร้อมทั้งกำหนดแนวทางป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นและมาตรการการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบ
- 4) ส่งเสริมการลงทุนที่ยั่งยืนและสร้างความสมดุลของการเจริญเติบโตในทุกมิติทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยให้ความสำคัญกับการลงทุนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และชุมชน และสร้างแรงจูงใจให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมฐานปัญญาและความรู้ที่ใช้ เทคโนโลยีขั้นสูงและเทคโนโลยีการลดคาร์บอน
- 5) ส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจไทยให้สามารถเติบโตได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืนโดยให้ ความสำคัญกับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สร้างและพัฒนาบุคลากรที่ สอดคล้องกับความต้องการของธุรกิจ ส่งเสริมการยกระดับองค์ความรู้และทักษะ

ผู้ประกอบการทั้งด้านการผลิต การตลาดและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินธุรกิจ รวมทั้งพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ทั้งด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างนวัตกรรม ตลอดจนพัฒนาความสามารถในการบริหารธุรกิจอย่างมีธรรมาภิบาล นอกจากนี้ จะต้องมีการมาตรการทางการเงินที่เหมาะสมเพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการ โดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อการต่อยอดประกอบ หรือปรับปรุงธุรกิจได้

สำหรับในภาคบริการซึ่งวิสาหกิจส่วนใหญ่เกือบจะทั้งหมดเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม นั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 กำหนดแนวทางในการปรับโครงสร้างเพื่อให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มกับสาขาบริการที่มีศักยภาพและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมบนฐานความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม โดยการ

- 1) เสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจบริการที่มีศักยภาพสู่ธุรกิจเชิงสร้างสรรค์ โดยสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างนวัตกรรมให้กับธุรกิจ ส่งเสริมการใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการพัฒนาสินค้าและบริการ และส่งเสริมการลงทุนในธุรกิจบริการที่มีศักยภาพ โดยอาศัยความได้เปรียบของทำเลที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศ ความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ความเป็นไทย ตลอดจนสามารถรองรับการเปิดเสรีทางการค้าและกระแสความต้องการของตลาดโลก ได้แก่ ธุรกิจการท่องเที่ยว ธุรกิจบริการสุขภาพ ธุรกิจบริการโลจิสติกส์ ธุรกิจภาพยนตร์ ธุรกิจการจัดประชุมและแสดงนิทรรศการนานาชาติ เป็นต้น
- 2) ขยายฐานการผลิตและการตลาดของภาคธุรกิจบริการที่มีศักยภาพออกสู่ตลาดต่างประเทศ โดยพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการตลอดห่วงโซ่การผลิตและบริการสนับสนุนมาตรการด้านการเงินและภาษีให้ทัดเทียมกับประเทศคู่แข่ง ส่งเสริมการค้าและบุกเบิกตลาดใหม่ๆ ที่มีศักยภาพ เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือของธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการลงทุนในตลาดต่างประเทศเพื่อสนับสนุนการขยายตลาดของธุรกิจบริการที่มีศักยภาพของไทย พัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีทักษะการบริหารและความเชี่ยวชาญในสายอาชีพ และพัฒนามาตรฐานธุรกิจและวิชาชีพให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล
- 3) พัฒนาปัจจัยแวดล้อมให้เอื้อต่อการลงทุนในภาคบริการทั้งในประเทศและดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศในภาคบริการ โดยปรับปรุงประสิทธิภาพการให้บริการของโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาระบบฐานข้อมูลภาคบริการโดยรวมของประเทศและข้อมูลเชิงลึกในสาขาบริการที่มีศักยภาพ ปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ และสิทธิประโยชน์ให้เอื้อต่อการลงทุน ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศใน

การประกอบธุรกิจ ส่งเสริมธุรกิจบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนผลิตและพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพสอดคล้องกับความต้องการของธุรกิจ

- 4) พื้นฟูและพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดโดยการฟื้นฟูพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหลักที่เสื่อมโทรม พัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจของธุรกิจท่องเที่ยวในกลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพสูง ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และกระแสความต้องการของตลาดโลก เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงศึกษาเรียนรู้ประวัติศาสตร์วัฒนธรรม และสัมผัสวิถีชีวิตชุมชน รวมทั้งส่งเสริมการดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาดรูปแบบใหม่ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าและขยายไปยังตลาดใหม่ๆ ที่มีศักยภาพ
- 5) บริหารจัดการการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม คำนึงถึงความสมดุลและความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาระดับมาตรฐานสินค้าและบริการ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้มีคุณภาพและเพียงพอ และบูรณาการการท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติรวมทั้งสาขาการผลิตและบริการอื่นๆ
 - ๖) เสริมสร้างความเข้มแข็งของท้องถิ่น ชุมชน ผู้ประกอบการรายย่อย วิสาหกิจชุมชนและบุคลากรภาครัฐ เพื่อร่วมกันพัฒนาและเชื่อมโยงกับสาขาการผลิตและบริการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ตามแนวทางการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจ พัฒนาทักษะและองค์ความรู้ของบุคลากรภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน รวมทั้งเสริมสร้างศักยภาพของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้สามารถปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขตามกฎระเบียบใหม่ของโลก

นอกจากนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับนี้ยังให้ความสำคัญกำหนดแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ซึ่งส่วนใหญ่ก็คือผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมอีกเช่นกัน โดยมีสาระดังนี้

- 1) สนับสนุนการพัฒนาธุรกิจสร้างสรรค์ตามแนวทางเครือข่ายวิสาหกิจ ที่มีการเชื่อมโยงและทำงานร่วมกันอย่างมีทิศทางที่ชัดเจนของธุรกิจสร้างสรรค์ตลอดห่วงโซ่อุปทาน โดยให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงระหว่างภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาการใช้ความคิดสร้างสรรค์ และใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนในการผลิตสินค้าและบริการ การจัดหาหน่ย และการดำเนินกิจกรรมเชิงพาณิชย์ และส่งเสริมการแข่งขันของธุรกิจที่เป็นธรรมเพื่อการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานสินค้าและบริการที่สูงขึ้น ตลอดจนส่งเสริมการปรับบทบาทของสถาบันหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สนับสนุนการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายของธุรกิจสร้างสรรค์

- 2) ส่งเสริมการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ โดยการพัฒนาปัจจัยแวดล้อมด้านต่างๆ ของพื้นที่หรือเมืองทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ ทรัพยากรมนุษย์ กฎ ระเบียบ การบริหารจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจของธุรกิจสร้างสรรค์ที่มีการสร้างสรรค์สินค้าและบริการใหม่ๆ ที่มีเอกลักษณ์และสะท้อนอัตลักษณ์ของพื้นที่หรือเมือง สามารถดึงดูดการลงทุนของธุรกิจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาในพื้นที่หรือเมือง รวมทั้งส่งเสริมการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ เพื่อสร้างบรรยากาศและสภาวะที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เช่น การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และพื้นที่สาธารณะรูปแบบต่างๆ การจัดกิจกรรม และงานแสดงสินค้าและบริการสร้างสรรค์ เพื่อเป็นช่องทางหรือเวทีในการพัฒนาและแสดงออกของนักคิดและนักสร้างสรรค์สาขาต่างๆ
- 3) เสริมสร้างศักยภาพของผู้ประกอบการและบุคลากรในการใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการทุกสาขา โดยพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ของผู้ประกอบการธุรกิจ โดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และบุคลากรสร้างสรรค์ที่สำคัญในธุรกิจต่างๆ ของห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ทั้งด้านการออกแบบ การวิจัยและพัฒนา การสร้างนวัตกรรม การบริหารจัดการธุรกิจ เทคโนโลยี และการตลาด โดยใช้ศิลปวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมและร่วมสมัยเป็นพื้นฐาน ผสมผสานการใช้เทคโนโลยี เพื่อสร้างความแตกต่างและความโดดเด่นของสินค้าและบริการที่ตรงกับความต้องการของตลาด รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งของธุรกิจสร้างสรรค์ให้สามารถปรับเปลี่ยนการดำเนินงานธุรกิจให้สอดคล้องกับสถานการณ์แวดล้อมภายในและภายนอกประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ตลอดจนสนับสนุนการศึกษาวิจัยในประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และเร่งพัฒนาฐานข้อมูลเชิงลึกของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์สาขาต่างๆ
- 4) พัฒนาระบบการเงินเพื่อสนับสนุนการลงทุนและการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ โดยการจัดหาหรืออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่มีต้นทุนที่เหมาะสมสำหรับธุรกิจสร้างสรรค์ที่ยังขาดแคลนเงินลงทุน เช่น กองทุนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กองทุน และสถาบันการเงินต่างๆ เพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการธุรกิจสร้างสรรค์ เพื่อให้ผู้ประกอบการและผู้ที่มีความประสงค์จะดำเนินธุรกิจสร้างสรรค์สามารถก่อตั้ง ดำเนินกิจการ และพัฒนาธุรกิจได้
- 5) ส่งเสริมการจดทะเบียน การใช้ และการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อเป็นปัจจัยขับเคลื่อนการเติบโตของธุรกิจสร้างสรรค์ โดยสร้างความตื่นตัวและความตระหนักของธุรกิจและทุกภาคส่วนถึงความสำคัญของทรัพย์สินทางปัญญาที่มีต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มต่อยอดการเติบโตของธุรกิจยกระดับมาตรฐานของสินค้าและบริการ และเร่งรัดการลดขั้นตอนและความซับซ้อนในการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา เพื่ออำนวยความสะดวก

แก่ธุรกิจสร้างสรรค์ในการครอบครองทรัพย์สินทางปัญญาได้อย่างรวดเร็ว ทันทต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาดมากขึ้น รวมทั้งบังคับใช้กฎหมายเพื่อควบคุมการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาอย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 นโยบายการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของรัฐบาล

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะต้องกำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินรัฐบาลก่อนเข้าทำหน้าที่ หลังจากนั้นก็ต้องดำเนินการต่างๆ ให้เป็นไปตามนโยบายที่ได้ให้ไว้ รัฐบาลชุดปัจจุบันได้กำหนดนโยบายการดำเนินงานของรัฐบาลไว้ว่า จะนำหลักการบริหารที่มีความยืดหยุ่นที่คำนึงถึงพลวัตการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอก นโยบายของรัฐบาลมีจุดมุ่งหมาย คือ (1) นำประเทศไทยไปสู่โครงสร้างเศรษฐกิจที่สมดุล มีความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในประเทศมากขึ้น ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการสร้างการเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน การพัฒนาคุณภาพและสุขภาพคนไทยในทุกช่วงวัยถือเป็นปัจจัยชี้ขาดความสามารถในการอยู่รอดและแข่งขันได้ของเศรษฐกิจไทย (2) นำประเทศไทยสู่สังคมที่มีความปรองดองสมานฉันท์และอยู่บนพื้นฐานของหลักนิติธรรมที่เป็นมาตรฐานสากลเดียวกันและมีหลักปฏิบัติที่เท่าเทียมกันต่อประชาชนคนไทยทุกคน และ (3) เพื่อนำประเทศไทยไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ อย่างสมบูรณ์ โดยสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม และการเมืองและความมั่นคง

เพื่อให้สามารถบรรลุถึงจุดมุ่งหมายดังกล่าว รัฐบาลได้กำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินไว้เป็น 2 ระยะ คือ ระยะเร่งด่วนและระยะ 4 ปี ซึ่งภารกิจในการดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของรัฐบาล ได้รับการบรรจุไว้ให้มีการดำเนินการทั้งในระยะเร่งด่วนและระยะ 4 ปี กล่าวคือ

ในระยะเร่งด่วนรัฐบาลมีนโยบายในการเร่งเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งในและนอกประเทศโดยประกาศให้ปี พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๕ เป็นปี “มหัศจรรย์ไทยแลนด์” (“Miracle Thailand” Year) และประชาสัมพันธ์เชิญชวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามายังประเทศไทย ตลอดจนการดำเนินงาน สนับสนุนการพัฒนางานศิลปหัตถกรรมและผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อการสร้างเอกลักษณ์และการผลิตสินค้าในท้องถิ่น สนับสนุนภารกิจของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพในการผลิตงานศิลปหัตถกรรมอันทรงคุณค่า เพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพแก่ราษฎรผู้ยากไร้ให้สามารถพัฒนาเป็นช่างฝีมือด้านศิลปะที่มีความสามารถสูงและสร้างชื่อเสียงให้กับประเทศ รวมทั้งการบริหารจัดการโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ให้มีศักยภาพ ด้วยการสนับสนุนให้ชุมชน วิสาหกิจชุมชนใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นผนวกกับองค์ความรู้สมัยใหม่เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพสินค้าและบริการ การเข้าถึงแหล่งทุนและการตลาดเชิงรุกทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยส่งเสริมให้มีศูนย์กระจายและแสดงสินค้าถาวรในภูมิภาคและเมืองท่องเที่ยวหลักที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวและการส่งออก

ส่วนในระยะ 4 รัฐบาลได้กำหนดนโยบายเศรษฐกิจโดยสรุปที่สำคัญ ๆ ต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมคือการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยให้เป็นทั้งแหล่งเงินทุนแก่ผู้ประกอบการและเป็นช่องทางการออมของประชาชน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้มีรายได้น้อย รวมถึงการพัฒนาขีดความสามารถในการดำเนินงานขององค์กรทางการเงินชุมชน กลุ่มเกษตรกร กลุ่มอาชีพต่าง ๆ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และสหกรณ์ทุกระดับ ส่งเสริมการท่องเที่ยวนอกทั้งภายในและภายนอกประเทศ จัดให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เชิงวัฒนธรรม เชิงสุขภาพและสปา ที่มีคุณภาพและมูลค่าเพิ่มสูง ขยายบทบาทให้ธุรกิจการเกษตรและอาหารซึ่งเป็นแหล่งรายได้และการจ้างงานในประเทศมาเป็นเวลานานให้ก้าวข้ามไปสู่การเป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าอาหารคุณภาพสูง การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางตลาดซื้อขายล่วงหน้าสินค้าเกษตรและอาหาร เช่น ข้าว น้ำตาล มันสำปะหลัง และอื่น ๆ จะทำให้เป้าหมายการเป็นครัวที่มีคุณภาพของโลกสัมฤทธิ์ผลรวดเร็วยิ่งขึ้น ส่งเสริมและผลักดันให้อุตสาหกรรมพลังงานปิโตรเลียมและพลังงานทดแทนสามารถสร้างรายได้จากความต้องการภายในประเทศรวมทั้งสร้างการจ้างงานให้แก่ประเทศ โดยถือเป็นอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์ใหม่ ยกกระดับความสามารถในการแข่งขันและขยายช่องทางการตลาดของธุรกิจอุตสาหกรรม ธุรกิจบริการในประเทศ และธุรกิจวิสาหกิจชุมชนให้เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณค่าและคุณภาพสูงซึ่งจะต้องสร้างคนที่มีฐานความรู้ ความชำนาญ และความคิดสร้างสรรค์ ต่อยอดความรู้สู่การสร้างนวัตกรรมจากงานวิจัย พัฒนา สร้างตราสินค้าใหม่จากภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยเฉพาะงานศิลปหัตถกรรม ผลิตภัณฑ์ชุมชน อัญมณี และอื่น ๆ ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการขยายการลงทุนไปประเทศเพื่อนบ้านซึ่งมีความพร้อมทางด้านแรงงานและวัตถุดิบเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศและภูมิภาค ดึงดูดการลงทุนเข้าสู่ประเทศในสาขาที่เป็นการผลิตสินค้าและบริการที่มีพื้นฐานทางเทคโนโลยีมีมูลค่าสูง เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่คนไทย รวมถึงการลงทุนในการสร้างเมืองใหม่ในพื้นที่ที่เหมาะสม และโครงสร้างพื้นฐานสาธารณะ โดยปรับปรุงกฎระเบียบ และสถานะแวดล้อมของการลงทุนให้อำนวยความสะดวกและดึงดูดนักลงทุน เสริมสร้างกระบวนการสร้างอาชีพ สร้างงานที่มีคุณภาพและมีรายได้สูงให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง ส่งเสริมให้เกิดความรู้ ความชำนาญ และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อสร้างโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและเงินร่วมลงทุนระยะยาว รวมทั้งจัดตั้งกองทุนต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้เกิดการผลิต การแปรรูป และการค้าอย่างทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการขยายความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจการค้า การลงทุน และการเงิน ภายใต้ประโยชน์ร่วมกันของกรอบความร่วมมือและข้อตกลงทางการค้าหลายฝ่าย

ในด้านนโยบายปรับโครงสร้างเศรษฐกิจนอกเหนือจากการปรับโครงสร้างในภาคเกษตรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืช ปศุสัตว์ ประมง แล้วยังจะดำเนินการเร่งรัดพัฒนาธุรกิจการเกษตร พัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร ในภาคอุตสาหกรรม รัฐบาลมีนโยบายในการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรมในประเทศด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ลดต้นทุนของผู้ประกอบการ และยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล รวมทั้ง

ส่งเสริมให้เอกชนลงทุนวิจัยและพัฒนาด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเชิงพาณิชย์ทั้งในกระบวนการผลิตและ
 ออกแบบผลิตภัณฑ์ตรงตามความต้องการของผู้ซื้อและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด ตลอดจน
 ส่งเสริมให้มีการสร้างตราสินค้าไทย ยกกระดับภาคอุตสาหกรรมเข้าสู่อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่ใช้ปัญญา ใช้
 เทคโนโลยี และใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทดแทนอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเป็นหลัก โดยส่งเสริมการสร้าง
 นวัตกรรมจากวัฒนธรรมของชาติเพื่อนำรายได้เข้าประเทศ เช่น อุตสาหกรรมถ่ายทำภาพยนตร์
 อุตสาหกรรมอาหารไทย อุตสาหกรรมการกีฬา อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมการออกแบบ
 เป็นต้น พัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป บนฐานความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ภูมิปัญญา
 ท้องถิ่น และนวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าและยกระดับสินค้าให้มีคุณภาพ มีความปลอดภัยตามมาตรฐานสากล
 และมีโอกาสในการขยายตลาด เช่น สินค้าเกษตรอินทรีย์ อาหารฮาลาล เป็นต้น เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่
 เกษตรกร สร้างความเข้มแข็งให้แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยสนับสนุนช่องทางการเข้าถึง
 แหล่งสินเชื่อผ่านสถาบันการเงินต่าง ๆ ส่งเสริมสถาบันเฉพาะทางให้เป็นศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้และทดสอบ
 ผลิตภัณฑ์ ส่งเสริมการรวมกลุ่มอุตสาหกรรมและการเชื่อมโยงอุตสาหกรรมตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ และ
 ปรับปรุงหลักเกณฑ์ส่งเสริมการลงทุนสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้เอื้ออำนวยต่อการลงทุน
 มากยิ่งขึ้น กำหนดมาตรฐานและคุณภาพขั้นพื้นฐานของสินค้าอุตสาหกรรมเมื่อมีการเปิดเสรีการค้ามากขึ้น
 เพื่อป้องกันสินค้านำเข้าที่ไม่ได้คุณภาพซึ่งอาจก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินและก่อให้เกิด
 มลพิษต่อสิ่งแวดล้อมรวมทั้งให้มีการบังคับใช้มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมสำหรับสินค้าที่ผลิต
 ภายในประเทศอย่างจริงจัง และส่งเสริมให้เกิดการยอมรับมาตรฐานและคุณภาพสินค้านำเข้าในกลุ่ม
 อาเซียน พัฒนาพื้นที่อุตสาหกรรมแห่งใหม่ โดยพัฒนา พื้นที่อุตสาหกรรมใหม่ในทุกภูมิภาคที่เหมาะสมเพื่อ
 รองรับการลงทุนด้านอุตสาหกรรมที่ไม่ก่อมลพิษ และพัฒนาเส้นทางขนส่งเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่
 อุตสาหกรรมดังกล่าวกับท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบังและท่าเรือมาตาพุด รวมทั้งการพัฒนาสะพานเศรษฐกิจ
 ระหว่างฝั่งอันดามันและฝั่งอ่าวไทยสำหรับรองรับอุตสาหกรรมที่ไม่ก่อมลพิษและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
 และชุมชน เร่งพัฒนาภาคอุตสาหกรรมให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมและจัดให้มีมาตรการทางภาษีและ
 มาตรการอื่นที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดการประหยัดพลังงาน และการสนับสนุนให้
 ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมการผลิตเข้าประกอบกิจการในนิคมอุตสาหกรรม

ในภาคการท่องเที่ยว รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุนการ
 ท่องเที่ยวและเร่งรัดการปรับปรุงมาตรฐานในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกความปลอดภัย และสุขอนามัย
 พัฒนา บุคลากร และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมเดิมที่มีอยู่แล้ว ส่งเสริม
 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ในเชิงกลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพสามารถเชื่อมโยงธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และ
 วิถีชีวิตของชุมชนตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ของ
 ประเทศรวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลงทุนพัฒนาแหล่ง
 ท่องเที่ยว ยกย่องและรักษามาตรฐานบริการด้านการท่องเที่ยวพัฒนามาตรฐานบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการ
 ท่องเที่ยว ตลอดจนปรับปรุงการบริการภาครัฐเพื่อให้สามารถดึงดูดและรองรับตลาดนักท่องเที่ยวกลุ่ม

คุณภาพ ส่งเสริม สนับสนุนตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพ ส่งเสริมกิจกรรมและรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มทางการท่องเที่ยว พัฒนาคุณภาพการบริการท่องเที่ยว สนับสนุนการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างชาติในประเทศไทย และส่งเสริมการเสนอตัวให้ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพการจัดกิจกรรมนานาชาติขนาดใหญ่ ผลักดันความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ รวมทั้งพัฒนามาตรฐานบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้เพียงพอกับความต้องการ และการพัฒนาด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์

ในการพัฒนาภาคบริการ จะเร่งรัดพัฒนาผู้ประกอบการด้านบริการให้มียอดความรู้ เสริมสร้างนวัตกรรมและทักษะทั้งด้านภาษา มาตรฐานการบริการ และการจัดการ การเสริมสร้างบรรยากาศการลงทุน มาตรฐานธุรกิจและการพัฒนาบุคลากรให้พร้อมรับการขยายตัวของธุรกิจ และส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคบริการไทย พัฒนาธุรกิจบริการที่มีศักยภาพเพื่อขยายฐานการผลิตและการตลาดสู่ระดับภูมิภาค โดยเพิ่มความหลากหลาย มูลค่า ความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจบริการ เช่น การท่องเที่ยว ธุรกิจบริการสุขภาพ ธุรกิจการประชุมและแสดงสินค้าการศึกษานานาชาติ การก่อสร้าง ธุรกิจภาพยนตร์ ธุรกิจออกแบบแฟชั่น ธุรกิจอัญมณีการบริหารจัดการขนส่งสินค้าและบริการ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับกีฬาและนันทนาการ รวมทั้งสินค้าบริการที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์บนพื้นฐานของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยที่เชื่อมโยงกับเทคโนโลยีสมัยใหม่

ในด้านการตลาด การค้า และการลงทุน มีนโยบายส่งเสริมการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรมเพื่อป้องกันการผูกขาดตัดตอน ส่งเสริมและพัฒนาบทบาทขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค แก้ไขปรับปรุงกฎหมาย มาตรการต่าง ๆ เพื่อสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้บริโภค รวมทั้งสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ประกอบการในด้านการคุ้มครองและป้องกันการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของสินค้าและผลิตภัณฑ์ไทยในต่างประเทศ สร้างความเชื่อมั่นให้นักลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยปรับปรุงพัฒนากฎหมายและกฎระเบียบที่ส่งเสริมการค้าการลงทุนที่ครอบคลุมการลงทุนด้านเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ และปรับปรุงมาตรการบริหารการนำเข้าเพื่อป้องกันการค้าที่ไม่เป็นธรรม การทุ่มตลาด และสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานทางด้านคุณภาพและความปลอดภัย สนับสนุนการลงทุนในต่างประเทศในสาขาที่ผู้ประกอบการไทยมีศักยภาพทั้งในการลงทุนตั้งโรงงานผลิตสินค้า การหาตัวแทนและหุ้นส่วนในต่างประเทศเพื่อสร้างเครือข่ายธุรกิจไทยในต่างประเทศ ส่งเสริมและสนับสนุนการเปิดร้านอาหารไทยของคนไทยตามนโยบายครัวไทยสู่ครัวโลก และนโยบายไทยเป็นครัวอาหารโลก ปรับปรุงมาตรการการส่งเสริมการลงทุนให้ครอบคลุมการให้สิทธิประโยชน์แก่ธุรกิจภาคเกษตร อุตสาหกรรม การท่องเที่ยวการกีฬา และบริการ โดยเน้นกิจการที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง และมีส่วนรับผิดชอบต่อสังคม ส่งเสริมการขยายตลาดเชิงรุกเพื่อรักษาตลาดเดิมและสร้างตลาดใหม่ พัฒนาสินค้าและบริการที่สร้างโอกาสใหม่ในการหารายได้ การผลิตสินค้าและบริการอันเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคในตลาดโลกซึ่งพัฒนาจากแนวคิดระบบเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ที่ใช้นวัตกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยคำนึงถึงการเป็นมิตร

กับสิ่งแวดล้อม ขยายความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจการค้าการลงทุน และการตลาดภายใต้กรอบความร่วมมือ และข้อตกลงการค้าเสรีในระบบพหุภาคีและทวิภาคี โดยเร่งรัดการใช้ประโยชน์จากความตกลงที่มีผลบังคับใช้แล้ว พร้อมทั้งวางแนวทางป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้น กำหนดมาตรการในการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบ และสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจเพื่อเตรียมพร้อมในการพัฒนาสินค้าและบริการให้สอดคล้องกับกฎ ระเบียบ และมาตรฐานต่าง ๆ เร่งรัดจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่ที่มีศักยภาพ โดยให้ความสำคัญต่อจังหวัดชายแดน เพื่อส่งเสริมการค้า การตลาดการลงทุน การจ้างงาน และการใช้วัตถุดิบจากประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นการใช้ประโยชน์จากความเชื่อมโยงด้านคมนาคมขนส่งของภูมิภาคอาเซียน

นโยบายในด้านอื่นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาและส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เช่นนโยบายด้านพลังงานจะให้มีการส่งเสริมและผลักดันให้อุตสาหกรรมพลังงานสามารถสร้างรายได้ให้ประเทศ นโยบายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จะส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ ฮาร์ดแวร์ และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง และจัดให้มีกลไกสนับสนุนแหล่งทุนสำหรับผู้ประกอบการเทคโนโลยีสารสนเทศขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพได้มาตรฐานและสอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรม นโยบายด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จะนำทุนทางวัฒนธรรมของประเทศมาสร้างคุณค่าทางสังคมและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยนำวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างผลิตภัณฑ์และบริการด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นวัฒนธรรมสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดคุณค่าทางสังคม และนำมาซึ่งรายได้สู่ชุมชน ตลอดจนให้สามารถต่อยอดไปสู่อุตสาหกรรมวัฒนธรรมสร้างสรรค์อย่างครบวงจรที่สร้างรายได้เข้าประเทศ

4.3 แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 3

แนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 และแนวนโยบายของการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของรัฐบาลทั้งในระยะเร่งด่วนและระยะ 4 ปีที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น เป็นแนวทางในลักษณะของประเด็นในเชิงกว้าง ส่วนรายละเอียดของแนวทางการดำเนินงานสามารถพิจารณาได้จากแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งเป็นแผนที่ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี จึงถือได้ว่าแผนการส่งเสริมดังกล่าวเป็นเสมือนแผนแม่บทของการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศ

แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดของคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการผลักดันงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศที่ดำเนินการโดยหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตามที่พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกำหนด โดยในขั้นตอนของการขับเคลื่อนแผนนั้น สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะไปดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมกับส่วนราชการ

หน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจและองค์กรเอกชนซึ่งหน่วยงานต่างๆเหล่านี้คือหน่วยที่ทำหน้าที่ปฏิบัติงานในโครงการที่เสนอเข้ามาในแผนปฏิบัติการ หลังจากนั้นสำนักงานจะจัดสรรงบประมาณจากกองทุนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อไปให้การช่วยเหลือหน่วยปฏิบัติต่างๆ ในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการให้บรรลุผลสำเร็จ โครงการที่หน่วยงานต่างๆ เสนอเข้ามานั้นสามารถเป็นได้ทั้งโครงการในระยะสั้น ระยะปานกลางและระยะยาว โครงการในส่วนกลาง โครงการรายพื้นที่ตามความเหมาะสมหรือศักยภาพของพื้นที่นั้นๆ

แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมปัจจุบันเป็นแผนการส่งเสริมฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2555-2559) มีกรอบแนวคิดในการผลักดันให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นพลังขับเคลื่อนหลักของเศรษฐกิจไทย โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจโดยใช้ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรมและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ทั้งในระดับสาขาธุรกิจและระดับผู้ประกอบการ และมุ่งสนับสนุนตามระยะการเติบโตของธุรกิจ ได้แก่ ชั้นเริ่มต้นธุรกิจ (Start-up) ชั้นเติบโต (Growth & Maturity) และชั้นการปรับเปลี่ยนธุรกิจ (Turn around) ครอบคลุมมิติเชิงพื้นที่ ทั้งระดับภาพรวมประเทศ กลุ่มจังหวัด และรายจังหวัด เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการกระจายความเจริญจากส่วนกลางสู่ภูมิภาคและยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงพื้นที่

ทิศทางการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2555-2559) จะมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้เติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งในเชิงคุณภาพ ประสิทธิภาพ การสร้างสรรค์และนวัตกรรม ให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และวิสาหกิจรายย่อย กระตุ้นให้เกิดการรวมตัวและเชื่อมโยงกันทางธุรกิจ เน้นการพัฒนาเชิงพื้นที่โดยคำนึงถึงปัจจัยด้านสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ ในด้านการเสริมสร้างศักยภาพเพื่อเตรียมพร้อมสู่การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจและการเปิดเสรี จะมุ่งเน้นการสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐานและการสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการค้าและดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศ ทั้งนี้ เงื่อนไขปัจจัยความสำเร็จของแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมฉบับที่ 3 ยังขึ้นอยู่กับความต่อเนื่องของการสนับสนุนจากภาครัฐ ศักยภาพและความพร้อมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตลอดจนความเปลี่ยนแปลงที่อาจส่งผลกระทบต่อในบางช่วงเวลา

แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมฉบับที่ 3 ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาในระยะปี 2555-2559 ไว้ 5 ประการ ได้แก่

1. วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีการจดทะเบียนนิติบุคคลเพิ่มขึ้นและสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ไม่น้อยกว่า 250,000 วิสาหกิจ ภายในปี 2559
2. วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในสาขากลุ่มเป้าหมายได้รับการพัฒนาขีดความสามารถการแข่งขันในเชิงลึกไม่น้อยกว่า 30,000 รายภายในปี 2559

3. เครือข่ายวิสาหกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้รับการพัฒนาให้มีความเข้มแข็งไม่น้อยกว่า 60 เครือข่ายวิสาหกิจต่อปี
4. ปัจจัยแวดล้อมในการดำเนินธุรกิจได้รับการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไขเพื่อให้ลดอุปสรรคและเอื้ออำนวยความสะดวกในการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมากขึ้น
5. การบริหารจัดการดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีประสิทธิภาพและทำงานเชิงบูรณาการ

เพื่อให้การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีประสิทธิผลการที่ได้รับการส่งเสริมอย่างชัดเจน จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์คัดเลือกสาขาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไว้คือเป็นสาขาธุรกิจที่สร้างประโยชน์และรายได้ให้ประเทศได้มาก และใช้วัตถุดิบในประเทศ มีศักยภาพในการแข่งขันและเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสาขาธุรกิจใหม่ที่มีโอกาสในอนาคต (New Wave) สามารถตอบสนองต่อนโยบายสำคัญของรัฐ เช่น นโยบายการกระจายรายได้ การสร้างงาน สร้างอาชีพ การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันจากการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าและบริการ รวมทั้งเป็นธุรกิจที่คำนึงถึงการรักษาสິงแวดล้อม และสร้างความสมดุลในสังคม ดำรงรักษาศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของไทย ซึ่งจากหลักเกณฑ์ดังกล่าว จึงได้คัดเลือกกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายที่จะได้รับความสำคัญเป็นพิเศษในการพัฒนาและส่งเสริมไว้ ดังนี้

- กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยีและนวัตกรรม
- กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและเกษตรแปรรูป
- กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์
- กลุ่มธุรกิจการค้าปลีกและค้าส่ง
- กลุ่มธุรกิจบริการและท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของแผนการส่งเสริมฉบับที่ 3 มีดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 สนับสนุนปัจจัยแวดล้อมให้เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจ

สร้างปัจจัยแวดล้อมให้เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจในทุกระดับการเติบโต พัฒนาเครือข่ายการทำงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของภาครัฐอย่างมีบูรณาการ การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบ ส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุน การจัดทำฐานข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่างๆ และปัจจัยแวดล้อมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันจากปัจจัยเสี่ยงทั้งภายในและภายนอกประเทศ การฟื้นฟู และบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จากสถานการณ์ฉุกเฉินและภัยพิบัติ

มีประเด็นที่สำคัญเรื่องหนึ่งของยุทธศาสตร์นี้คือการพัฒนาฐานข้อมูลวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และข้อมูลองค์ความรู้เพื่อประโยชน์ในการวางแผนการส่งเสริมและดำเนินธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยได้กำหนดแนวทางไว้คือการเชื่อมโยงและบูรณาการการจัดทำข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สามารถอ้างอิงข้อมูลได้จากฐานข้อมูลเดียวกัน ลดความซ้ำซ้อนของการ

จัดทำระบบฐานข้อมูล เกิดความคุ้มค่า และเป็นประโยชน์ต่อทุกหน่วยงานร่วมกัน รวมทั้งขยายและสร้างช่องทางให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว จึงถือได้ว่าการพัฒนาข้อมูลวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนี้เป็นเรื่องสำคัญ จึงได้มีการกำหนดแนวทางพัฒนาไว้ในแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศด้วยเช่นกัน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 เสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย ด้วยการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินธุรกิจ การเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันด้วยการเพิ่มผลิตภาพในการดำเนินธุรกิจ การยกระดับความสามารถด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การบริหารจัดการ มาตรฐานและคุณภาพของสินค้าและบริการ การขยายโอกาสทางการตลาด และการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ เป็นต้น

แนวทางดำเนินงานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันแข่งขันภายใต้ยุทธศาสตร์ดังกล่าวนี้ มีแนวโน้มที่สำคัญคือการส่งเสริมการสร้างพันธมิตรทางธุรกิจ การรวมกลุ่มและการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจ ทั้งนี้เพื่อเพิ่มศักยภาพโดยการนำความเก่ง ความสามารถที่แตกต่างกันมาเกื้อหนุนกัน และเชื่อมโยงการดำเนินธุรกิจร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายในห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) รวมทั้งการพัฒนาเครือข่ายร่วมกับหน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลและองค์ความรู้ระหว่างสมาชิก อันจะเป็นการช่วยลดต้นทุนในการดำเนินธุรกิจ และสนับสนุนการเพิ่มผลิตภาพโดยรวมให้เพิ่มสูงขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยให้เติบโตอย่างสมดุลตามศักยภาพของพื้นที่ทั้งด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจและด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ซึ่งหมายถึงความอุดมสมบูรณ์ ความหลากหลายทางชีวภาพที่มีในพื้นที่ เพื่อนำมาสร้างประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมถึงส่งเสริมการบูรณาการ การสร้างเครือข่ายการทำงานและกลไกการดำเนินการส่งเสริมในระดับพื้นที่ และระหว่างพื้นที่

ยุทธศาสตร์ที่ 4 เสริมสร้างศักยภาพของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยให้เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจระหว่างประเทศ โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อตกลงภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ซึ่งจะต้องให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกสุดเพราะจะมีผลกระทบต่อการประกอบธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในปี พ.ศ. 2558 นี้ การส่งเสริมศักยภาพและขยายโอกาสการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศและการสนับสนุนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับธุรกิจในต่างประเทศ

นอกเหนือจากการกำหนดยุทธศาสตร์หรือแนวทางดำเนินงานส่งเสริมแล้ว แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมฉบับนี้ยังระบุถึงความเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์และประเด็นการดำเนินงานที่สำคัญภายใต้ความเชื่อมโยงของยุทธศาสตร์ต่างๆ ไว้อีกด้วย ซึ่งมีประเด็นที่สำคัญประการหนึ่งคือการพัฒนา

เครือข่าย การรวมกลุ่มทั้งในระดับธุรกิจรายสาขา (Cluster) ระดับกลุ่มผู้ประกอบการ หรือระดับพื้นที่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และการจัดทำฐานข้อมูล ถือได้ว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินงานในทุกยุทธศาสตร์อื่นๆ การพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในท้องถิ่น การสร้างความเข้มแข็งให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การพัฒนาเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของไทย ตลอดจนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีศักยภาพให้สามารถขยายการค้าและการลงทุนไปยังต่างประเทศได้

4. สถานะภาพของข้อมูลวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีในปัจจุบัน

จากการที่รัฐบาลให้ความสำคัญกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยได้กำหนดแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจกลุ่มต่างๆ ไว้ในนโยบายของรัฐบาล ส่วนในด้านของการพัฒนาระดับชาตินั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติก็ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไว้เป็นแนวทางสำคัญของการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศ ขณะเดียวกันคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมก็ได้กำหนดรายละเอียดของการดำเนินงานไว้ในแผนแม่บทการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนั้น เงื่อนไขที่สำคัญประการหนึ่งของการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามนโยบาย เป็นไปตามเป้าหมายของแผนที่กำหนดไว้ก็คือการที่หน่วยงานต่างๆ ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติงานมีข้อมูลเกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างเพียงพอ มีคุณภาพมาตรฐาน มีความถูกต้อง ครบถ้วนและมีความรวดเร็วในการรายงานอย่างเพียงพอ

ในปัจจุบัน เป็นที่ทราบกันดีอยู่ทั่วไปว่าข้อมูลของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทยเป็นข้อมูลประเภทหนึ่งหรือหมวดหมู่หนึ่งที่ยังมีข้อจำกัดอยู่มากทั้งในเรื่องของข้อมูลที่มีอยู่น้อย ไม่เพียงพอต่อการใช้กำหนดนโยบายได้อย่างเป็นรูปธรรม ข้อมูลขาดความครบถ้วน มีความคลุมเครือ ไม่ชัดเจน และไม่มีความรวดเร็วในการรายงาน ข้อมูลขาดความต่อเนื่องในการใช้ชีวิตความเคลื่อนไหวได้ทันต่อความต้องการ

เมื่อกล่าวถึงข้อมูลเกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแล้ว สามารถที่จะแบ่งข้อมูลตามความต้องการของการใช้ข้อมูลออกได้เป็น 2 ประเภท ประเภทแรกคือข้อมูลเพื่อใช้สำหรับการกำหนดนโยบาย การกำหนดแผนการทำงาน กำหนดกิจกรรมการดำเนินงาน ตลอดจนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่างๆ ว่ามีความสำเร็จได้มากน้อยเพียงใด ข้อมูลดังกล่าวนี้ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลที่หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้ใช้ เช่น ข้อมูลโครงสร้างและสถานะภาพของธุรกิจ ข้อมูลภาวะเศรษฐกิจ SMEs ข้อมูลแผนงานโครงการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจ ข้อมูลที่แสดงถึงผลการพัฒนาและส่งเสริมธุรกิจ SMEs เป็นต้น ข้อมูลประเภทที่สองคือข้อมูลที่ใช้สำหรับการทำธุรกิจของผู้ประกอบการ ได้แก่ ข้อมูลการตัดสินใจเริ่มต้นธุรกิจ ข้อมูลการใช้ประกอบการบริหารจัดการ การผลิต การตลาด การให้คำปรึกษาแนะนำการทำธุรกิจ ตลอดจนข้อมูลการให้บริการของภาครัฐเพื่อแสดงว่าหน่วยงานต่างๆ ได้มีการให้บริการในเรื่องใดบ้างเพื่อที่ผู้ประกอบการสามารถตัดสินใจ

เข้าไปใช้บริการตามที่ตนเองต้องการเป็นต้น ข้อมูลของการศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางของการพัฒนาในครั้งนี้ครอบคลุมเฉพาะข้อมูลที่ใช้เพื่อใช้สำหรับจัดวางแผน การจัดทำแผนหรือกำหนดนโยบายส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นหลัก หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือข้อมูลที่หน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรเอกชนใช้ เป็นส่วนใหญ่

จากการทบทวนสถานภาพของข้อมูลที่เกิดจากการจัดทำของหน่วยงานที่สำคัญๆ ต่างๆ พบว่าปัจจุบันข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศมีดังนี้

5.1 ข้อมูลสำมะโนธุรกิจและอุตสาหกรรม สำนักงานสถิติแห่งชาติ

งานจัดทำสำมะโนต่างๆ ของประเทศเป็นภารกิจของสำนักงานสถิติแห่งชาติตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติสถิติ พ.ศ. 2550 มาตรา 6(4) และในกฎหมายดังกล่าวยังได้ให้ความหมายของการสำมะโนไว้ว่า “สำมะโน” หมายความว่า การสำรวจโดยการแจงนับจากทุกหน่วยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลนั้น ๆ

ในอดีตที่ผ่านมาสำนักงานสถิติแห่งชาติได้มีการจัดทำสำมะโนธุรกิจอุตสาหกรรมควบคู่ไปกับสำมะโนธุรกิจทางการค้าและธุรกิจการบริการ โดยมีแผนที่จะทำสำมะโนทั้งสองดังกล่าวทุกกระยะเวลา 10 ปี โดยที่สำมะโนแต่ละประเภทมีแผนจะดำเนินงานห่างกันเป็นระยะเวลา 5 ปี อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริงการจัดทำสำมะโนทั้งสำมะโนธุรกิจอุตสาหกรรมและสำมะโนธุรกิจทางการค้าและธุรกิจการบริการมีคาบเวลาทำงานจริงที่ต่างไปจากแผน กล่าวคือสำนักงานสถิติแห่งชาติได้ดำเนินการจัดทำสำมะโนธุรกิจอุตสาหกรรมมาแล้ว 3 ครั้งในปี พ.ศ. 2507, พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2550 ตามลำดับ ส่วนสำมะโนธุรกิจทางการค้าและธุรกิจการบริการได้ดำเนินการ 3 ครั้งเช่นกันใน พ.ศ. 2509, พ.ศ. 2531 และ พ.ศ. 2545 เหตุผลที่สำคัญเพราะงานจัดทำสำมะโนเป็นเรื่องใหญ่ ต้องมีการวางแผนงานเป็นอย่างดี ใช้ทรัพยากรทั้งในด้านบุคลากร งบประมาณในจำนวนที่สูงมาก และใช้ระยะเวลาในการจัดทำและรายงานผลทั้งประเทศไม่น้อยกว่า 3 ปี จึงทำให้ในบางกรณีเช่นการจัดสรรงบประมาณไม่เป็นไปตามแผน ทำให้ช่วงระยะเวลาในการทำสำมะโนต้องเลื่อนขยายออกไป

ปัจจุบันการจัดทำสำมะโนเศรษฐกิจที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งทั้งนี้เพราะผลจากการที่โครงสร้างการดำเนินธุรกิจทางการค้า ธุรกิจทางการบริการ และอุตสาหกรรมการผลิตของประเทศมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีธุรกิจทั้งทางด้านการค้า การบริการ และอุตสาหกรรมการผลิตใหม่ ๆ เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก รวมทั้งการเพิ่มบทบาทของการประกอบอุตสาหกรรมขนาดเล็ก และอุตสาหกรรมในครัวเรือน ที่มีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศเพิ่มขึ้นอย่างเด่นชัด ดังนั้นข้อมูลสถิติและสารสนเทศโครงสร้างพื้นฐานเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจดังกล่าวจึงมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับภาครัฐ และเอกชนใช้ในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมทั้งในระดับประเทศและระดับจังหวัด เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในเวทีการค้าโลก

เพื่อให้การจัดทำสำมะโนทางเศรษฐกิจของประเทศมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น สำนักงานสถิติแห่งชาติจึงได้บูรณาการ รวมการจัดทำสำมะโนทั้งสองประเภทเข้าไว้ด้วยกัน โดยจัดทำไปในคราวเดียวกันเลย

เรียกว่า “สำมะโนธุรกิจและอุตสาหกรรม” เรียกโดยย่อว่า สธอ. นำเนื้องานในปี 2555 เป็นครั้งแรกและถือว่าเป็นการทำสำมะโนทางเศรษฐกิจครั้งที่ 4 ของประเทศ โดยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการทำสำมะโนธุรกิจและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2555 ไว้ดังนี้

- (1) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่แสดงให้เห็นโครงสร้างและการกระจายตัวของสถานประกอบการประเภทต่าง ๆ
- (2) เพื่อเก็บรวบรวมรายละเอียดการดำเนินงานของสถานประกอบการธุรกิจทางการค้า ธุรกิจทางการบริการ และอุตสาหกรรมการผลิต

ผลที่ได้จากการทำสำมะโนธุรกิจและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2555 คาดว่าจะได้ข้อมูลและสถิติที่เป็นประโยชน์ต่อภาครัฐและภาคเอกชน ในส่วนของภาครัฐสามารถนำข้อมูลและสถิติที่ได้ไปใช้ในการวางแผนและกำหนดนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจด้านธุรกิจทางการค้า ธุรกิจทางการบริการ และอุตสาหกรรมการผลิต ทั้งในระดับประเทศ และระดับท้องถิ่น ใช้ในการจัดทำดัชนีชี้วัดภาวะเศรษฐกิจและการดำเนินกิจการ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของพัฒนาและส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศนั้น สำมะโนดังกล่าวนี้ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าเพื่อนำไปใช้ “การจัดทำแผนวิเคราะห์สถานการณ์ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศ” นอกจากนี้ยังใช้ประโยชน์อื่นอีกเช่น ใช้ประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายออกกฎหมายและมาตรการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและกำหนดทิศทางการประกอบธุรกิจทางการค้า ธุรกิจทางการบริการและอุตสาหกรรมการผลิตให้เป็นไปตามแนวนโยบายที่กำหนดไว้ ตลอดจนใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนจัดหาโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) เพื่อสนับสนุนธุรกิจทางการค้า ธุรกิจทางการบริการ และอุตสาหกรรมการผลิต ของประเทศ ใช้ในการพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการวางแผนเตือนภัยทางเศรษฐกิจและสังคมและใช้ประโยชน์ในทางสถิติเพื่อจัดทำกรอบตัวอย่างสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานประกอบการของหน่วยสถิติต่าง ๆ ส่วนในภาคเอกชนนั้น ผลจากสำมะโนที่ได้ เอกชนสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการวิเคราะห์สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจรวมทั้งการวางแผนตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุนขยายกิจการ/สาขา บริหารและควบคุมการดำเนินงานกิจการ ใช้ข้อมูลเป็นมาตรฐาน เพื่อเปรียบเทียบ (Benchmark) ผลการดำเนินงานตนกับกิจการอื่น ๆ ในอุตสาหกรรมประเภทเดียวกัน หรือขนาดต่าง ๆ ในด้านนักวิชาการ นักวิจัย และสถาบันการศึกษา ก็สามารถนำไปศึกษาวิเคราะห์ต่อยอดสร้างนวัตกรรม เพื่อสนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาธุรกิจทางการค้า ธุรกิจทางการบริการ และอุตสาหกรรมการผลิต ที่อยู่ในความสนใจ

การทำสำมะโนธุรกิจและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2555 มีขอบข่ายและคุ้มครอง ดังนี้

- (1) การนับจัด (Listing) เก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของสถานประกอบการทั่วประเทศที่ประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามการจัดประเภทมาตรฐานอุตสาหกรรมประเทศไทย ปี 2552 (Thailand Standard Industrial Classification: TSIC-2009) ดังนี้

- ธุรกิจทางการค้าฯ

- การผลิต
- การก่อสร้าง
- การขนส่งทางบก และสถานที่เก็บสินค้า
- กิจกรรมด้านข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร
- โรงพยาบาลเอกชน

ทั้งนี้ไม่รวมแผงลอยในตลาด แผงลอยและหาบเร่ และแผงลอยในศูนย์การค้าไว้ในการนับจดของการทำสำมะโนครั้งนี้

(2) การแจงนับ(Enumeration) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลรายละเอียดสถานประกอบการทั่วประเทศ ที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับธุรกิจการค้าปลีก การค้าส่ง การบริการ และอุตสาหกรรมการผลิต ครอบคลุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจ 21 ประเภทคือ

- การผลิต(หมวด 10-33)
- การจัดหาน้ำ การบำบัดน้ำเสีย(หมวด 37, 38, 39)
- การก่อสร้าง(หมวด 41-43)
- การขายส่ง ขายปลีก ซ่อมแซมยานยนต์และรถจักรยานยนต์(หมวด 45-47)
- การขนส่งและสถานที่เก็บสินค้า(หมวด 49-53)
- ที่พักแรมและบริการอาหาร(หมวด 55-56)
- ข้อมูลข่าวสารฯ(หมวด 58-63)
- กิจกรรมอสังหาริมทรัพย์(หมวด 68)
- กิจกรรมทางวิชาชีพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี(หมวด 69-75)
- กิจกรรมการบริหาร การบริการสนับสนุน(หมวด 77-82)
- กิจกรรมด้านสุขภาพ งานสังคมสงเคราะห์(หมู่ย่อย 86101, 86102)
- ศิลปะความบันเทิงและนันทนาการ(หมวด 90-93)
- กิจกรรมบริการด้านอื่นๆ(หมวด 94-96)

แผนการดำเนินงานสำมะโนธุรกิจและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2555 มีระยะเวลาการจัดทำรวมทั้งสิ้น 3 ปี ดังนี้

ปี 2554 ศึกษาค้นหาข้อมูลและข้อปัญหา พร้อมทั้งวางแผนการปฏิบัติงานทุกขั้นตอน และการวางแผนเตรียมงานเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งทำการนับจดเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานสถานประกอบการทั่วประเทศ ประมวลผลข้อมูลและนำเสนอผล โดยจัดทำรายงานข้อมูลพื้นฐานระดับจังหวัด

ปี 2555 ประมวลผลข้อมูลและนำเสนอผล โดยจัดทำรายงานข้อมูลพื้นฐานระดับภาคและทั่วประเทศ และดำเนินการแจงนับโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลรายละเอียด เฉพาะสถานประกอบการธุรกิจทางการค้า ธุรกิจทางการบริการ และอุตสาหกรรมการผลิตทั่วประเทศ

ปี 2556 ประมวลผลข้อมูลรายละเอียด ระดับจังหวัด ภาคและทั่วประเทศ นำเสนอผลโดยจัดทำ รายงานข้อมูลรายละเอียด ระดับจังหวัด ภาคและทั่วประเทศ ทั้งข้อมูลสถานประกอบการธุรกิจทางการค้า และธุรกิจทางการบริการ และข้อมูลสถานประกอบการการผลิต

ระเบียบวิธีการทำสำมะโนฯ

ขั้นตอนที่ 1 การนับจด (Listing) หมายถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานของสถานประกอบการตามขอบข่าย คุ่มรวม ทั่วประเทศ เช่น ชื่อ สถานที่ตั้งของสถานประกอบการ หมายเลข โทรศัพท์/โทรสาร รูปแบบการจัดตั้งตามกฎหมาย/ ทางเศรษฐกิจ การร่วมลงทุนหรือถือหุ้นจากต่างประเทศ จำนวนคนทำงาน และจำนวนลูกจ้าง

ขั้นตอนที่ 2 การแจงนับ(Enumeration)หมายถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลรายละเอียด :

สถานประกอบการธุรกิจทางการค้า ธุรกิจทางการบริการและการผลิต โดยที่ถ้าเป็นสถานประกอบการขนาดเล็ก (1 – 10 คน) จะใช้การแจงนับด้วยตัวอย่าง(Survey) ส่วนสถานประกอบการธุรกิจทางการค้า ธุรกิจทางการบริการ และการผลิต ขนาดใหญ่ (มากกว่า 10 คน) ใช้การแจงนับ 100 % (Census)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการส่งเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นข้าราชการและลูกจ้างของสำนักงานสถิติแห่งชาติออกไปทำการสัมภาษณ์ ผู้ประกอบการ หรือผู้แทนที่สถานประกอบการมอบหมายให้เป็นผู้ให้ข้อมูล

การนำเสนอข้อมูล จะนำเสนอใน 3 ระดับ คือข้อมูลระดับจังหวัด ระดับภาค และทั่วประเทศ ส่วนการการจัดจำแนกข้อมูลนั้นมีการจัดจำแนกในหลายมิติ เช่นกิจกรรมทางเศรษฐกิจจะมีการลงในรายละเอียดถึงระดับ 5 digit ของ TSIC 2009 และที่สำคัญมีการจัดจำแนกประเภทของธุรกิจตามขนาดของสถานประกอบการ 6 กลุ่ม ตามจำนวนคนทำงานคือ สถานประกอบการที่มีคนทำงาน 1 – 15 คน, 16 – 25 คน, 26 – 30 คน, 31 – 50 คน, 51 – 200 คน และสถานประกอบการที่มีคนทำงาน มากกว่า 200 คน ขึ้นไป ซึ่งการแบ่งประเภทตามจำนวนคนทำงานในลักษณะนี้สามารถที่จะนำมาใช้แบ่งขนาดของวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมตามนิยามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงของอุตสาหกรรมได้ทุกประเภทโดยสะดวก ทั้งภาคการผลิต การบริการ การค้าส่งและการค้าปลีก อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตเพิ่มเติมของนิยาม คำว่า “คนทำงาน” ตามความหมายของสำมะโนซึ่งหมายความรวมถึงนายจ้างหรือหุ้นส่วนที่ทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้างด้วยนั้น จะต่างจากจำนวนการจ้างงานของกฎกระทรวงอุตสาหกรรมที่หมายถึงจำนวนการจ้างงานที่ให้พิจารณาจากหลักฐานแสดงจำนวนการจ้างงานที่ได้จัดทำขึ้นตามที่กฎหมายกำหนด

รูปแบบของการนำเสนอรายงานนับจดของสำมะโนในระดับต่างๆ จะแบ่งออกเป็น 6 หัวข้อดังนี้

1. จำนวนสถานประกอบการ จำแนกเป็นสถานประกอบการตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น ประกอบการเกี่ยวกับการขายปลีก การผลิต กิจกรรมเกี่ยวกับที่พักแรม บริการอาหารและเครื่องดื่ม กิจกรรมบริการอื่น ๆ กิจกรรมอสังหาริมทรัพย์ กิจกรรมการขายส่ง เป็นต้น

2. ขนาดของสถานประกอบการจำแนกตามจำนวนคนทำงาน โดยแบ่งเป็นสถานประกอบการที่มีคนทำงาน 1-15 คน, 16-25 คน, 26-30 คน, 31-50 คน, 51-200 คน และที่มีคนทำงานมากกว่า 200 คน
3. รูปแบบการจัดตั้งตามกฎหมาย เช่น เป็นส่วนบุคคล บริษัทจำกัด หรือบริษัทจำกัด (มหาชน) ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล ห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือรูปแบบอื่น ๆ ได้แก่ ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ สหกรณ์ มูลนิธิ และสมาคม เป็นต้น
4. รูปแบบการจัดตั้งทางเศรษฐกิจ ได้แก่ สถานประกอบการที่เป็นสำนักงานแห่งเดียว (ไม่มีสำนักงานใหญ่หรือสาขา) หรือมีรูปแบบการจัดตั้งเป็นสำนักงานใหญ่และสำนักงานสาขา
5. การมีต่างประเทศร่วมลงทุนหรือถือหุ้น โดยแบ่งแยกย่อยตามสัดส่วนในขนาดต่างๆ เช่น สถานประกอบการที่มีต่างประเทศร่วมลงทุนโดยถือหุ้น น้อยกว่า 10%, 10-50% หรือมากกว่า 50%
6. จำนวนคนทำงาน และลูกจ้างจำแนกตามขนาดที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น คือสถานประกอบการที่มีคนทำงาน 1-15 คน, 16-25 คน, 26-30 คน, 31-50 คน, 51-200 และมากกว่า 200 คน นอกจากนี้ในจำนวนคนทำงานยังมีการแบ่งแยกเป็นลูกจ้างและนายจ้างหรือหุ้นส่วนที่ไม่ได้รับเงินเดือนด้วย

5.2 สถานภาพการจัดทำข้อมูลวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้ดำเนินการรวบรวม พัฒนาและจัดทำข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยตลอดต่อเนื่องมานับตั้งแต่เริ่มก่อตั้งสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในปี พ.ศ. 2544 สำนักงานได้เคยมีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานของสำนักงานตามนโยบายของคณะกรรมการบริหารที่จะให้เป็น “ศูนย์ข้อมูล SMEs แห่งชาติ” ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนงานสารสนเทศ SMEs ที่สอดคล้องกับแผนแม่บทสารสนเทศแห่งชาติ และแผนแม่บทการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หลังจากนั้นก็ได้มีการดำเนินงานพัฒนาข้อมูลเป็นต้นมาตามลำดับต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

ข้อมูลและสารสนเทศที่สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้พัฒนาและจัดทำขึ้นมานั้น สามารถแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ตามวัตถุประสงค์ของการใช้ประโยชน์ได้ 2 ประเภทคือ ประเภทแรกคือข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการกำหนดนโยบายและมาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และประเภทที่สองคือข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์สำหรับผู้ประกอบการในการดำเนินธุรกิจ การประเมินสถานภาพของการจัดทำข้อมูลในหัวข้อนี้จะมุ่งเน้นเฉพาะในส่วนของคุณสมบัติประเภทแรกคือข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการกำหนดนโยบายและมาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้

ข้อมูลและสารสนเทศเพื่อใช้สำหรับการกำหนดนโยบายและมาตรการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่สำนักงานได้จัดทำขึ้นมีความหลากหลาย ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลที่รวบรวมมาจาก

หน่วยงานอื่น ๆ แล้วนำมาประมวล จัดกลุ่ม จำแนกประเภทรวมทั้งทำการวิเคราะห์โครงสร้างและแนวโน้มตามความต้องการศึกษาหรือวัตถุประสงค์ของการวิจัยในแต่ละเรื่อง ข้อมูลเพื่อใช้สำหรับการกำหนดนโยบายและแนวทาง มาตรการส่งเสริม SMEs นี้ สามารถจำแนกเป็นประเภทย่อยๆ ได้ 3 ประเภทคือ

- 1) ข้อมูลเพื่อการรายงานสถานการณ์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นภารกิจหลักสำคัญที่สำนักงานจำเป็นต้องจัดทำขึ้นตามที่พระราชบัญญัติได้กำหนดไว้เพื่อแสดงสถานะภาพในระดับภาพรวมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่สำคัญๆ เช่น จำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, GDP, จำนวนการจ้างงาน การส่งออกและนำเข้า เป็นต้น
- 2) ฐานข้อมูลเชิงลึกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายกลุ่มจังหวัด เป็นข้อมูลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับ establishment survey ตามมาตรฐานการจัดทำสถิติขององค์การสหประชาชาติ แต่เน้นเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามนิยามของกระทรวงอุตสาหกรรมในประเภทการผลิต การค้าส่งและค้าปลีก และการบริการ ตามที่ TSIC กำหนดเป็นมาตรฐานไว้ เป็นข้อมูลได้จากการสำรวจสถานประกอบการ SMEs ครอบคลุมทั่วประเทศ เป็นโครงการระยะยาวประมาณ 3-4 ปีโดยเริ่มดำเนินงานในปี พ.ศ. 2553 ปัจจุบันอยู่ระหว่างดำเนินการ งานยังไม่เสร็จสิ้น และยังไม่มียางายออกสู่สาธารณะ คาดว่าจะเสร็จสิ้นประมาณปี พ.ศ. 2556
- 3) ข้อมูลเพื่อการติดตามประเมินผลการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นข้อมูลที่มุ่งเน้นการรายงานผลการดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนดำเนินงานตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ โดยครอบคลุมทั้งแผนงานที่อยู่ในแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ได้รับเงินช่วยเหลือจากกองทุนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและแผนงานที่ใช้งบประมาณของหน่วยงานนั้นๆ มาดำเนินการเอง การศึกษาติดตามและประเมินผลจะมุ่งเน้นที่การดำเนินงานตามแผนงานที่แต่ละโครงการกำหนด ติดตามค่าตัวชี้วัดเชิงปริมาณของผลผลิตและผลลัพธ์ รวมทั้งการเชื่อมโยงผลผลิตและผลลัพธ์ไปสู่เป้าหมายของแผนปฏิบัติการและแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ยังมีข้อมูลในรูปแบบอื่นๆ อีกที่ถูกรวบรวมขึ้นซึ่งมีความหลากหลาย เป็นข้อมูลเพื่อใช้สำหรับงานศึกษาวิจัยเฉพาะเรื่อง ข้อมูลไม่ต่อเนื่อง ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในแต่ละเรื่องหรือประเด็นอย่างไรก็ตามก็สามารถนำมาใช้ประกอบการจัดทำนโยบายและแผนการส่งเสริม ตลอดจนแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้ตัวอย่างเช่น ข้อมูลที่เกี่ยวกับขีดความสามารถการแข่งขัน ข้อมูลแสดงสถานะความเป็นสังคมผู้ประกอบการ ข้อมูลด้านการใช้ การเข้าถึงสารสนเทศของ SMEs การเรียนรู้ ฝึกอบรม เป็นต้น

ข้อมูลประเภทที่ 1 และ ประเภทที่ 2 ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีโครงสร้างข้อมูลที่ชัดเจนนั้นมีรายละเอียดของข้อมูลโดยสรุปดังนี้(สำหรับข้อมูลประเภทที่ 3 และข้อมูลอื่นๆ นั้นเนื่องจากเป็นข้อมูลที่ไม่มีโครงสร้างที่แน่นอน จึงจะไม่นำเสนอในที่นี้)

5.2.1 รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (white paper) สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้จัดทำรายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทยเป็นประจำรายปี ซึ่งเข้าใจว่าเป็นแนวทางที่นำมาจากการส่งเสริมและพัฒนา SMEs ในประเทศญี่ปุ่นและไต้หวันซึ่งประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจนสามารถนำพาประเทศไปสู่ความร่ำรวยมั่งคั่งได้นั้นก็ได้มีการจัดทำรายงานในลักษณะนี้โดยเรียกเป็นคำสามัญจนเป็นที่เข้าใจทั่วกันว่า white paper

จากการศึกษาเนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในรายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทยพบว่า มีลักษณะเป็นรายงานตามชื่อที่ปรากฏ จัดทำขึ้นเป็นรายปี ออกเผยแพร่สู่สาธารณะประมาณกลางปีเป็นต้นไป นอกจากการพิมพ์เป็นรูปเล่มเผยแพร่แล้วยังเผยแพร่ผ่าน website ของสำนักงานอีกด้วย

ในรายงานสถานการณ์ดังกล่าว ในแต่ละปีส่วนใหญ่โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญๆ ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ (1) การรายงานสถานภาพของวิสาหกิจในลักษณะภาพรวม โดยการนำข้อมูลเชิงโครงสร้างที่สำคัญๆทั้งที่สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรวบรวมประมวลขึ้นมาและที่อ้างอิง นำมาจากหน่วยงานอื่นมารายงานไว้ แล้วทำการวิเคราะห์ทางสถิติเชิงพรรณนา ข้อมูลที่นำเสนอดังกล่าวเป็นข้อมูลล่าสุดของปีที่แล้วมา และข้อมูลคาดการณ์การในปีปัจจุบันปรากฏรวมอยู่ด้วย (2) การรายงานผลการดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้ดำเนินการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานในรูปแบบของโครงการหรือกิจกรรมในรอบปีที่ผ่านมา มีทั้งโครงการที่ได้รับการช่วยเหลืองบประมาณดำเนินการจากกองทุนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และโครงการหรือกิจกรรมที่หน่วยงานต่างๆ เหล่านั้นดำเนินการโดยใช้งบประมาณของหน่วยงานของตนเอง และ (3) การนำเสนอผลการศึกษาวิจัยในเรื่องหรือประเด็นที่สำคัญๆในรอบปีที่ผ่านมาซึ่งดำเนินการโดยสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเสนอผลเป็นรายเรื่อง อาจมี 2-3 เรื่องตามที่ได้ดำเนินการหรือตามที่เป็นความสนใจของสาธารณะ

ในส่วนของข้อมูลที่ปรากฏในรายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทยนั้น มีลักษณะเป็นข้อมูลที่ไม่มีรูปแบบตายตัวหรือที่เรียกว่าเป็น unstructured data ซึ่งข้อมูลที่สำคัญๆที่มีการรายงานอยู่เป็นประจำต่อเนื่องรายปี มีดังนี้

1) จำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

จำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหมายถึงจำนวนวิสาหกิจที่กำหนดขนาดจากจำนวนการจ้างงานตามที่ระบุไว้ในกฎกระทรวงอุตสาหกรรม ข้อมูลจำนวนวิสาหกิจดังกล่าวนี้สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้รับในเบื้องต้นมาจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ เป็นข้อมูลจากสำมะโน มีการจำแนกรายละเอียดในหลายรูปแบบ กล่าวคือ

- (1) จำแนกตามขนาดของธุรกิจ
- (2) จำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
- (3) จำแนกตามสถานภาพทางกฎหมาย
- (4) จำแนกตามพื้นที่รายจังหวัด และรายภูมิภาค ทั้งที่จดทะเบียนและไม่มี
การจดทะเบียน อย่างไรก็ตามในรายงานไม่ได้มีระบุแบ่งแยกระหว่าง
จำนวนที่จดทะเบียนนิติบุคคล ทะเบียนพาณิชยการและส่วนที่ไม่ได้จดทะเบียน
เป็นดังกล่าวส่วนใหญ่ นิยาม ความหมาย

นอกเหนือจากข้อมูลที่ได้รับจากสำมะโนธุรกิจบริการและการอุตสาหกรรมแล้วสำนักงานยังใช้ข้อมูลจากทะเบียนพาณิชย์ของกระทรวงพาณิชย์ในส่วนที่อยู่นอกเหนือคุ้มครองรวมของสำมะโนดังกล่าวมาผนวกรวมเข้ากับจำนวนที่ได้ปรากฏในสำมะโนอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อให้จำนวนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีจำนวนครบถ้วน รวมทั้งครอบคลุมวิสาหกิจรายย่อยและรายจิ๋วซึ่งส่วนหนึ่งได้จดทะเบียนพาณิชย์ไว้ อย่างไรก็ตามปัญหาสำคัญคือข้อมูลจากทะเบียนพาณิชย์เหล่านี้ขาดการติดตามว่าธุรกิจดังกล่าวยังดำเนินการอยู่หรือไม่ ดังนั้นในอนาคตเมื่อมีการทราบข้อมูลในส่วนนี้ก็อาจมีผลทำให้จำเป็นต้องมีการปรับปรุงข้อมูลจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั่วประเทศในอนาคตได้ต่อไป

2) ผลผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ(GDP) ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

โดยหลักการแล้วการจัดทำและรายงานข้อมูล GDP ของประเทศเป็นหน้าที่โดยตรงของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แต่เนื่องจากการรายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความจำเป็นต้องรายงานข้อมูลรายได้หรือรายรับ หรือ GDP ที่เกิดจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศเนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีบุคลากรจำกัด ประกอบกับต้องจัดทำข้อมูลและสถิติอื่นๆ ที่สำคัญคือรายได้ประชาชาติรายไตรมาส ดังนั้นการจัดทำและรายงานข้อมูล GDP ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจึงเป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างสำนักบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ข้อมูล GDP ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความหมาย ขอบเขต และคัมรวมเช่นเดียวกับ GDP ของประเทศ ทั้งนี้เพราะสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้นำข้อมูลในระดับภาพรวมตามที่เผยแพร่ในรายงานของสำนักบัญชีประชาชาติไปใช้โดยตรง โดยที่ไปประมวลแบ่งแยกระหว่าง GDP ที่เกิดจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และขนาดใหญ่ขึ้นเอง

การจัดจำแนกหมวดหมู่ สามารถแบ่งแยก GDP ของ SMEs ได้ตามขนาด คือขนาดย่อม และขนาดกลาง และการแบ่งย่อยตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจ TSIC ในระดับย่อย รหัส 4 digits

3) จำนวนการจ้างงานในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

จำนวนการจ้างงานในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหมายถึงจำนวนคนทำงานหรือลูกจ้างในธุรกิจซึ่งจัดเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยสำนักงานได้ประมวลตัวเลขจำนวนการจ้างงานขึ้นมาจากแหล่งข้อมูล 3 แหล่งคือ ข้อมูลสำมะโนธุรกิจการค้าและอุตสาหกรรม สำนักงานสถิติแห่งชาติ ข้อมูลผู้มาขึ้นทะเบียนเพื่อเอาประกันตนจากสำนักงานประกันสังคม และข้อมูลจากกรมพัฒนาธุรกิจ กระทรวงพาณิชย์ โดยข้อมูลต่างๆ เหล่านี้สำนักงานนำมาใช้ร่วมกัน โดยมีข้อมูลหลักพื้นฐานคือ ข้อมูลการจ้างงานจากสำมะโนธุรกิจการค้าและบริการ หลังจากนั้นนำมาปรับเป็นจำนวนการจ้างงานรวมทั้งประเทศโดยการนำจำนวนสถานประกอบการขนาดเล็กจาก กรมพัฒนาธุรกิจมารวมไว้ด้วย จะได้จำนวนการจ้างงานรวมทั้งประเทศ หลังจากนั้นนำข้อมูลผู้ประกันตน จากสำนักงานประกันสังคมแต่ละปีมาใช้ปรับเป็นข้อมูลประจำปีเพื่อประมวลและจัดทำข้อมูลการจ้างงานรายปี

ข้อมูลการจ้างงานโดยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้จำแนกรายละเอียดดังนี้

- (1) การจ้างงานจำแนกตามขนาดธุรกิจ ได้แก่ ธุรกิจขนาดย่อม ธุรกิจขนาดกลางและธุรกิจขนาดใหญ่
 - (2) การจ้างงานโดยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำแนกตามประเภทกิจกรรมเศรษฐกิจ(ISIC)
 - (3) การจ้างงานโดยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำแนกรายจังหวัด
- 4) มูลค่าการนำเข้าและส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

มูลค่าการส่งออกและนำเข้าของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายปีเป็นข้อมูลที่สำนักงานทำการประมวลผลขึ้นเองโดยการนำข้อมูลมูลค่าการส่งออกและนำเข้าจากกรมศุลกากรเป็นรายธุรกิจมาเป็นข้อมูลฐานเบื้องต้น หลังจากนั้นประมวลมูลค่าการส่งออก

และนำเข้าที่เป็นเฉพาะของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจากฐานข้อมูลรายธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่สำนักงานมีรวบรวมไว้

มูลค่าการนำเข้าและส่งออกโดยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีการจำแนกรายละเอียดออกเป็นตามขนาดของธุรกิจ ประเภทสินค้าและบริการที่นำเข้าและส่งออกตามการจัดจำแนกประเภทของกรมศุลกากร และมูลค่าการนำเข้าและส่งออกจำแนกตามประเทศที่ส่งออกและประเทศที่นำเข้า รวมทั้งการแสดงดุลการค้าของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

5) จำนวนนิติบุคคลจดทะเบียนตั้งใหม่และยกเลิกกิจการ

จำนวนธุรกิจนิติบุคคลจดทะเบียนตั้งใหม่และยกเลิกกิจการ(สิ้นสภาพ)เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ จำแนกออกเป็นรายเดือน และรายประเภทกิจการ ข้อมูลดังกล่าวนี้เป็นธุรกิจรวมทุกขนาด ทั้งขนาดย่อมขนาดกลางและขนาดใหญ่ ไม่สามารถแยกเฉพาะขนาดกลางและขนาดย่อมได้เพราะข้อมูลเบื้องต้นจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้าไม่ได้จัดจำแนกไว้ อย่างไรก็ตามในอนาคตสำนักงานมีแผนที่จะประมวลเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมขึ้นมา

5.2.2 การสำรวจข้อมูลเชิงลึกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

เนื่องจากการใช้ข้อมูลจากสำมะโนธุรกิจการค้าและบริการจะทำให้ทราบเพียงข้อมูลทั่วไปในเชิงกว้างๆ ของธุรกิจเท่านั้น ไม่สามารถที่จะศึกษาวิเคราะห์สภาพของธุรกิจเชิงลึกได้ ทำให้เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการกำหนดนโยบายและแนวทางการส่งเสริมในแต่ละเรื่องได้อย่างชัดเจน เนื่องจากไม่มีข้อมูลที่เป็นรายละเอียดของธุรกิจ เช่น รายรับ ต้นทุน กำไร ตลอดจนข้อมูลอื่นๆ ที่สะท้อนถึงศักยภาพของธุรกิจ เช่น ประสิทธิภาพของกำลังแรงงาน ความสามารถด้านการวิจัยและพัฒนา ข้อมูลทางการตลาด ตลอดจนข้อมูลทางสังคม เช่น การจ้างงานในท้องถิ่น หรือข้อมูลเชิงวัฒนธรรม เช่น การใช้อัตลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผลิตเป็นสินค้าและบริการ เป็นต้น

ด้วยเหตุดังกล่าว สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจึงได้จัดทำ “โครงการพัฒนาฐานข้อมูลเชิงลึกของผู้ประกอบการ SMEs เป็นรายกลุ่มจังหวัด” ครอบคลุมทั่วประเทศ ถือได้ว่าเป็นการเริ่มต้นของการพัฒนาระบบการจัดทำฐานข้อมูล SMEs โครงการดังกล่าวนี้เป็นงานระยะยาว มีกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จประมาณ 3 ปี โดยเริ่มการดำเนินงานในปี 2553 อย่างไรก็ตามเนื่องจากอุปสรรคของความต่อเนื่องของงบประมาณ ประกอบกับปริมาณงานที่ต้องดำเนินการมีเป็นจำนวนมาก ทำให้คาดว่าโครงการดังกล่าวนี้จะแล้วเสร็จประมาณปี พ.ศ. 2556 แต่ในระหว่างดำเนินการเนื่องจากการจัดทำเป็นรายพื้นที่ จึงสามารถที่จะทยอยออกรายงานผลการศึกษาในแต่ละพื้นที่เป็นลำดับไป การรายงานชุดแรกซึ่งครอบคลุม 18 กลุ่มจังหวัด จะสามารถออกรายงานได้ในปี พ.ศ. 2555 หลังจากนั้นคาดว่าจะรายงานผลในพื้นที่ต่อไปได้ประมาณปี พ.ศ. 2556 และรายงานครบทั้งประเทศได้ในปี พ.ศ. 2557

ในการจัดเก็บข้อมูลแต่ละพื้นที่ที่จะมีขอบเขตของการดำเนินงานงานใช้วิธีเช่นเดียวกับวิธีการจัดทำสำมะโนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ กล่าวคือเริ่มต้นจากจัดทำแผนการดำเนินงาน การรวบรวมแผนภาพชุมชนรวมอาคารทุกพื้นที่โดยขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ หลังจากนั้นเป็นขั้นตอนของการนับจุด (Listing) จำนวน SMEs ทั้งหมดในพื้นที่ และการแจงนับโดยวิธีการสำรวจ สอบถามข้อมูลเชิงลึก (Survey) ของผู้ประกอบการ SMEs ตัวอย่างซึ่งครอบคลุมจำนวน SMEs ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนผู้ประกอบการ SMEs ทั้งประเทศ และครอบคลุมผู้ประกอบการทั้งภาคการผลิต การค้า และภาคบริการ รวบรวมข้อมูล ตรวจสอบและประมวลผล นำข้อมูลที่ได้จัดทำเป็นฐานข้อมูลโดยการพัฒนาระบบสารสนเทศในรูปแบบ Web Application รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลและเผยแพร่ผลการศึกษา

รายละเอียดของข้อมูลที่ทำให้การนับจุดและแจงนับประกอบด้วยข้อมูลที่สำคัญคือจำนวนและลักษณะการกระจายตัวของ SMEs ตามประเภทกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ข้อมูลพื้นฐานด้านสถานภาพของ SMEs ในบทบาททางเศรษฐกิจ เช่น โครงสร้างสถานภาพของธุรกิจ ลักษณะการประกอบธุรกิจ ขีดความสามารถในการประกอบธุรกิจ ปัจจัยแวดล้อมในการประกอบธุรกิจ จำนวนคนงานและลูกจ้าง ข้อมูลด้านการเงิน การลงทุน รวมทั้งข้อมูลทางสังคม วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของพื้นที่รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการประกอบกิจการ

ขอบเขตของการดำเนินงานนับจุดและสำรวจมีดังนี้

- 1) ครอบคลุมสาขาการผลิต การค้า และการบริการ แต่ไม่รวมสาขาเกษตรกรรม (ยกเว้นบริการการเกษตร) ประมง เหมืองแร่ ป่าไม้
- 2) ครอบคลุมกิจการ SMEs ทั้งที่มีทำเลที่ตั้งชัดเจนและไม่ชัดเจน เช่น หาบเร่ แผงลอย
- 3) ความหมายของ 1 หน่วยกิจการ SMEs หมายถึง กิจการ SMEs ซึ่งมีเจ้าของเดียวกัน และอาศัยพื้นที่ประกอบกิจการที่มีอาณาบริเวณติดต่อกัน ตามความหมายนี้ กิจการ SMEs ที่อาศัยพื้นที่ประกอบการกิจการที่แยกกัน แต่ละ SMEs จะถูกนับเป็น 1 หน่วย แม้จะมีเจ้าของกิจการคนเดียวกันก็ตาม
- 4) ไม่รวมส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ สหกรณ์ มูลนิธิ สมาคม
- 5) ไม่รวมกิจกรรมทางเศรษฐกิจประเภทรับจ้างส่วนบุคคล เช่น มอเตอร์ไซค์รับจ้าง แท็กซี่ ฯลฯ ยกเว้นมีการรวมกลุ่มกัน เช่น วินมอเตอร์ไซค์ จะนับ 1 กลุ่มเป็น 1 SME
- 6) ไม่รวมกิจการผิดกฎหมาย

การจัดทำฐานข้อมูลเชิงลึกของ SMEs รายกลุ่มจังหวัดโครงการนี้ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมดำเนินการโดยการว่าจ้างที่ปรึกษาภายนอก เป็นผู้ดำเนินการ ทั้งการนับจุดและสำรวจภาคสนาม การประมวลผลและวิเคราะห์ผลและการพัฒนาระบบสารสนเทศ ภายใต้การควบคุมคุณภาพของสำนักงานการสำรวจภาคสนามและคุณภาพของข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานกำหนดนโยบายและหน่วยงานปฏิบัติต่างๆ สามารถที่จะขอใช้ข้อมูลดังกล่าวนี้ได้จากสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยติดต่อกับสำนักข้อมูลและวิจัย

5. ปัญหาอันเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านข้อมูลของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

จากการที่รัฐบาลมีนโยบายสำคัญในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศ ตลอดจนหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมีความต้องการที่จะกำหนดแผนงาน โครงการเพื่อผลักดันให้เกิดการดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามนโยบายของรัฐบาล แต่ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญประการแรกก็คือการมีข้อมูลที่ไม่เพียงพอที่จะสามารถนำมาใช้วางแผนนโยบาย หรือกำหนดแผนงานหรือโครงการตามที่ต้องการได้

จากการทบทวนสถานภาพของข้อมูลเกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีอยู่ในปัจจุบัน พบว่ามีข้อจำกัดและอุปสรรคที่สำคัญๆ สรุปได้ดังนี้

- 6.1 มี SMEs ที่ไม่จดทะเบียนอยู่นอกระบบจำนวนมาก ซึ่งข้อมูลส่วนนี้จะไม่ทราบจำนวนที่แท้จริง และไม่ทราบการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงในแต่ละปี
- 6.2 ขาดแคลนข้อมูลทั้งในระดับภาพรวมและในรายละเอียดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่จำแนกตามขั้นตอนของระยะการทำธุรกิจ เช่น ระยะเริ่มตั้งธุรกิจ ระยะธุรกิจกำลังเติบโต ระยะธุรกิจเติบโตสูงสุดคงที่ และระยะที่ธุรกิจชะลอตัวหรือลดลง จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขหรือเปลี่ยนไปทำธุรกิจอื่น
- 6.3 เนื่องจากข้อมูลหลักที่เกี่ยวกับ SMEs เป็นข้อมูลที่ต้องพึงพาหรือได้มาจากสำมะโนธุรกิจและอุตสาหกรรมซึ่งแสดงเฉพาะเรื่องที่สำคัญๆ ตามที่ระบุแล้วข้างต้นเท่านั้น นอกนี้ปัญหาของระยะเวลาของการจัดทำจากครั้งหนึ่งไปสู่อีกครั้งหนึ่งที่มีค่อนข้างยาวนาน ดังนั้นปัญหาสำคัญของการใช้ข้อมูลจากสำมะโนคือการจึงขาดข้อมูลในรายละเอียดและปัญหาการไม่มีข้อมูลในช่วงระยะเวลาที่ไม่มีการทำสำมะโน
- 6.4 ในแนวทางสำคัญแนวทางหนึ่งของการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมคือการสร้างการรวมกลุ่มและการเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งระหว่างภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มนั้น แต่ปรากฏว่าในปัจจุบันกลับไม่มีหน่วยงานใดที่มีข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มวิสาหกิจและข้อมูลที่สามารถสะท้อนถึงกิจกรรมหรือการดำเนินธุรกิจที่เชื่อมโยงกันภายใน

กลุ่มและระหว่างกลุ่ม ข้อมูลวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีอยู่เกือบทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลรายวิสาหกิจเท่านั้น

6. ข้อเสนอแนะทางการพัฒนาข้อมูลของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นรายกลุ่มวิสาหกิจ

แม้ว่าปัญหาที่สำคัญในเรื่องข้อมูลของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะมีอยู่หลายประการแต่ในที่นี้พิจารณาเห็นว่าการพัฒนาข้อมูลวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นรายกลุ่มของอุตสาหกรรมน่าที่จะเป็นแนวทางแก้ปัญหาการขาดแคลนข้อมูลได้แนวทางหนึ่งและขณะเดียวกันก็สามารถที่จะนำไปใช้ในการวางแผนนโยบายของการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นรายกลุ่มอุตสาหกรรม เพราะเชื่อมั่นว่าแนวทางการพัฒนาเป็นรายกลุ่มนี้น่าเป็นแนวทางที่ดีที่สุดแนวทางหนึ่งเพราะเป็นการสร้างขีดความสามารถการแข่งขันที่ขจัดปัญหาในเชิงของ “ขนาด” ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้ลดลงหรือหมดสิ้นไป

เนื่องจากการแบ่งกลุ่มของวิสาหกิจสามารถแบ่งแยกได้หลายรูปแบบหรือหลายลักษณะ ดังนั้นการเริ่มต้นแนวคิดว่าจะจัดแบ่งกลุ่มหรือประเภทวิสาหกิจในรูปแบบอย่างไรจึงจำเป็นต้องศึกษาในหลายมิติ กล่าวคือศึกษาข้อกำหนดทางกฎหมายเพื่อประเมินว่ากำหนดการส่งเสริมได้กำหนดแนวทางการแบ่งกลุ่มหรือระบุกลุ่มต่างๆไว้อย่างไรบ้าง รวมทั้งการศึกษาข้อเท็จจริง สภาพโครงสร้างการดำเนินงานที่ปฏิบัติจริง ทั้งนี้เพื่อให้สามารถเมื่อนำข้อมูลที่ได้จากกลุ่มต่างๆ ไปเสนอให้เกิดนโยบายขึ้นมาแล้ว ก็จะสามารถเชื่อมั่นได้ว่าจะเกิดการดำเนินงานของกลุ่มต่างๆ ในอนาคตได้ต่อไป

7.1 ประเด็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดแบ่งกลุ่ม

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้กำหนดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจำแนกกลุ่มหรือประเภทวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไว้ ที่สำคัญคือ

มาตรา 3 วิสาหกิจหมายความว่า กิจการผลิตสินค้า กิจการให้บริการ กิจการค้าส่ง กิจการค้าปลีก หรือกิจการอื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 4 วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้แก่ วิสาหกิจที่มีจำนวนการจ้างงาน มูลค่าทรัพย์สินถาวร หรือทุนจดทะเบียนที่ชำระแล้วตามจำนวนที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ซึ่งกฎกระทรวงได้กำหนดความหมายหรือนิยามของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไว้คือ

- 1) กิจการผลิตสินค้า วิสาหกิจขนาดกลางหมายถึงวิสาหกิจที่มีการจ้างงาน 51-200 คน หรือมีสินทรัพย์ถาวรสุทธิไม่รวมที่ดิน มูลค่ามากกว่า 50 ล้านบาทแต่ไม่เกิน 200 ล้านบาท ส่วนวิสาหกิจขนาดย่อมหมายถึงวิสาหกิจที่มีการจ้างงานไม่เกิน 50 คน หรือมีสินทรัพย์สุทธิไม่รวมที่ดิน มูลค่าไม่เกิน 50 ล้านบาท
- 2) กิจการผลิตสินค้า วิสาหกิจขนาดกลางหมายถึงวิสาหกิจที่มีการจ้างงาน 51-200 คน หรือมีสินทรัพย์ถาวรสุทธิไม่รวมที่ดิน มูลค่ามากกว่า 50 ล้านบาทแต่ไม่เกิน 200 ล้านบาท ส่วน

วิสาหกิจขนาดย่อมหมายถึงวิสาหกิจที่มีการจ้างงานไม่เกิน 50 คน หรือมีสินทรัพย์สุทธิไม่รวมที่ดิน มูลค่าไม่เกิน 50 ล้านบาท

- 3) กิจการผลิตสินค้า วิสาหกิจขนาดกลางหมายถึงวิสาหกิจที่มีการจ้างงาน 51-200 คน หรือมีสินทรัพย์ถาวรสุทธิไม่รวมที่ดิน มูลค่ามากกว่า 50 ล้านบาทแต่ไม่เกิน 200 ล้านบาท ส่วนวิสาหกิจขนาดย่อมหมายถึงวิสาหกิจที่มีการจ้างงานไม่เกิน 50 คน หรือมีสินทรัพย์สุทธิไม่รวมที่ดิน มูลค่าไม่เกิน 50 ล้านบาท

กล่าวโดยสรุปแล้วพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้กำหนดว่าการแบ่งกลุ่มของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ต้องแบ่งในลักษณะของ “ขนาด” และในลักษณะของ “กิจกรรมทางเศรษฐกิจ”

7.2 ทางเลือกของการจัดกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในรูปแบบต่าง ๆ

การจัดแบ่งกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถจัดได้หลายรูปแบบลักษณะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ ตัวอย่างเช่นการจัดแบ่งกลุ่มเพื่อการจัดทำข้อมูลสถิติซึ่งการจัดในกรณีนี้จะมีมาตรฐานการจัดจำแนกตามหลักสากลเช่น ISIC หรือมาตรฐานของประเทศไทยเราโดยเฉพาะที่เรียกว่า TSIC เป็นต้น สำหรับการจัดกลุ่มของธุรกิจโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการวางยุทธศาสตร์และเพื่อการปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ควรเป็นการแบ่งกลุ่มตามขอบเขตของปัญหาหรือตามศักยภาพเพื่อนำไปสู่การวางมาตรการของการพัฒนาส่งเสริม ที่สอดคล้องกับกลุ่มต่างๆ สามารถกำหนดแนวทางการแบ่งกลุ่มได้ที่สำคัญๆ ดังนี้

7.2.1 การจัดกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามขนาดของธุรกิจหรือระดับของกิจการ

การแบ่งกลุ่มตามขนาดของธุรกิจหรือระดับของกิจการ เป็นการแบ่งจากธุรกิจขนาดจิ๋ว ไปจนถึงธุรกิจขนาดย่อม ธุรกิจขนาดย่อมและธุรกิจขนาดกลางตามลำดับ การแบ่งในลักษณะนี้สามารถใช้วิธีการแบ่งตามกฎหมายกระทรวงอุตสาหกรรมที่ออกตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ.2543 มากำหนดได้ แต่ข้อจำกัดของกฎหมายดังกล่าวคือในธุรกิจประเภทที่มีขนาดจิ๋วหรือวิสาหกิจรายย่อยนั้น กฎกระทรวงดังกล่าวมิได้มีการจำแนกรายละเอียดไว้ กำหนดแต่เพียงว่าวิสาหกิจขนาดย่อม หมายถึงวิสาหกิจที่มีการจ้างงานน้อยกว่า 50 คนหรือมีสินทรัพย์ถาวรสุทธิน้อยกว่า 50 ล้านบาทเท่านั้น(ภาคการผลิตและภาคบริการ) ดังนั้นวิสาหกิจที่มีการจ้างงานจำนวนน้อยเช่น 2-3 คน หรือไม่มีการจ้างงานเลยก็จะถูกจัดเป็นวิสาหกิจขนาดย่อมทั้งสิ้น โดยแท้จริงแล้วการแบ่งในระดับขนาดจิ๋วหรือขนาดย่อมนี้มีความสำคัญต่อการส่งเสริมเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นวิสาหกิจที่มีจำนวนอยู่มากที่สุดและเป็นฐานรากของการพัฒนาประเทศโดยตรง มีส่วนสำคัญยิ่งต่อการกระจายรายได้ของประเทศ และการสร้างขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศ แต่ในทางตรงกันข้ามวิสาหกิจเหล่านี้ส่วนใหญ่กลับอยู่นอกระบบ(หมายถึงไม่ได้ขึ้น

ทะเบียนไว้กับหน่วยงานภาครัฐใด ๆ) ในที่นี้จึงเห็นว่าควรมีการจำแนกวิสาหกิจขนาดจิ๋วหรือขนาดย่อยออกจากวิสาหกิจขนาดย่อมโดยอาศัยกฎหมายที่เกี่ยวข้องหรือแนวปฏิบัติของภาครัฐที่ผ่านมา

การจัดกลุ่มวิสาหกิจตามขนาดของธุรกิจหรือขนาดของกิจการเหล่านี้มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการจัดทำโครงการเพื่อการส่งเสริมหรือสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งนี้เพราะปัญหาของวิสาหกิจในแต่ละขนาดจะแตกต่างกัน ส่วนใหญ่จะสัมพันธ์กับขนาดธุรกิจ (ปัญหาของธุรกิจยังมีความสัมพันธ์กับสาขาของธุรกิจหรือสภาพพื้นที่ตั้งหรือดำเนินกิจการซึ่งจะได้มีการนำเสนอในการจัดกลุ่มในลักษณะอื่น ๆ อีกต่อไป) ตัวอย่างเช่นถ้าเป็นขนาดเล็กหรือขนาดจิ๋วปัญหาส่วนใหญ่คือโอกาสการเข้าถึงตลาด สถานที่ขายและการหาเงินทุนเพื่อขยายธุรกิจเป็นต้น ส่วนขนาดกลางจะมีปัญหาส่วนใหญ่เกี่ยวกับการเพิ่มผลิตภาพ เช่น การปรับปรุงการบริหารจัดการ การพัฒนาปรับปรุงและยกระดับผลิตภัณฑ์ ปัญหาคุณภาพและมาตรฐาน และปัญหาทางการเงิน การตลาด แรงงานเป็นต้น

แนวทางของการแบ่งกลุ่มวิสาหกิจตามขนาดของธุรกิจหรือระดับของกิจการ สามารถจำแนกวิสาหกิจออกได้เป็น 5 กลุ่มดังนี้

1) วิสาหกิจหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์(OTOP)

ความหมายของวิสาหกิจหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์(OTOP) ยังมีการใช้และความเข้าใจที่แตกต่างกัน โดยทั่วไปจะหมายถึงวิสาหกิจที่ผลิตผลิตภัณฑ์โดยใช้วัตถุดิบหรือใช้ภูมิปัญญาของท้องถิ่น ใช้แรงงานในท้องถิ่น ดำเนินการโดยชาวบ้านในท้องถิ่น อย่างไรก็ตามความหมายของวิสาหกิจหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์(OTOP)ที่ใช้เป็นทางการนั้น หมายถึงวิสาหกิจที่จดทะเบียนผลิตภัณฑ์ของตนเองเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์หรือ OTOP กับกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ปัจจุบัน(2551) มีผู้ประกอบการที่ลงทะเบียนแล้ว 31,798 ราย ประกอบด้วย กลุ่มผู้ผลิตชุมชน 21,569 ราย กลุ่มที่เจ้าของรายเดียว 9,474 ราย และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม 755 ราย

หน่วยงานของภาคเอกชนที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของวิสาหกิจหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่สำคัญคือ สมาพันธ์ OTOP

2) วิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชนเดิมมีการใช้นิยามกันกว้าง ๆ เช่นธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรระบุว่าวิสาหกิจชุมชนคือ การประกอบการขนาดย่อมและขนาดจิ๋วของชุมชนเพื่อการจัดการ "ทุน" ของชุมชนอย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเอง (SMCE -Small and Micro Community Enterprise)วิสาหกิจชุมชนขนาดย่อม มีสมาชิกมากกว่า 15 คน วิสาหกิจชุมชนขนาดจิ๋ว มีสมาชิกตั้งแต่ 5 คน ถึง 15 คน ทุนชุมชนมีทั้งทุนที่เป็นเงินทุน ทุนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ เช่นดิน น้ำ ป่า ทุนที่เป็นผลผลิต ทุนความรู้ ภูมิปัญญา ประเพณี วัฒนธรรม ความเป็นพี่น้องและความไว้วางใจกันของชุมชน องค์ประกอบของความหมายของวิสาหกิจชุมชนคือ ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการ ผลผลิตมาจากระบวนการในชุมชน มีการริเริ่มสร้างสรรค์เป็น

นวัตกรรมของชุมชน มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล มีการดำเนินการแบบบูรณาการ เชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ มีกระบวนการการเรียนรู้เป็นหัวใจและ มีการพึ่งพาตนเองเป็นเป้าหมาย

ต่อมารัฐบาลได้ประกาศ พ.ร.บ.วิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 โดยมีกรมส่งเสริมการเกษตรทำหน้าที่ดูแล จึงเกิดเป็นวิสาหกิจชุมชนในทางารขึ้นมา อย่างไรก็ตาม พ.ร.บ.วิสาหกิจชุมชนฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อบูรณาการหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ให้เข้ามาร่วมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นระบบและเป็นเอกภาพ ให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ มีเศรษฐกิจเข้มแข็ง มีความพร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคตไม่ว่าในระดับใด และสามารถเข้าสู่การเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อไป กฎหมายฉบับนี้มีสาระสำคัญเกี่ยวกับให้มีการจดทะเบียน การสร้างเครือข่าย มีการจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน รวมทั้งการจัดให้มีกระบวนการในการส่งเสริมหรือสนับสนุน จำนวนวิสาหกิจที่มาขึ้นทะเบียนไว้กับกรมส่งเสริมการเกษตรในปี 2551 เท่ากับ 272,910 ราย ปี2552 จำนวน 162,856 รายและปี 2553(มค-พค) จำนวน 56,648 ราย

หน่วยงานของภาคเอกชนที่เป็นตัวแทนของวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นกระจายอยู่ในภูมิภาคตามพื้นที่ต่าง ๆ จำนวนมาก โดยที่แต่ละกลุ่มจะมีโครงสร้างและวิธีการบริหารจัดการที่เป็นของตนเอง ความสำเร็จของกลุ่มส่วนใหญ่ขึ้นกับการมีผู้นำกลุ่มที่เข้มแข็งและมีความร่วมมือภายในกลุ่มที่ดี ตัวอย่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเช่นกลุ่มทอผ้าย้อมคราม กลุ่มผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นต้น

3) วิสาหกิจรายย่อย

ปัจจุบันวิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprises) ยังมิได้มีการกำหนดความหมายหรือนิยามอย่างเป็นทางการไว้โดยตรง กฎกระทรวงอุตสาหกรรมก็ได้กำหนดหลักเกณฑ์ของวิสาหกิจรายย่อย แต่ในต่างประเทศหรือในสากลได้มีการกำหนดความหมายของธุรกิจรายย่อยไว้ อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้กำหนดความหมายในแนวทางปฏิบัติไว้ว่าวิสาหกิจรายย่อยหรือMicro Enterprises หมายถึงธุรกิจที่มีแรงงานหรือการจ้างงานในกิจการไม่เกิน 5 คนและไม่ได้จดทะเบียนพาณิชย์

วิสาหกิจรายย่อยเป็นวิสาหกิจที่สำคัญที่สุดของประเทศเนื่องจากมีจำนวนอยู่ค่อนข้างมาก เป็นฐานการกระจายรายได้และการผลิต จากการศึกษาคุณลักษณะของวิสาหกิจรายย่อยของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมปรากฏว่า ในด้านคุณลักษณะของผู้ประกอบการรายย่อยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 30-50 ปี จบการศึกษาไม่เกินมัธยมปลาย เป็นเจ้าของกิจการแต่เพียงผู้เดียว ใช้แรงงานของเจ้าของกิจการเองมากที่สุด รองลงมาคือ ใช้แรงงานเจ้าของกิจการและคนในครอบครัว ส่วนใหญ่ใช้เงินเก็บส่วนตัวเมื่อเริ่มกิจการ ในด้านคุณลักษณะของธุรกิจ เป็นการเช่าที่เพื่อดำเนินกิจการ ขายปลีกหรือบริการแก่ผู้บริโภคโดยตรง ดำเนินกิจการทุกวัน ไม่มีการทำบัญชี ไม่ได้หักค่าแรงของเจ้าของหรือคนในครัวเรือน

ไม่ได้แยกจ่ายในกิจการกับครัวเรือนออกจากกัน ธุรกิจรายย่อยส่วนใหญ่เป็นธุรกิจที่ใช้เงินของตนเองในตอนเริ่มต้นธุรกิจ มีเงินทุนหมุนเวียนในกิจการไม่มากนัก ประมาณไม่เกิน 15,000 บาทต่อเดือน ไม่ขอสินเชื่อจากสถาบันการเงิน เนื่องจากมีเงินทุนส่วนตัวเพียงพอ ส่วนผู้ที่ขอกู้ ส่วนใหญ่เป็นการนำมาใช้เป็นทุนหมุนเวียน โดยมีวงเงินกู้เฉลี่ยประมาณ 5,000 บาทต่อราย มีแหล่งสินเชื่อหลัก 3 ลำดับแรก คือ กู้นอกระบบ ร้อยละ 29 จากธนาคารออมสินและธกส. ร้อยละ 23 และจากกองทุนหมู่บ้านร้อยละ 14 ปัญหาสำคัญที่วิสาหกิจรายย่อยเผชิญคือ ขาดการเพิ่มมูลค่าให้สินค้าและบริการ เนื่องจากมีความรู้จำกัด มีการแข่งขันสูงและคู่แข่งมาก และมีทำเลไม่ดีเมื่อเทียบกับวิสาหกิจที่มีขนาดใหญ่กว่า

4) วิสาหกิจขนาดย่อม

จากนิยามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงอุตสาหกรรม วิสาหกิจขนาดย่อมในภาคการผลิตหรือการบริการหมายถึงวิสาหกิจที่มีการจ้างงานน้อยกว่า 50 คนหรือมีมูลค่าสินทรัพย์ถาวรสุทธิน้อยกว่า 50 ล้านบาท ส่วนในภาคการค้าหากเป็นการค้าส่งวิสาหกิจขนาดย่อมหมายถึงวิสาหกิจที่มีการจ้างงานน้อยกว่า 25 คนหรือมีมูลค่าสินทรัพย์ถาวรสุทธิน้อยกว่า 50 ล้านบาท และในกรณีการค้าปลีกหมายถึงวิสาหกิจที่มีการจ้างงานน้อยกว่า 15 คนหรือมีมูลค่าสินทรัพย์ถาวรสุทธิน้อยกว่า 30 ล้านบาท ดังนั้นโดยนัยของกฎกระทรวงฉบับนี้ ทั้งวิสาหกิจที่ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ วิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจรายย่อยที่กล่าวมาแล้วข้างต้นทั้งหมดจะถูกนับรวมไว้เป็นส่วนหนึ่งของวิสาหกิจขนาดย่อมทั้งหมด

จากรายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมปี 2551 และแนวโน้มปี 2552 พบว่า จากจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีอยู่ทั้งหมดทั่วประเทศในปี 2551 ประมาณ 2,827,633 รายนั้น เป็นวิสาหกิจขนาดย่อมประมาณเท่ากับ 2,815,560 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 99.6 ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งหมด ส่วนที่เหลืออีกประมาณ 12,073 รายเป็นวิสาหกิจขนาดกลางหรือประมาณร้อยละ 0.4 โดยที่ทั้งวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้ก่อให้เกิดการผลิต คิดเป็นมูลค่า GDP เท่ากับ 3,446,589.2 ล้านบาท โดยเป็น GDP ของวิสาหกิจขนาดย่อม 2,295,711.5 ล้านบาทหรือประมาณร้อยละ 66.8 และเป็น GDP ของวิสาหกิจขนาดกลางเท่ากับ 1,150,877.7 ล้านบาทหรือประมาณร้อยละ 33.2 ของ GDP ของ SMEs ทั้งหมด

5) วิสาหกิจขนาดกลาง

วิสาหกิจขนาดกลางตามกฎกระทรวงอุตสาหกรรมที่กล่าวแล้วข้างต้นหมายถึงวิสาหกิจที่มีการจ้างงานตั้งแต่ 51-200 คนหรือมีสินทรัพย์ถาวรสุทธิที่ไม่รวมที่ดินมีมูลค่าตั้งแต่ 50 ล้านบาทขึ้นไปถึง 200 ล้านบาท (ในภาคการผลิตและภาคบริการ) หรือถ้าเป็นการค้าส่งหมายถึงมีการจ้างงาน 26-50 คน หรือในกรณีค้าปลีกมีการจ้างงาน 16-30 คน

วิสาหกิจขนาดกลางนี้มีความสำคัญในประเด็นที่สามารถที่ส่วนหนึ่งของวิสาหกิจทั้งหมดสามารถที่จะเติบโตไปเป็นวิสาหกิจขนาดใหญ่ต่อไป วิสาหกิจบางรายจะมีบทบาทสำคัญในการเป็น supplier ให้กับ

วิสาหกิจขนาดใหญ่ เป็นวิสาหกิจที่สามารถเชื่อมโยงเข้ากับ supply chain หรือ global supply chain ได้ และบางส่วนก็เป็นวิสาหกิจที่ทำการผลิตเพื่อการส่งออกด้วยเช่นกัน

7.2.2 การจัดกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามระยะของการเติบโต (portfolio)

การจัดกลุ่มลักษณะนี้เหมาะสมกับการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมหรือแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับระยะของการดำเนินธุรกิจ โดยสามารถที่จะกำหนดยุทธศาสตร์หรือโครงการส่งเสริมตามระยะที่สำคัญๆ เช่น การสร้างผู้ประกอบการใหม่ การพัฒนาผู้ประกอบการเดิม การยกระดับขีดความสามารถการแข่งขัน การเพิ่มประสิทธิภาพหรือผลิตภาพ เป็นต้น

วิสาหกิจแต่ละกลุ่มที่มีการจำแนกประเภทตามระยะของการเติบโตดังกล่าวนี้ ถ้านำมารวมกันแล้วสร้างเป็นเส้นกราฟจะได้รูปลักษณะที่เรียกกันทั่วไปว่า S-curve และจากรายงานการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เรื่อง รายงานการประเมินผลกระทบมาตรการ/โครงการส่งเสริม SMEs ภาครัฐ(พ.ศ.2546) พบว่า S-curve ของ SMEs ไทยโดยเฉลี่ยซึ่งแสดงสัดส่วนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่อยู่ในระยะเริ่มต้นกิจการ ระยะเติบโตอย่างต่อเนื่อง ระยะขยายตัวเต็มที่และเริ่มประสบปัญหา และระยะปัญหาหลักเริ่มแก้ไขแล้วและเริ่มดีขึ้น เป็นร้อยละ 23.0, 41.3, 15.3 และ 20.5 ตามลำดับ

การจัดกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามระยะของการเติบโตสามารถจำแนกออกได้เป็นกลุ่มต่างๆ ประกอบด้วย

- 1) ผู้มีแนวคิดจะจัดตั้งธุรกิจหรือต้องการทำธุรกิจ หมายถึงบุคคลธรรมดาหรือกลุ่มบุคคลที่ ปัจจุบันยังไม่ได้เริ่มทำธุรกิจแต่อย่างใด แต่ต้องการที่จะเป็นนักธุรกิจต่อไปในอนาคต บุคคลดังกล่าวนี้ ถ้าจะเป็นผู้ประกอบการต่อไปในอนาคตได้นั้นจะต้องมีลักษณะหรือคุณสมบัติที่สำคัญคือจะต้องเป็นผู้ที่กล้าเสี่ยง มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จ กระบวนการหรือแผนงาน โครงการที่ภาครัฐสามารถนำมาส่งเสริมและพัฒนาในกลุ่มนี้ที่สำคัญ ๆ ได้แก่ การบ่มเพาะธุรกิจ (incubation) การอบรมสร้างผู้ประกอบการใหม่ (New Entrepreneur Creation, NEC) เป็นต้น
- 2) วิสาหกิจใหม่หรือผู้ประกอบการใหม่ โดยทั่วไปหมายถึงวิสาหกิจที่นับตั้งแต่เริ่มลงมือทำธุรกิจ มีการผลิต การค้าเกิดขึ้นจนกระทั่งธุรกิจมีอายุประมาณ 2-3 ปี ส่วนหนึ่งจะเป็นธุรกิจที่เริ่มออกมาจากศูนย์บ่มเพาะธุรกิจต่างๆ ความยากของธุรกิจในระยะแรกหรือธุรกิจใหม่ก็คือความสามารถที่จะนำสินค้าออกสู่ตลาดได้เป็นผลสำเร็จ ส่วนในด้านการเงินนั้น เครื่องมือทางการเงินที่สำคัญประเภทหนึ่งในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทตั้งใหม่นี้คือการร่วมลงทุน (venture capital)

- 3) วิสาหกิจกลุ่มขั้นเติบโตหรือขยายตัว รวมทั้งวิสาหกิจขั้นที่เติบโตเต็มที่ เป็นระยะของวิสาหกิจที่มีศักยภาพสูง มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง มีนวัตกรรมเป็นต้น
- 4) วิสาหกิจขั้นถดถอย เนื่องจากโดยทั่วไปแล้วธุรกิจต่างๆ จะมีการแข่งขันกันโดยตลอดและต่อเนื่อง นำเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าต่างๆ มาใช้ มีการติดคันท่านวัตกรรมต่างๆ ดังนั้นจึงมีสินค้าใหม่ ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา ขณะเดียวกันในด้านผู้บริโภคก็มีการเปลี่ยนแปลงไป จึงทำให้อายุของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ของธุรกิจสั้นสุดลง รายรับของธุรกิจจึงเติบโตช้าลงหรือลดน้อยลง
- 5) วิสาหกิจกลุ่มขั้นปรับตัว(turn around) ในการปรับตัวของธุรกิจนี้จะมีทั้งการค้นหาลูกค้าใหม่ ๆ หรืออาจเป็นการเปลี่ยนจากธุรกิจหนึ่งไปสู่ธุรกิจอีกประเภทหนึ่ง และอาจหมายรวมไปถึงการส่งต่อของธุรกิจจากรุ่นหนึ่ง (generation) ไปสู่อีกรุ่นหนึ่งได้ด้วยเช่นกัน

2.5.1 การจัดกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามภูมิภาคหรือพื้นที่

การจัดจำแนกกลุ่มของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามพื้นที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาวิสาหกิจในลักษณะของ cluster ทั้งนี้เพราะแนวคิดของ cluster จะเป็นแนวความคิดการพัฒนาที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และความเชื่อมโยงในพื้นที่เป็นหลัก นอกจากนี้ยังทำให้ทราบถึงการกระจายตัวของวิสาหกิจตามพื้นที่ ความหนาแน่นโดยเฉลี่ยของวิสาหกิจในแต่ละพื้นที่ เป็นต้น

จากข้อมูลในปี 2550 ของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปรากฏว่า จำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่จดทะเบียน จำแนกตามพื้นที่มีสัดส่วน ดังนี้

เขตพื้นที่	สัดส่วนของจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม(ร้อยละ)
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	65.4
ภาคใต้	8.4
ภาคตะวันออก	7.5
ภาคเหนือ	6.8
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	6.6
ภาคตะวันตก	2.4
ภาคกลาง	2.4
ไม่ระบุ	0.4
รวม	100.0

ในการพัฒนาข้อมูลตามกลุ่มพื้นที่นั้น ปัจจุบันสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอยู่ระหว่างดำเนินการพัฒนาข้อมูลเชิงลึกรายจังหวัด ครอบคลุมทุกจังหวัดทั่วประเทศ รวมทั้ง การจัดทำยุทธศาสตร์การส่งเสริมวิสาหกิจรายพื้นที่ที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่เรียกว่าอัตตลักษณ์ของจังหวัดต่างๆ ดังกล่าว

7.3 ข้อเสนอการจัดกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามประเภทสาขาเศรษฐกิจที่ครอบคลุมตลอดห่วงโซ่อุปทาน(supply chain)

การจัดกลุ่มวิสาหกิจตามประเภทสาขาเศรษฐกิจที่ครอบคลุมตลอดห่วงโซ่อุปทานที่เสนอให้มีการพัฒนาจัดทำขึ้นนี้ถือว่ามีความสำคัญที่สุดเพราะเป็นการแบ่งกลุ่มที่มีโครงสร้างแสดงความเชื่อมโยงของธุรกิจที่อยู่ในห่วงโซ่อุปทานเดียวกันคือ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เป็นการจัดกลุ่มที่จะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดแนวทางการส่งเสริมอุตสาหกรรมซึ่งในอนาคตจำเป็นต้องทำการส่งเสริมโดยต้องดูทั้งต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำดังกล่าว ไม่สามารถที่จะแยกส่วนการส่งเสริมเป็นอิสระจากกันได้เพราะการเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันจำเป็นต้องยกระดับทุกอุตสาหกรรมในห่วงโซ่อุปทานตลอดทั้งห่วงโซ่อุปทาน นอกจากนี้การใช้บทบาทของภาคเอกชนเป็นตัวขับเคลื่อนประสานงานการรวบรวมข้อมูลภายในกลุ่มตลอดจนดำเนินงานตามแผนการส่งเสริมในแต่ละกลุ่ม ซึ่งปัจจุบันอุตสาหกรรมในแต่ละกลุ่มตามประเภทกิจกรรมการผลิตเหล่านี้ได้มีการจัดโครงสร้างการบริหารจัดการของตนเองในรูปแบบสมาคมธุรกิจประเภทต่างๆ โดยมีสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเป็นศูนย์กลาง จึงถือได้ว่าเป็นโครงสร้างของภาคเอกชนที่

ค่อนข้างพร้อมและมีความเข้มแข็งมากกว่าการแบ่งกลุ่มตามวิธีอื่นๆ นอกจากนี้ หอการค้าไทยและสภาหอการค้าก็สามารถที่จะเข้ามาสนับสนุนเป็นตัวแทนที่สำคัญของกลุ่มต่างๆ ด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ต้องเชื่อมโยงกับการค้า การลงทุน การจับคู่ธุรกิจกับต่างประเทศ สำหรับในธุรกิจสาขาการท่องเที่ยวนั้น สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยก็สามารถเป็นตัวแทนที่สำคัญของกลุ่ม

ประเภทสาขาธุรกิจเพื่อการจัดกลุ่มตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ นั้น ปัจจุบันตามแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2555-2559) ได้กำหนดสาขาอุตสาหกรรมเป้าหมายที่มีความสำคัญเป็นลำดับแรกที่จะดำเนินงานพร้อมทั้งได้จัดทำแนวทางยุทธศาสตร์การส่งเสริมในแต่ละสาขาไว้แล้วประกอบด้วย 27 สาขา ดังนี้

- 1) เหล็กและโลหะการ
- 2) ชิ้นส่วนยานยนต์
- 3) เครื่องจักรกล
- 4) แม่พิมพ์
- 5) เครื่องใช้ไฟฟ้า
- 6) อิเล็กทรอนิกส์
- 7) สิ่งพิมพ์
- 8) บรรจุภัณฑ์และพลาสติก
- 9) เครื่องหนังและรองเท้า
- 10) อัญมณีและเครื่องประดับ
- 11) สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม
- 12) เฟอร์นิเจอร์ไม้
- 13) ยางและผลิตภัณฑ์ยาง
- 14) การผลิตอาหาร
- 15) ยาและสมุนไพร
- 16) เซรามิกส์
- 17) การค้าส่ง
- 18) การค้าปลีก
- 19) ขนส่งและโลจิสติกส์
- 20) บริการท่องเที่ยว
- 21) สปาและบริการสุขภาพ
- 22) ร้านอาหาร
- 23) บริการก่อสร้าง
- 24) บริการสารสนเทศ/ digital content

- 25) บริการการศึกษา
 26) บริการการออกแบบ
 27) บริการที่ปรึกษา

นอกจากนี้ยังมีสาขาอื่นๆ ซึ่งมีความสำคัญและอยู่ในขั้นตอนที่จะต้องจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนา และประสานงานระหว่างกลุ่มต่างๆ อีกต่อไปเช่น กลุ่มพลังงานทดแทน ชยะและ recycle รวมทั้งกลุ่มอุตสาหกรรมสนับสนุน เป็นต้น

การพัฒนาและจัดทำข้อมูลตามประเภทรายกลุ่มวิสาหกิจที่เสนอในที่นี้ นอกจากข้อมูลหลักๆ ของการประกอบการ เช่น รายรับ ต้นทุน ค่าใช้จ่าย มูลค่าเพิ่มโดยจำแนกรายละเอียดขององค์ประกอบของมูลค่าเพิ่ม การจ้างงาน การสะสมทุน(การลงทุน) ทรัพย์สินและหนี้สินทางการเงิน และสมดุลแล้ว ที่สำคัญมากคือการจัดทำข้อมูลที่สามารถแสดงความเชื่อมโยงระหว่างต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำภายในกลุ่ม ตลอดจนการเชื่อมโยงกับกลุ่มอื่นๆ

สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับธุรกิจที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยง ต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ รวมทั้งรายชื่อองค์การเอกชนที่เป็นตัวแทนกลุ่มในการดำเนินงานเพื่อการประสานงานรวบรวมและติดตามข้อมูลสมาชิกของกลุ่ม ปรากฏตามตารางข้างท้าย

ตารางการจัดกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามประเภทสาขาเศรษฐกิจ

สาขา	ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง :ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ	องค์กรเอกชนตัวแทนกลุ่ม	
		องค์กรหลัก	องค์กรสนับสนุน
1. เหล็กและโลหะ การ	ต้นน้ำ : การถลุงเหล็ก กลางน้ำ : การหลอมเหล็ก/ หล่อเหล็ก ปลายน้ำ : การรีด/รีดซ้ำ/หล่อ/ ผลิตภัณฑ์รูปทรงยาว/ทรงแบน/ ขนาดใหญ่/เหล็กหล่อ	- สมาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กลุ่ม อุตสาหกรรมเหล็ก)	- สมาคม อุตสาหกรรมหล่อ โลหะไทย
2. ชิ้นส่วนยานยนต์	ต้นน้ำ : เหล็กและเหล็กกล้า/	- สมาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	- สมาคมผู้ผลิต

สาขา	ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง : ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ	องค์กรเอกชนตัวแทนกลุ่ม	
		องค์กรหลัก	องค์กรสนับสนุน
	<p>ยาง/อิเล็กทรอนิกส์/พลาสติก/ แก้ว/สิ่งทอ</p> <p>กลางน้ำ : การผลิตยานยนต์ และเครื่องยนต์/การผลิตตัวถัง ยานยนต์ รวมทั้ง การผลิตรถ พ่วงและรถกึ่งรถพ่วง/ การผลิต ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ประกอบ สำหรับยานยนต์และเครื่องยนต์/ การผลิตรถจักรยานยนต์/ การ ผลิตจักรยานสองล้อและรถ สำหรับคนพิการ/ การผลิต อุปกรณ์การขนส่งอื่นๆ</p> <p>ปลายน้ำ : รถยนต์นั่งส่วนบุคคล/ รถยนต์โดยสารและรถบรรทุก/ รถจักรยานยนต์/รถจักรยาน ยนต์/ พาหนะอื่นๆ</p>	<p>ประเทศไทย (กลุ่ม อุตสาหกรรมชิ้นส่วนและ อะไหล่ยานยนต์)</p> <p>- สมา่อุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กลุ่ม อุตสาหกรรมยานยนต์)</p>	<p>ชิ้นส่วนยานยนต์ ไทย</p>
3. เครื่องจักรกล	<p>ต้นน้ำ : อุตสาหกรรมเหล็ก/ แม่พิมพ์</p> <p>กลางน้ำ : การประกอบชิ้นส่วน เครื่องจักร และเครื่องมือกล ได้แก่ การผลิตเครื่องยนต์และ เครื่องกังหัน ยกเว้น เครื่องยนต์ ที่ใช้กับอากาศยาน ยานยนต์ และรถจักรยานยนต์/การผลิต</p>	<p>- สมา่อุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กลุ่ม อุตสาหกรรมเครื่องจักรกล การเกษตร)</p> <p>- สมา่อุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กลุ่ม อุตสาหกรรมเครื่องจักรกลและ โลหะการ)</p>	

สาขา	ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง : ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ	องค์กรเอกชนตัวแทนกลุ่ม	
		องค์กรหลัก	องค์กรสนับสนุน
	<p>เครื่องสูบ เครื่องอัด ก๊อกลงและ วาล์ว/การผลิตตลับลูกปืน เกียร์ และอุปกรณ์ที่ใช้ขับเคลื่อน/การ ผลิตเตาอบและเตาเผา/การผลิต อุปกรณ์ที่ใช้ในการยกและขน ย้าย</p> <p>การผลิตเครื่องจักรที่ใช้งาน ทั่วไปอื่น ๆ/การผลิตเครื่องมือ กล/</p> <p>การผลิตเครื่องจักรที่ใช้ในการ ทำเหมืองแร่ เหมืองหินและการ ก่อสร้าง/การผลิตเครื่องจักรที่ใช้ ในกระบวนการผลิตอาหาร เครื่องตีและยาสูบ/การผลิต เครื่องจักรที่ใช้ในการผลิตสิ่งทอ เครื่องแต่งกายและเครื่องหนัง/ การผลิตเครื่องจักรเพื่อใช้ในงาน เฉพาะอย่างอื่น ๆ</p> <p>ปลายน้ำ : เครื่องจักรสำเร็จรูป ได้แก่ เครื่องจักรกล และ เครื่องมือกล</p>	- สมาคมเครื่องจักรกลไทย	
4. แม่พิมพ์	<p>ต้นน้ำ : การออกแบบ ผลิตภัณฑ์/ เหล็กกล้า</p> <p>กลางน้ำ : ธุรกิจการกลึง กัด เจาะ เจียรระไน /ธุรกิจเครื่องมือ ตัด/</p>		- สมาคม อุตสาหกรรม แม่พิมพ์ไทย

สาขา	ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง : ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ	องค์กรเอกชนตัวแทนกลุ่ม	
		องค์กรหลัก	องค์กรสนับสนุน
	<p>เครื่องมือวัดละเอียด/ธุรกิจซอฟต์แวร์ (CAD CAM)/การอบชุบโลหะ</p> <p>ปลายน้ำ : อุตสาหกรรมยานยนต์</p> <p>/อิเล็กทรอนิกส์/นาฬิกาและชิ้นส่วน/ของเด็กเล่น/เซรามิกส์</p>		
5. เครื่องใช้ไฟฟ้า	<p>ต้นน้ำ : การออกแบบวงจรไฟฟ้า /อุตสาหกรรมสารกึ่งตัวนำ (Semiconductor Industry)/การผลิตและการเจือสารแผ่นเวเฟอร์ (Bland Silicon Wafer Production and Wafer Fabrication)</p> <p>กลางน้ำ : การประกอบแผงวงจรไฟฟ้า (Integrated Circuit Assembly) /การผลิตแผ่นวงจรพิมพ์ (PCB) /วัสดุอื่น ๆ เช่น ชิ้นส่วนพลาสติก</p> <p>ปลายน้ำ : เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์</p>	<ul style="list-style-type: none"> - สมาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กลุ่มอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์) - สมาคมผู้ค้าเครื่องปรับอากาศไทย 	
6. อิเล็กทรอนิกส์	<p>ต้นน้ำ : การออกแบบวงจรไฟฟ้า /อุตสาหกรรมสารกึ่งตัวนำ (Semiconductor</p>	<ul style="list-style-type: none"> - สมาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กลุ่มอุตสาหกรรมไฟฟ้าและ 	<ul style="list-style-type: none"> - สมาคมสมองกลฝั่งตัวไทย

สาขา	ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง : ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ	องค์กรเอกชนตัวแทนกลุ่ม	
		องค์กรหลัก	องค์กรสนับสนุน
	<p>Industry)/การผลิตและการ เจือสารแผ่นเวเฟอร์ (Bland Silicon Wafer Production and Wafer Fabrication)</p> <p>กลางน้ำ : การประกอบ แผงวงจรไฟฟ้า (Integrated Circuit Assembly) /การผลิต แผ่น วงจรพิมพ์ (PCB) /วัสดุอื่น ๆ เช่น ชิ้นส่วนพลาสติก</p> <p>ปลายน้ำ : เครื่องใช้ไฟฟ้าและ อิเล็กทรอนิกส์</p>	อิเล็กทรอนิกส์)	
7. สิ่งพิมพ์	<p>ต้นน้ำ : การจัดทำต้นฉบับ</p> <p>กลางน้ำ : งานเตรียมการพิมพ์ (Pre-Press) เช่น จัด Layout และ Artwork แยกสี ถ่ายฟิล์ม ทำแม่พิมพ์ (Print plate) /งาน พิมพ์ (Press) เช่น Letterpress/Offset/ Gravure/Flexography/Screen</p> <p>ปลายน้ำ : งานหลังการพิมพ์ (After-press) เช่น ทำเล่ม/ไส กา/ เคลือบอบ/พลาสติก/ปั๊ม/ปรุ/ ไต่คัท</p>	- สมาอุตสาหกรรมแห่ง ประเทศไทย (กลุ่ม อุตสาหกรรมการพิมพ์และ บรรจุภัณฑ์กระดาษ)	

สาขา	ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง : ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ	องค์กรเอกชนตัวแทนกลุ่ม	
		องค์กรหลัก	องค์กรสนับสนุน
8. บรรจุภัณฑ์และ ผลิตภัณฑ์ พลาสติก	ต้นน้ำ : อุตสาหกรรมปิโตรเคมี/ เคมีภัณฑ์ กลางน้ำ : การผลิตผลิตภัณฑ์ พลาสติก ปลายน้ำ : บรรจุภัณฑ์/ชิ้นส่วน รถยนต์/ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์/ เครื่องใช้ในครัวเรือน/เกมส์และ ของเด็กเล่น	- สภาอุตสาหกรรมแห่ง ประเทศไทย (กลุ่ม อุตสาหกรรมพลาสติก) - สมาคมอุตสาหกรรมพลาสติก ไทย	
9. เครื่องหนังและ รองเท้า	ต้นน้ำ : อุตสาหกรรม เคมีภัณฑ์/เครื่องจักรกล/ การเกษตร กลางน้ำ : การตกแต่งและย้อม สีขนสัตว์ รวมทั้ง การผลิต สิ่งของที่ทำจากขนสัตว์/ การ ฟอกและตกแต่งหนังสัตว์ ปลายน้ำ : การผลิตกระเป๋า เดินทาง กระเป๋าถือ ผลิตภัณฑ์ ที่คล้ายคลึงกันและเครื่องลาก เทียมสัตว์ /การผลิตรองเท้า	- สภาอุตสาหกรรมแห่ง ประเทศไทย (กลุ่ม อุตสาหกรรมรองเท้า) - สภาอุตสาหกรรมแห่ง ประเทศไทย (กลุ่ม อุตสาหกรรมหนังและ ผลิตภัณฑ์หนัง) - สมาคมเครื่องหนังไทย - สมาคมรองเท้าไทย	
10. อัญมณีและ เครื่องประดับ	ต้นน้ำ : แร่อัญมณี (ตาม ธรรมชาติและการสังเคราะห์) กลางน้ำ : เจียรไน ตกแต่ง ปลายน้ำ : การขึ้นรูป การ แต่งตัวเรือน และการใช้ เครื่องจักรช่วยในการผลิต เช่น การใช้แม่พิมพ์ การตัดและตก	- สภาอุตสาหกรรมแห่ง ประเทศไทย (กลุ่ม อุตสาหกรรมอัญมณีและ เครื่องประดับ) - หอการค้าไทย (กลุ่มธุรกิจอัญ มณีและเครื่องประดับ) - สมาคมส่งเสริมผู้ประกอบการ	

สาขา	ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง : ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ	องค์กรเอกชนตัวแทนกลุ่ม	
		องค์กรหลัก	องค์กรสนับสนุน
	แต่งตัวเรือน การฝังอัญมณี	วิสาหกิจขนาดกลางและขนาด ย่อมไทย	
11. สิ่งทอและ เครื่องนุ่งห่ม	ต้นน้ำ : อุตสาหกรรมเส้นใย ธรรมชาติ / เส้นใยสังเคราะห์ กลางน้ำ : อุตสาหกรรมปั่น ด้าย/ทอผ้า/ถักผ้า ปลายน้ำ : อุตสาหกรรมฟอก ย้อม พิมพ์ และแต่งสำเร็จ / เสื้อผ้าสำเร็จรูปแลเครื่องนุ่งห่ม	<ul style="list-style-type: none"> - สมาอุตสาหกรรมแห่ง ประเทศไทย (กลุ่ม อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม) - สมาอุตสาหกรรมแห่ง ประเทศไทย (กลุ่ม อุตสาหกรรมสิ่งทอ) - หอการค้าไทย (กลุ่มธุรกิจสิ่ง ทอและเครื่องนุ่งห่ม) - มูลนิธิพัฒนาอุตสาหกรรม เครื่องนุ่งห่มไทย - สมาคมส่งเสริมผู้ประกอบการ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาด ย่อมไทย - สมาคมส่งเสริมสมาชิกสิ่งทอ และเครื่องนุ่งห่มไทย 	
12. เฟอร์นิเจอร์ไม้	ต้นน้ำ : อุตสาหกรรมเกษตร (ไม้) กลางน้ำ : การเลื่อยไม้และไสไม้ / การผลิตแผ่นไม้บาง แผ่นไม้อัด ไม้ประสาน แผ่นขึ้นไม้อัด แผ่น กระดานและแผ่นไม้อื่นๆ ปลายน้ำ : การผลิตเครื่องไม้ที่ ใช้ในการก่อสร้างและเครื่อง	<ul style="list-style-type: none"> - สมาอุตสาหกรรมแห่ง ประเทศไทย (กลุ่ม อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์) - สมาอุตสาหกรรมแห่ง ประเทศไทย (กลุ่ม อุตสาหกรรมไม้อัด ไม้บางและ วัสดุแผ่น) - สมาอุตสาหกรรมแห่ง ประเทศไทย (กลุ่ม 	

สาขา	ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง : ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ	องค์กรเอกชนตัวแทนกลุ่ม	
		องค์กรหลัก	องค์กรสนับสนุน
	ประกอบอาคาร/การผลิตเครื่อง เรือน/เฟอร์นิเจอร์ไม้ /ไม้และ ผลิตภัณฑ์ไม้	อุตสาหกรรมโรงเลื่อยและโรง อบไม้) - สมาคมส่งเสริมผู้ประกอบการ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาด ย่อมไทย	
13. ยางและ ผลิตภัณฑ์ยาง	ต้นน้ำ : น้ำยางสด /สารเคมี กลางน้ำ : ยางแห้ง /น้ำยางข้น ปลายน้ำ : กลุ่มยางล้อยาน ยนต์/ กลุ่มผลิตภัณฑ์จากน้ำยาง/กลุ่ม ผลิตภัณฑ์ยางอื่นๆ/กลุ่ม ผลิตภัณฑ์ยางที่ใช้ในงาน วิศวกรรมอุตสาหกรรม	- สมาคมอุตสาหกรรมแห่ง ประเทศไทย (กลุ่ม อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยาง)	
14. อาหาร	ต้นน้ำ : ผลผลิตจากผักและ ผลไม้ปศุสัตว์ และประมง กลางน้ำ : แปรรูปและการเก็บ ถนอมอาหาร (สินค้ากึ่ง สำเร็จรูป) ปลายน้ำ : ผลิตภัณฑ์อาหาร สำเร็จรูป	- สมาคมอุตสาหกรรมแห่ง ประเทศไทย (กลุ่ม อุตสาหกรรมอาหาร) - หอการค้าไทย (กลุ่มธุรกิจ เกษตรและอาหาร) - สมาคมอาหารแช่เยือกแข็ง ไทย	- สมาคมผู้ผลิต อาหารสำเร็จรูป
15. ยาและสมุนไพร	ต้นน้ำ : เกษตรกรรมและ เคมีภัณฑ์ (สารตั้งต้น) กลางน้ำ : การผลิตยาแผน ปัจจุบัน/สมุนไพร / ยาแผน โบราณ/	- สมาคมอุตสาหกรรมแห่ง ประเทศไทย (กลุ่ม อุตสาหกรรมยา) - สมาคมอุตสาหกรรมแห่ง ประเทศไทย (กลุ่ม	

สาขา	ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง : ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ	องค์กรเอกชนตัวแทนกลุ่ม	
		องค์กรหลัก	องค์กรสนับสนุน
	ปลายน้ำ : สถานที่จำหน่ายยา / สถานพยาบาล / สปาและ บริการ เพื่อสุขภาพ	อุตสาหกรรมสมุนไพร) - สมาคมส่งเสริมผู้ประกอบการ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาด ย่อมไทย	
16. เซรามิกส์	ต้นน้ำ : การออกแบบ ผลิตภัณฑ์ / การเตรียมดิน/ ทราย กลางน้ำ : การผลิตแก้วและ ผลิตภัณฑ์จากแก้ว / การผลิต ผลิตภัณฑ์เซรามิกชนิดไม่ทนไฟ ซึ่งไม่ได้ใช้ในงานก่อสร้าง / การ ผลิตผลิตภัณฑ์เซรามิกทนไฟ ปลายน้ำ : ผลิตภัณฑ์กระเบื้องปู พื้น ผนัง / เครื่องสุขภัณฑ์ / เครื่องใช้บนโต๊ะอาหาร / ของ ชำร่วย เครื่องประดับ / ลูกถ้วย ไฟฟ้า ฯลฯ	- สมาอุตสาหกรรมแห่ง ประเทศไทย (กลุ่ม อุตสาหกรรม เซรามิก)	- สมาคมเซรามิกส์ ไทย
17. การค้าส่ง	ต้นน้ำ : การผลิตสินค้าเกษตร/ อุตสาหกรรม/สินค้าทั่วไป กลางน้ำ : กลุ่มตัวแทนจำหน่าย /ผู้ค้าส่ง ปลายน้ำ : logistic / กลุ่มผู้ค้า ปลีก	- หอการค้าไทย (กลุ่มการค้า ชายแดน) - สมาคมผู้ผลิตและผู้ส่งออก สินค้าหัตถกรรมภาคเหนือ	
18. การค้าปลีก	ต้นน้ำ : การผลิตสินค้าเกษตร/ อุตสาหกรรม/สินค้าทั่วไป	- หอการค้าไทย (กลุ่มการค้า ชายแดน)	

สาขา	ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง : ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ	องค์กรเอกชนตัวแทนกลุ่ม	
		องค์กรหลัก	องค์กรสนับสนุน
	<p>กลางน้ำ : กลุ่มตัวแทนจำหน่าย / ผู้ค้าส่ง</p> <p>ปลายน้ำ : logistic / กลุ่มผู้ค้าปลีก</p>		
19. ขนส่งและโลจิสติกส์	<p>ต้นน้ำ : การบริหารคำสั่งซื้อสินค้าหรือวัตถุดิบ/การคัดเลือกแหล่งจัดซื้อจัดจ้าง/การกำหนดเวลาปริมาณ ความถี่ในการจัดซื้อ / งานด้านเอกสารและพิธีการศุลกากร (สินค้านำเข้า) / การให้บริการงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและงานที่ปรึกษาด้านโลจิสติกส์</p> <p>กลางน้ำ : การบริหารสินค้าคลัง/การเก็บสินค้าและสถานที่เก็บสินค้า / การขนถ่ายสินค้า/ การบริการหีบห่อ/การนำของออกสต็อก</p> <p>ปลายน้ำ : การขนส่งสินค้า/งานด้านเอกสารและพิธีการศุลกากร (สินค้าส่งออก)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - สมาคมไทยโลจิสติกส์และการผลิต - สมาคมส่งเสริมการรับช่วงการผลิตไทย 	
20. บริการท่องเที่ยว	<p>ต้นน้ำ : แหล่งท่องเที่ยว / สถานที่ประชุม สัมมนา / บริการนำเที่ยว / ไกด์ / บริการขนส่ง</p> <p>กลางน้ำ : โรงแรม ค่ายพักและ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - หอการค้าไทย (กลุ่มธุรกิจท่องเที่ยว) - สมาคมไทยบริการท่องเที่ยว 	<ul style="list-style-type: none"> - สมาคมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

สาขา	ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง : ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ	องค์กรเอกชนตัวแทนกลุ่ม	
		องค์กรหลัก	องค์กรสนับสนุน
	ที่พักชั่วคราว / ภัตตาคาร ร้านอาหารและบาร์ ปลายน้ำ : ของชำร่วย ของที่ระลึก / ธุรกิจบันเทิง / สปาและบริการสุขภาพ		
21. สปาและบริการสุขภาพ	ต้นน้ำ : สมุนไพรและผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในธุรกิจ สปาและบริการเพื่อสุขภาพ / บริการท่องเที่ยว / สถานออกกำลังกายกำลังกาย กลางน้ำ : ผู้ให้บริการสปาและบริการสุขภาพ ปลายน้ำ : บริการของโรงพยาบาล / บริการทางการแพทย์ / บริการด้านสุขภาพอื่นๆ	- หอการค้าไทย (กลุ่มธุรกิจบริการสุขภาพ) - สมาคมส่งเสริมผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย	
22. ร้านอาหาร	ต้นน้ำ : อุตสาหกรรมอาหาร / คำปลีก-คำส่ง/บริการท่องเที่ยว / โรงเรียนและสถาบันเกี่ยวกับการอาหาร / ธุรกิจจัดเลี้ยง กลางน้ำ : ภัตตาคาร ร้านอาหารและบาร์ ปลายน้ำ : ของชำร่วย ของที่ระลึก / ธุรกิจบันเทิง / สปาและบริการสุขภาพ		- สมาคมธุรกิจแฟรนไชส์และ SMEs ไทย
23. บริการก่อสร้าง	ต้นน้ำ : การออกแบบ/การค้า	- หอการค้าไทย (กลุ่มธุรกิจ	

สาขา	ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง : ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ	องค์กรเอกชนตัวแทนกลุ่ม	
		องค์กรหลัก	องค์กรสนับสนุน
	<p>และผลิตวัสดุก่อสร้าง/การให้เช่าอุปกรณ์ก่อสร้าง รื้อถอน / การเตรียมสถานที่ก่อสร้าง</p> <p>กลางน้ำ : การก่อสร้างอาคาร/งานวิศวกรรมโยธา/ซ่อมแซม / ต่อเติม /งานก่อสร้างอาคารทั่วไป /งานก่อสร้างขนาดใหญ่ งานรับเหมาเฉพาะอย่าง/การติดตั้งภายในอาคาร/การติดตั้งสาธารณูปโภค เช่น สายไฟ ท่อน้ำ/งานติดตั้งเครื่องจักร เช่น แอร์ ปั๊มน้ำ /งานตกแต่งอาคารให้สมบูรณ์ /งานไม้และงานปูพื้น/งานทาสีและตกแต่งอาคาร</p> <p>ปลายน้ำ : ธุรกิจ อสังหาริมทรัพย์ / โครงการก่อสร้างภาครัฐ</p>	<p>ก่อสร้าง และอสังหาริมทรัพย์)</p> <p>- สมาคมไทยคอมโพลีท</p>	
24. บริการ สารสนเทศ / Digital Content	<p>ต้นน้ำ : สถาบันการศึกษา / สถาบันวิจัย /สถาบันฝึกอบรม</p> <p>กลางน้ำ : ธุรกิจการบริการด้านซอฟต์แวร์ / การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับฮาร์ดแวร์/การให้คำปรึกษาและการจัดหาเกี่ยวกับซอฟต์แวร์ / การ</p>	<p>- สมาคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กลุ่มอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์)</p> <p>- สมาคมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ไทย</p>	

สาขา	ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง : ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ	องค์กรเอกชนตัวแทนกลุ่ม	
		องค์กรหลัก	องค์กรสนับสนุน
	<p>ประมวลผลข้อมูล /กิจกรรมด้านฐานข้อมูล /การบำรุงรักษาและการซ่อมแซมเครื่องจักร</p> <p>สำนักงาน เครื่องทำบัญชีและเครื่องคำนวณ /กิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์</p> <p>ปลายน้ำ : อิเลคทรอนิกส์/ บันเทิง/การธนาคาร/สิ่งพิมพ์/ตัวแทนจำหน่าย</p>		
25. บริการการศึกษา	<p>ต้นน้ำ : ระบบการศึกษา (นอกระบบ-ในระบบ-ตามอรรถยาศัย) /นักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไป</p> <p>กลางน้ำ : การศึกษาเชิงวิชาชีพ / ช่างเทคนิค / วิชาชีพ การบริการด้านสุขภาพ / คอมพิวเตอร์ และ ICT / ภาษาต่างประเทศ</p> <p>ปลายน้ำ : บริการให้คำปรึกษา และจัดหางาน</p>		
26. บริการการ ออกแบบ	<p>ต้นน้ำ : สถาบันการศึกษา / การวิจัยและพัฒนา</p> <p>กลางน้ำ : บริการออกแบบผลิตภัณฑ์ /ออกแบบก่อสร้าง/ออกแบบภูมิสถาปัตยกรรม /ออกแบบตกแต่งภายใน</p> <p>ปลายน้ำ : ภาคการผลิต การค้า</p>		

ความเห็นโครงการสำรวจข้อมูลเชิงลึกเฉพาะกลุ่มธุรกิจในพื้นที่ 22 จังหวัด

1. เนื่องจากการกำหนดสาขาเป้าหมายได้รวมถึง (1) การเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์ การล่าสัตว์และ กิจกรรมบริการที่เกี่ยวข้อง (2) ป่าไม้และการทำไม้ และ(3) การประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง SMEs ที่เป็นทั้งนิติบุคคลและมีชื่อนิติบุคคลซึ่งนำที่จะครอบคลุมถึง บุคคลธรรมดาไว้ด้วยนั้น โดยที่ใน 3 สาขาดังกล่าวหมายถึงเกษตรกรที่ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ รวมทั้งที่ทำการประมงซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก กระจายอยู่ทั่วประเทศรวมทั้งในจังหวัดเป้าหมาย สํารวจจำนวน 22 จังหวัดที่เหลือ ประมาณว่าจำนวนเกษตรกรดังกล่าวเมื่อเทียบกับผู้ประกอบการ SMEs ในสาขาอื่นๆ ที่เหลือจะมีค่าค่อนข้างสูง ดังนั้นถ้าโครงการนี้กำหนดจำนวนตัวอย่างรวม ทั้งหมดที่ 8,000 ตัวอย่าง และกำหนดให้วิธีการสุ่มตัวอย่างเป็น quota random sampling (หรือ proportionate sampling) ด้วยแล้ว จะทำให้ตัวอย่างส่วนใหญ่ไปตกอยู่กับเกษตรกร ซึ่งจะทำให้ ความต้องการข้อมูล SMEs ผิดจากเป้าหมายไป แนวทางในการแก้ปัญหาอาจจำเป็นต้องกำหนด จำนวนตัวอย่างที่คงที่ให้กับ 3 สาขาดังกล่าวจำนวนหนึ่ง เช่น 100-300 ตัวอย่างเป็นต้น โดยทั่วไป แล้วจำนวนตัวอย่างในภาคเกษตรอาจไม่ต้องมากก็ได้เมื่อเทียบกับประชากรเพราะความแตกต่าง ระหว่างตัวอย่างค่อนข้างน้อยโดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้ามีการจัด strata ที่เหมาะสม อนึ่งโดยวิธีการทำ สํามะโนของสำนักงานสถิติแห่งชาตินั้น การทำสํามะโนภาคเกษตร และสํามะโนประมงได้แยกทำ ต่างหากจากสํามะโนอุตสาหกรรมและธุรกิจการค้าและบริการ
2. มีความเห็นว่าจะถ้าจะมีการทำการสำรวจใน 3 สาขาเป้าหมายดังกล่าวคือ (1) การเพาะปลูกและการ เลี้ยงสัตว์ การล่าสัตว์และกิจกรรมบริการที่เกี่ยวข้อง (2) ป่าไม้และการทำไม้ และ(3) การประมงและ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ นั้น อาจมุ่งเน้นสำรวจในกิจการที่มีการดำเนินการในเชิงธุรกิจ ซึ่งจะตรงกับคำ ว่ากิจการการผลิตตามที่ พรบ. กำหนด (สสว. เคยให้ความหมายของคำว่า “กิจการ” ไว้ เช่น ต้อง เพื่อทำไร มีการลงทุนขยายต่อเนื่องเป็นต้น) ประโยชน์ที่ได้อาจนำมาใช้ศึกษาเปรียบเทียบการทำ การเกษตรแบบธุรกิจ และการทำแบบหาเลี้ยงชีพมีความแตกต่างกันอย่างไร ประกอบกับที่ประชุม เรื่องนิยามได้มีการพูดถึงว่าการผลิตให้รวมการเกษตรด้วยนั้น ดังนั้นถ้า สสว. มีข้อมูลส่วนนี้ไว้บ้าง อาจใช้ประโยชน์ได้มากขึ้นในอนาคต
3. แหล่งข้อมูลประชากรภาคการเกษตรนั้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีรายละเอียดที่ค่อนข้าง สมบูรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจุบันที่มีการเชิญชวนให้เกษตรกรมาขึ้นทะเบียนกับกระทรวง

4. ในบางสาขาเป้าหมาย เช่น การก่อสร้างและวิศวกรรม บริการทางการเงิน การศึกษา และกิจกรรมด้านสุขภาพ เป็นต้น ควรมีการกำหนดสาขาเป้าหมายในระดับย่อยให้ชัดเจนและครอบคลุมสาขาย่อยที่ สสว. ให้ความสนใจ(รวมทั้งการเกษตร ประมงและป่าไม้ด้วยซึ่งได้กล่าวไปแล้ว)
5. เนื่องจากการสำรวจครั้งนี้เป็นการสำรวจประชากรที่อยู่นอกการทำสำมะโนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ดังนั้นการหาข้อมูลประชากรใน 18 สาขาดังกล่าว(3 สาขาในภาคเกษตรได้กล่าวไปแล้ว) จะเป็นเรื่องที่ยุ่งยากมาก ทั้งในแง่ของจำนวนและการหาที่ตั้งที่มีตัวตนของสถานประกอบการ (identify) โดยทั่วไปแล้วการหาข้อมูลประชากรในกรณีที่ไม่มีการจัดทำไว้(โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ) นั้นส่วนใหญ่จะใช้ข้อมูลจากทางราชการ(administrative records) เช่นการขึ้นทะเบียน เป็นต้น และการใช้ข้อมูลจากภาคเอกชนที่มีการจัดตั้งในรูปของสมาคม ชมรม กลุ่มอาชีพ เป็นต้น และใช้ข้อมูลสมาชิกเป็นข้อมูลประชากร ในทางปฏิบัติเป็นการยากที่จะรวบรวมทุกกิจการให้ครบถ้วนเพื่อใช้เป็นข้อมูลประชากร คงใช้ได้เพียงข้อมูลเท่าที่สามารถหารรวบรวมได้ แหล่งข้อมูลจากสมุดโทรศัพท์(yellow pages) ก็มีการใช้เป็นข้อมูลประชากรด้วยเช่นกัน
6. ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งของข้อมูลประชากรที่มีหลายแหล่งคือการรวมข้อมูลให้เป็นประชากรเดียว เพราะจะมีทั้งความซ้ำซ้อนและการอ้างอิงเพื่อสามารถนำมาใช้เทียบเคียงกัน
7. ในกรณีการกำหนดเนื้อหา(content) ของข้อมูลที่จะทำการรวบรวมนั้น นอกจากข้อมูลพื้นฐานทั่วไปซึ่งจะมีลักษณะเช่นเดียวกับสำมะโนของสำนักงานสถิติแห่งชาติแล้ว การรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม(ในเอกสารเรียกว่า gap identification) อาจมีความแตกต่างกันไปในแต่ละสาขาได้ ตัวอย่างเช่นในภาคเกษตร จะมีปัญหาเรื่อง productivity และแรงงาน ในสาขาพลังงานและของเสียเป็นเรื่องของสิ่งแวดล้อม ส่วนบริการโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเงินจะขึ้นอยู่กับข้อบังคับของรัฐ
8. ในการทำการสำมะโนหรือสำรวจนั้น ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงและมีส่วนสำคัญยิ่ง(ที่สุด) ต่อคุณภาพของข้อมูลคือการดำเนินการในขั้นตอนของภาคสนาม ควรกำหนดให้เป็นหัวข้อหลักสำคัญที่ที่ปรึกษาจะต้องศึกษาและนำมาเสนอ ควรดูให้ครอบคลุมทั้งแผนการดำเนินงาน การบริหารงานและการปฏิบัติงานภาคสนาม วิธีการควบคุมงานและควบคุมคุณภาพงาน บุคลากรภาคสนาม(พนักงานสัมภาษณ์/พนักงานพี่เลี้ยง/หัวหน้าทีม) การเข้าถึงตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูล(สัมภาษณ์ตรง/โทรศัพท์/ทอตอบ) การเก็บข้อมูลทางตรงและทางอ้อม(ทางตรงเช่นได้จากการสอบถาม ทางอ้อมเช่นจากงบการเงิน เป็นต้น) การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลตลอดจนการประสานงานต่างๆในระดับพื้นที่

9. ช่วงระยะเวลาในการเก็บข้อมูลที่ที่ปรึกษาระบุว่าจะใช้ระยะเวลา 3 เดือน(เดือนที่ 3-5) นั้น โดยหลักการของการสำรวจจะไม่ใช้เวลายาวนานเพราะอาจทำให้มีปัจจัยผันแปรอื่น ๆ ที่ไม่สามารถควบคุมได้เข้ามากระทบ ควรใช้เวลาให้สั้นที่สุด(ที่สามารถจัดการได้) และควรจะทำในลักษณะปฐมทั้ง 22 จังหวัดไปพร้อมๆ กัน
10. การวิเคราะห์และแปรผลการศึกษานั้นควรจะต้องเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างนักวิจัยหลักด้านการจัดการและวิเคราะห์ข้อมูลและนักวิจัยหลักด้านสถิติและด้านวิเคราะห์และออกแบบระบบ ภายใต้การควบคุมคุณภาพของหัวหน้าโครงการ หลักการของการวิเคราะห์นั้นนอกเหนือจากการนำเสนอผลในเชิงโครงสร้างต่างๆ ที่ได้จากการสำรวจแล้ว ถ้ามีข้อค้นพบใดที่เป็นเรื่องโดดเด่น เช่น สามารถนำมาจัดทำเป็นนโยบายสำคัญ หรือสอดคล้องกับการตอบปัญหาสำคัญของสถานการณ์ในขณะนั้น หรือการหยิบยกประเด็นสำคัญๆ รายสาขาหรือรายพื้นที่เป็นต้น ควรที่จะมีการดำเนินงานในลักษณะดังกล่าวนี้ด้วย(เพื่อให้รายงานไม่มีลักษณะที่เรียกว่าแห้งแล้งและซ้ำๆ กัน)

สาขา	ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง : ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ	องค์กรเอกชนตัวแทนกลุ่ม	
		องค์กรหลัก	องค์กรสนับสนุน
	และบริการ		
27. บริการที่ปรึกษา	ต้นน้ำ : สถาบันการศึกษา / สถาบันวิจัย กลางน้ำ : การวิจัย และการ พัฒนา การทดลองทางด้าน วิทยาศาสตร์ธรรมชาติและ วิศวกรรม / การวิจัยและการ พัฒนาการทดลองด้าน สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ / บริการทางกฎหมาย / บริการ การบัญชี การทำบัญชีและการ ตรวจสอบบัญชี และการให้ คำปรึกษาด้านภาษี / การวิจัย ตลาดและการสำรวจความ คิดเห็น / บริการการให้ คำปรึกษาทางธุรกิจและการ จัดการ ปลายน้ำ : : ภาคการผลิต การค้า และบริการ		

7. ประโยชน์ต่อเนื่องของการพัฒนาข้อมูลวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่จะมีต่อการปรับปรุงการจัดทำบัญชีประชาชาติและตาราง Input-Output ของ SMEs

การพัฒนาข้อมูลของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นรายกลุ่มวิสาหกิจตลอดห่วงโซ่อุปทานประกอบด้วย ต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ นอกจากจะเป็นแนวทางที่ตอบสนองต่อรัฐบาลที่ต้องการกำหนดนโยบายเร่งด่วนในการแก้ปัญหาให้กับ SMEs รวมทั้งการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับเหตุการณ์ต่างๆที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงไป เช่น AEC แล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (input output table) ของ SMEs และการประมวลค่า GDP ของ SMEs ด้วยเช่นกัน

หัวใจสำคัญของตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตคือข้อมูลค่าใช้จ่ายขั้นกลาง (intermediate consumption) ซึ่งเป็นข้อมูลที่แสดงความเชื่อมโยงระหว่างการผลิตสินค้าและบริการต่าง ๆ ที่ผลิตโดยสาขาเศรษฐกิจหนึ่งแล้วส่งให้กับอีกสาขาหนึ่ง หรือรับปัจจัยการผลิตมาจากสาขาอื่น ถ้าการเชื่อมโยงดังกล่าวมีค่าสูงแสดงว่าหากมีการกระตุ้นให้สาขาเศรษฐกิจดังกล่าวเติบโต ก็จะมีผลทำให้สาขาที่เกี่ยวข้องเติบโตมากขึ้นตามไปด้วย ด้วยเหตุผลดังกล่าว ถ้าหากมีการจัดทำข้อมูลเป็นรายกลุ่มวิสาหกิจที่เชื่อมโยงระหว่างต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำแล้ว ก็จะทำให้มีข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญในระดับหนึ่งเพื่อใช้สำหรับการจัดทำตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตของ SMEs รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำตารางของ และการคำนวณ GDP ของ SMEs ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ต่อไป
